

Parlamenti
választás

22. oldal

Jog az
információhoz

27. oldal

Nyelvhasználati
lehetőségeink

39. oldal

www.onkormanyzas.sk

I. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM, 2011. DECEMBER.

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

**ÁLDOTT KARÁCSONYT,
BÉKÉS ÚJ ESZTENDŐT!**

Bétejeri Ar drássy-kastély

Füleki várrom

RÉGIÓ-AJÁNLÓ

Dunaszérdárhely - Vermos villa

Révkomárom-Tiszti pavilon

Deáki - Római katolikus templom

Pozsony -
Szent Márton dóm

Kassa - Szent Erzsébet dóm

Krasznahorka - vára

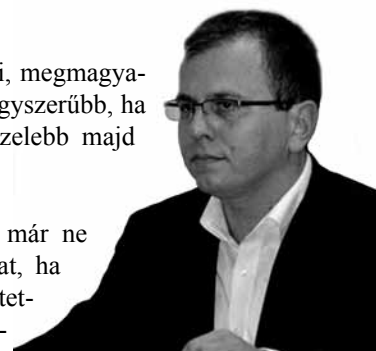
Révkomárom - erőrendszer

Tartalom

Az államigazgatás és az önkormányzás nem lehet egymás ellensége	4 - 6
Szabadegyetem először, de nem utoljára	7 - 20
A parlamenti választások és az önkormányzatok feladatai	22 - 24
A megtartó erő: a magyar iskola	25 - 26
Az információkhoz való szabad hozzáférésről szóló törvény	27 - 38
Kérdések és válaszok nyelvhasználati lehetőségeinkről	39 - 45
Az együttélés kétféle dimenziója Dél-Tirolban	46 - 47
Az oroszországi kisebbségek helyzete	47 - 49
Európai Területi Társulás	50 - 55
Abaúj-Abaújban EGTC	55 - 56
Régióink – a Csallóköztől a Bodroghöz	57 - 62

kellemeset és békéset

A hibákat, tévedéseket lehet magyarázni, megmagyarázni soha. Kifogásokat is kár keresni, egyszerűbb, ha az ember azt mondja: bocsánat, legközelebb majd jobban figyelünk.

Például arra, hogy lapunk címdalán már ne jelenjen meg az onkormanyzat.sk felirat, ha már egyszer a honlapot, amelyet működtetni kívánunk onkormanyzas.sk névre kereszteltük és jegyeztettük be, s ahogy az Önkormányzati Szemle első számának minden további páratlan oldalán helyesen tüntettük fel. És az sem fordulhat már elő, hogy a kiadó, a Pro Civis nevéhez kapcsolódó „polgári társulás” meghatározás szlovák megfelelőjében felcserélünk két betűt, amit heteken keresztül senki nem vesz észre, mígnem ... Szóval: bocsánat!

Meg köszönet – őszintén -, hiszen aki a hibá(ka)t, tévedés(eke)t észrevette, odafigyelt munkánkra. Nemcsak megnézte, belelapozott, hanem oda is figyelt. Sőt, érdeklődött, többet akart tudni - rákeresett honlapunkra. Ha emlékszik a tisztelt olvasó – akik a hibákat észlelték és vették a fáradságot, hogy figyelmeztessenek rá, biztosan -, az indulás feszültségeit többek között éppen a kételyek okozták: lesz-e figyelmes olvasója lapunknak, kell-e még az anyanyelv közigazgatásunkban, szükségelik-e önkormányzataink a magyar nyelvre fordított törvényeket, rendeleteket, igénylik-e polgáraink a magyar (avagy kétnyelvű) ügyiratokat, formanyomtatványokat. Első számunkra sok pozitív visszajelzés érkezett végül – még egyszer hangsúlyozom, a hibákra figyelmeztetőket is akként értékelem -, kételyeink azonban teljes egészében nem oszlottak el, legfeljebb a feszültség csökkent bennünk, hogy próbálkozásunk nem volt felesleges. Olyannyira oldódott a feszültség, hogy most már hisszük, az elkövetkező napokban, hetekben az eddiginél is több lesz a telefon, az elektronikus postai megkeresés, netán levél, hiszen örömmel tudathatom Szemlénk olvasóival, immár érdemes rákeresni onkormanyzas.sk honlapunkra is, folyamatos a feltöltése, törvények, nemzetközi dokumentumok, kétnyelvű úrlapok, magyar nyelvű rendeletminták is találhatóak rajta, s valamennyi olyan település és önkormányzat címe, elérhetősége, ahol a magyarok aránya (a belügyminisztérium 1999-ben összeállított listája szerint) meghaladja a húsz százalékot, s ahol – tehát - használható a gyakorlati életben is munkánk eredménye. Persze, sok mindent hiába keresnek még az érdeklődők, de talán elismeri mindenki: két évtizednyi lemaradást három-négy hónap alatt nem lehet behozni. Viszont dolgozunk eltökélten, hogy a felzárkózás gyors legyen.

Persze, az elkövetkező napok számunkra is az ünnepvárással telnek majd: a kereszténység legszebb ünnepére készülünk majd. A karácsonyra, amely egyházi nagyszerűségén túl a szeretet, a család ünnepe is. Na meg az új esztendő beköszöntésére, mert hiszen minden pozitív vagy negatív tapasztalat ellenére, mindig új reményekkel, esélyekkel kecsegtet. Akkor hát – zárásaként e néhány keresetlen gondolatnak -: kellemes karácsonyi ünnepeket és békés, boldog új esztendőt!

Öry Péter

Zachariaš István
Szepsi polgármestere, a SZVFSZ Tanácsának tagja

Az államigazgatás és az önkormányzás nem lehet egymás ellensége

Amikor azt halljuk, mondjuk, rendkívüli, általában valamilyen drámai eseményre, veszeljes helyzetre gondolunk, amely túlmutat a mindennapi gondokon, bajokon. Szeptember végén – ami-

- A szövetség húszéves történelmében első alkalommal fordult elő, hogy az elnökség rendkívüli közgyűlést hívott össze. Mi indokolta, hogy a nyomás-gyakorlásnak ezt a formáját választotta a szövetség?

- A szövetség megalakulása óta szerepel alapszabályunkban a rendkívüli közgyűlés összehívásának a lehetősége, de igaz, a lehetőséggel eddig egyszer sem élt az elnökség. Ennek az az oka, hogy bár mindig volt feszültség érdekvédelmi szövetségünk és a központi hatalom között, különösen a költségvetési vagy más egyéb, jogköreinkkel összefüggő törvények megalkotása vagy módosítása kapcsán, de mindig volt mozgásterünk, tárgyalási lehetőség a kompromisszumos megoldás keresésére. Most állt elő a húsz év alatt először egy olyan helyzet, amikor a pénzügyminisztérium többszöri figyelmeztetésünk, tiltakozásunk ellenére, gyakorlatilag tárgyalások nélkül az önkormányzatok egy teljesen új finanszírozási modelljét dolgozta ki és kívánta elfogadtatni a parlamentben. A mi meglátásunk szerint az új modell hosszabb távon hozta hátrányos helyzetbe az önkormányzatokat, olyannyira, hogy a kisebb településeket teljesen ellehetetlenítette volna, ezért tán azt is mondhatnám, az öfenntartó ösztön váltotta ki a rendkívüli közgyűlés összehívását.

- A magyar szakterminológia heterogén átengedett közbevételi hányadnak, vagy heterogén adóhányadnak nevezi a szlovák pénzügyminisztérium javaslatát - amit nálunk nemes egyszerűséggel mix-adóhányadnak nevezett el a sajtó és az önkormányzati vezetők -, a változást pedig azzal indokolta, hogy így 3 százalékkal nő az önkormány-

kor még szinte senki nem gondolt arra, hogy a szlovák kormánytól október 11-én megvonja a bizalmat a parlament – rendkívüli közgyűlés összehívását kezdeményezte a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének (SZVFSZ) Elnöksége, amelyre aztán az említett politikai esemény ellenére október 23-án került sor. A közgyűlés aktív résztvevője volt Zachariaš István, Szepsi polgármestere, a SZVFSZ Tanácsának tagja, aki az idei májusi soros kongresszusig a szövetség alelnöki posztját töltötte be éveken át. Vele beszélgettünk a rendkívüli közgyűlés összehívásának okairól, a tanácskozáson történtekről és az önkormányzatok kilátásairól a közeli jövőben.

zatos bevétele, egyszersmind stabil és kiszámítható lesz a tervezés. Mi ezen belül az érdekütközés lényege?

- Természetesen a végeredmény, tehát az, hogy a finanszírozás új modellje egyáltalán nem garantál stabilitást és kiszámíthatóságot, a támogatás mértéke pedig minimum a következő, tehát a 2012-es esztendőre a várt növekedéssel szemben további 258 millió euró elvonását jelentette volna az önkormányzatoktól, a városok és falvak 186, a megyei önkormányzatok pedig 72 millióval kaptak volna kevesebbet. Köztudomású, hogy a fiskális decentralizáció óta a községek a központi költségvetésből feladataik ellátására a természetes személyek jövedelemadójából kapták törvényi alapon azt az adóhányadot, amely bevételeik alapját képezte. A válság beálltával jelentős, mintegy harminc százalékos kiesést jelentett az, hogy sokan elvesztették munkahelyüket és 2009-re bérstopban állapodtak meg a kormányzati szervek a munkáltatókkal, munkavállalókkal és velünk is. 2010-től azonban folyamatosan változott, javult a helyzet, ennek megfelelően a korábban alkalmazott szorzók alapján

2012-re az önkormányzatok bevétele 18,6 százalékkal nőtt volna. Na ezt akadályozta meg a pénzügyminiszter javaslatára, amely a heterogén adóhányad, ha úgy tetszik a „mix-adóhányad” bevezetésére született, s amelynek lényege, hogy a természetes személyek adója mellett a támogatás összegének kiszámításakor figyelembe vették volna még a jogi személyek adóját, az általános forgalmi adóból származó bevételt, illetve az ásványi anyagok és kőolajszármazékok jövedéki adóját. Ehhez dolgoztak ki egy bonyolult elosztási rendszert és egészítették még ki egyéb, döntően helyi bevételekkel úgy, hogy az önkormányzatok szempontjából a végeredmény a már említett 258 millió eurós veszteség volt. És ehhez mérten garantálta a pénzügyminisztérium a 3 százalékos növekedést, ami a gazdasági előrejelzések szerint megint csak szemfényvesztés, hiszen ennél magasabbak az inflációs várakozások, vagyis amennyiben a SZVFSZ elfogadja az ajánlatot, gyakorlatilag abba egyezett volna bele, hogy a megyék és a települések bevételeinek reálértéke a következő években folyamatosan csökkenni fog. Ez pedig menthetetlenül oda vezetett

volna, hogy a kisebb települések, amelyek már ma is csak nagy nehézségek árán tudják ellátni hatásköreiket, az önfelszámolás útjára lépjenek. Természetesnek tartom, hogy a kistelepülések polgármesterei tiltakoztak e szándék ellen, igazából ez volt a másik oka annak, hogy a szövetség vezetése rendkívüli kongresszust hirdetett.

- A közigazgatási reform folytatása közismert célja volt a kormánynak, azon belül pedig a községek, önkormányzatok önkéntes egyesülése is. Ez ellen miért kellett tiltakozni? Ráadásul közismert tény az is, hogy az északeurópai országokban vagy Dániában, tehát a Szlovákiához hasonló méretű országokban az önkormányzati települések száma többszörösen kisebb, mint nálunk.

- Nem állítom, hogy nincs szükség közigazgatási reformra, amely során akár bizonyos települések megszűnésére vagy összevonására is sor kerülhetne, hiszen valóban vannak olyan községeink, ahol tíz-tizenöt ember él és van polgármesterük, ami hosszú távon tartathatatlan. De ez történelmi hagyomány, amely évszázadokon át alakult ki, és amelyet nem lehet egyik napról a másikra megváltoztatni, különösen nem lenne szerencsés ezt gazdasági eszközökkel kikényszeríteni. Más országok berendezkedését pedig nem vehetjük automatikus példának, hiszen hol van Pozsony Bécshez, Prágához vagy Budapesthez képest, mégis fővárosa egy uniós államnak! A közigazgatási reformhoz szerintem széleskörű politikai, sőt, társadalmi vitára van szükség, amire nem került sor.

A közigazgatási reform folytatása kapcsán tehát párbeszédet szorgalmaz a SZVFSZ, na meg ahhoz a korábbi javaslatához is visszatérünk a rendkívüli közgyűlésen, hogy csináljunk már végre leltárt arról, milyen jog- és hatásköröket ruháztak át az elmúlt években az állam az önkormányzatokra, s azok ellátásához milyen pénzügyi forrásokat biztosított számunkra a kormány. Mert az teljesen rendjén van, hogy az állam új hatáskörök ellátásával bizza meg az önkormányzatokat, így a logikus, hiszen ilyen módon kerülnek közel a polgárokhoz a közigazgatási szolgáltatások, ráadásul ezt a községekről szóló 369-es törvény is feltételezi. Csakhogy ez a jogszabály azt is kimondja, hogy az átruházott hatáskörök ellátásának anyagi

fedezetét az államnak kell biztosítani, ez viszont nem történt meg. Szakembereink kimutatták, hogy 2005-től 1 500 állami hatáskörrel lettek gazdagabbak az önkormányzatok, nem lettünk viszont gazdagabbak az ehhez járó pénzeszközökkel. Ennek alapján minden település - a legkisebb falutól a városokig mindenki - ki tudja mutatni, mennyi veszteség érte őket az új hatáskörök felvállalásával, mennyi pénzt költöttek az új feladatokra abból a pénzmennyiségből, amelyet az önkormányzatok adóhányadként, törvényből fakadóan kapnak, de alapvetően a saját, úgynevezett alanyi önkormányzati jogköreik ellátására. Erre a leltárra azonban azért is szükség lenne, mert ha nem változik az imént vázolt tendencia, lassan az önkormányzatok kénytelenek lesznek lemondani az uniós támogatásokról, mert nem lesz pénzüik még az elnyert projektek megvalósítására sem. Hiszen tudvalévő dolog, hogy az önkormányzatoknak nemcsak az öt százalékos önrészt kell kigazdálkodniuk, hanem a beruházások utófinanszírozásából adódó költségeket is biztosítaniuk kell terveik kivitelezéséhez.

- Az uniós támogatások kérdéskörére még visszatérünk, most maradjunk a „leltárnál”. Amennyiben a községek ki tudják mutatni veszteségeiket, miért nem összegzi az eredményt a szövetség? A konkrét, megkérdőjelezhetetlen számok meghátrálásra készíthetnék a mindenkori hatalmat. Vagy nem?

- A szövetségnek nincs erre kapacitása. Az önkormányzatok gazdasági helyzete miatt nem lehet emelni a tagdíjak összegét, központi irodánkban ennek megfelelően a minimális számú szakembergárda alkalmazására vagyunk csak képesek. Ezen kívül az is a minisztériumok, illetve a kormány bevonását indokolja e munkába, hogy a különböző jog- és hatáskörök különböző tárcákhoz tartoznak, illetve onnét származnak, nekik van áttekintésük ezekről, ebből kifolyólag pedig egyfajta rálátásuk is a valós helyzetre. Egyébként ennek a leltárnak, vagyis a hatáskörök és azok anyagi fedezete összevetésének nemcsak az önkormányzatok miatt van szükség, fontos lehet az államigazgatás számára is. Ne feledjük – és kongresszusi felszólalásomban erről is beszéltem -, hogy az államigazgatás és az önkormányzás nem lehet egymás ellensége. Amikor húsz évvel ezelőtt megal-

kottuk a duális közigazgatási rendszert, tehát szétválasztottuk az államigazgatási és az önkormányzati feladatokat, a különböző jog- és hatásköröket úgy próbáltuk megszabni, hogy a kettő kiegészítse egymást, a munka hatékony legyen és a közösen nyújtott szolgáltatások könnyen elérhetőek legyenek a polgárok számára. A cél ma sem lehet más, mint a közigazgatás zökkenőmentes működése, s ez egyként érdeke az államigazgatásnak és az önkormányzatoknak.

- Nem mindenki látja ezt így. Az elmúlt hónapokban kaptak az önkormányzatok hideget-meleget, általában parlalóknak voltak kikiáltva, a polgármesterek pedig másra se gondolnak egyes vélemények szerint, csak saját zsebük megtömésére. A rendkívüli közgyűlésen ugyan nem voltam jelen, de a májusi kongresszuson igen, ahol a városok és falvak képviselői, bizony, kifütyülték a kormánytagokat és a kormánypárti parlamenti képviselőket ...

- Számokkal tudjuk igazolni, hogy az önkormányzatok az elmúlt években sokkal takarékosabban gazdálkodtak, sokkal több pénzt spóroltak meg, mint az állami hivatalok. Azt is illene tudatosítani, hogy ebben az országban több mint 2 900 önkormányzat – ennek megfelelően polgármester is – van, szemben a néhány minisztériummal meg a körzeti hivatalokkal. Bajok, problémák, tévedések mindenütt vannak. Ha tehát előfordulnak gondok a községekben, avagy egy-egy polgármesterrel, akkor ezeknek a számoknak a tükrében kell megítélni a helyzetet, nem szabad általánosítani és hergelni a lakosságot az önkormányzatok és polgármesterek ellen.

De ha már itt tartunk, megjegyzem, hogy a kongresszus szorgalmazta a Helyi Önkormányzatok Európai Kartájának kiértékelését is. Évekkel ezelőtt csatlakozott Szlovákia ehhez a nemzetközi dokumentumhoz, azóta mindig és mindenütt azzal dicsekszünk, hogy a ratifikálás során annak minden pontját átvettük és teljesítjük is kötelezettségvállalásainkat. De hogy ez mennyire igaz, senki soha nem mutatta ki, vagyis ideje lenne már tisztán látni, miként változott a helyzet az elmúlt nyolc-tíz évben. Különben a szövetségnek sincs erről konkrét áttekintése, csak úgy gondoljuk, hogy amennyiben veszélybe

kerül a települési önkormányzatok egy részének a pusztta léte is, akkor illik megvizsgálni az okokat és összefüggéseket az érvényes és erre vonatkozó nemzetközi dokumentum tükrében is.

- A közelgő parlamenti választások miatt aligha sikerül rábírnunk az ügyvezető kormányt bármilyen elemzés elkészítésére is, gondolom, ezzel tisztában voltak a rendkívüli közgyűlés küldöttei is. Mi az, amit sikerült elérni, mi az, ami miatt a SZVFSZ vezetői sikeresnek mondják a tanácskozást?

- Én sikeresnek tartom azt, hogy a közgyűlést követően tárgyalások kezdődtek a szövetség és a pénzügyminisztérium között, s azt is, hogy legfőbb követelésünket, tehát azt, hogy az önkormányzatok továbbra is a személyi jövedelemadóból kapjanak adóhányadot, már a parlament is megerősítette. Gondolom, az olvasókhoz is eljutott már a hír, hogy időközben sikerrel – azaz megállapodással – érték véget a tárgyalások a pénzügyi tárca és a szövetség vezetői között, ami azt jelenti, hogy az önkormányzatok 2012-ben összességében 1,3 milliárd euróval gazdálkodhatnak, vagyis a korábban várt 18,6 százalékos növekedés felét kapjuk meg. Az önkormányzatok támogatják a költségvetési felelősségről szóló törvényt, ami egyebek mellett azt hivatott biztosítani, hogy felesleges kiadásokkal ne terheljük a költségvetést. Ehhez csak azt tudom hozzátenni, hogy mi soha nem vitattuk

a költségvetési egyensúly megteremtésének a szükségességét, a költségvetési hiány csökkentésének a fontosságát. A pénzügyi stabilitás számunkra is fontos, csak azzal nem tudunk egyetérteni, hogy a központi költségvetés bevételei alapvetően azzal az összeggel nőjenek, amit az önkormányzatoktól elvesznek. Egyéb elvárásainkkal kapcsolatban pedig csak azt tudom mondani: a pártok a választásokra készülnek, új programokat fogalmaznak meg, elvárásainkat ismerik, meglátjuk, ki hogyan reflektál a rendkívüli közgyűlés határozataira.

- Akkor most térjünk vissza egy kérdés erejéig az európai uniós alapok merítésére, illetve a finanszírozási formákra. Több dél-szlovákiai önkormányzat megfogalmazta, hogy a kormány létrehozhatna egy alapot, amelyből az önkormányzatok előnyös – alacsony – kamatozású hitelt meríthetnének, részben az önrész lefedésére, részben pedig az utófinanszírozás okán keletkező pénzügyi nehézségek áthidalására. Tudom, hogy a rendkívüli közgyűlés ezzel a kérdéssel most külön nem foglalkozott, de korábban terítéken voltak különböző javaslatok, hiszen Szlovákia rendkívül gyöngén teljesít az uniós alapok merítése terén. Mi tehát a tagszervezetek – az önkormányzatok – többségének a véleménye?

- A SZVFSZ Tanácsa, amely alapvetően a városok és falvak regionális társulásaiknak képviselőit tömöríti, minden olyan kezdeményezést jónak tart, amely megkönnyíti és felgyorsítja az uniós alapok merítését, mert valóban nagy a lemaradás, s mert sok régió, kisebb település esetében az európai pénzek jelentik az egyetlen esélyt komolyabb beruházás megvalósítására. Ez tehát azt jelenti, hogy szinte mindenki támogatná, ha a kormány az állami költségvetésben meghatározná bizonyos összeget, létre-

hozna egy alapot, amely kedvezményes hitel nyújtana az önkormányzatoknak. Az utófinanszírozás kérdése azonban más, s olykor döbbenetesen állnak egy-egy politikusunk kijelentését hallva, amely szerint ez olyan európai norma, amellyel nincs mit kezdeni. Persze, a megállapítás igaz a 2007-2013-as programozási időszakra, de nem azért, mert ez a „brüsszeli diktátum”, hanem azért, mert ebben egyezett meg az Európai Bizottság és Szlovákia tárgyalóköldöttsége. Mert az igazság az, hogy az európai alapok merítése kapcsán az jelenti az „európai normát”, amit az EB és az illető ország kormánya, köldöttsége „kijelent” egymással. Láthatjuk ezt most is, például a szlovák-magyar határmenti együttműködés támogatása, amit Magyarország vállalt magára a tárgyalások során, előfinanszírozott, vagyis nem terheli az önkormányzatokat. Mindezt nem azért mondtam el, hogy utólag bűnösöket keressünk idehaza, sokkal inkább azért, hogy már most felhívjam a minisztériumok, illetve a majdani kormány figyelmét arra, jó lenne, ha az elmúlt időszakot alaposan elemeznék, s valóban megtalálnák azokat a finanszírozási, pénzhívási formákat, amelyek a legjobban megfelelnek az ország érdekeinek és az önkormányzatok reális képességeinek. Hiszen mi értelme van annak, hogy harcolunk a minél több európai pénzéért, ha aztán olyan feltételei vannak a merítésnek, amelyeket az érintettek nem tudnak teljesíteni. Én hiszem, hogy megtörténik az említett elemzés, s az új programozási időszakban olyan lehetőségekhez jutnak az önkormányzatok, amelyek reálisak, megfelelnek igényeiknek és lehetőségeiknek, hiszen az egész ország érdeke, hogy a felzárkóztatást szolgáló európai alapokat a lehető legnagyobb mértékben ki tudjuk meríteni.

Neszméri Sándor

Szabadegyetem először, de nem utoljára

Fotó: Oriskó Norbert

A Pro Civis Polgári Társulás a Pro Minoritate Alapítvánnyal közösen, a Konrad Adenauer Alapítvány támogatásával Nagymegyeren szervezte meg a szlovákiai magyar polgármesterek és helyi képviselők I. Önkormányzati Szabadegyetemét, amelyre október 13-a és 16-a között került sor. **Öry Péter, a Pro Civis elnö-**

ke a rendezvényt követően arra tett ígéretet, hogy „először, de nem utoljára került sor az Önkormányzati Szabadegyetem megrendezésére”. Szerinte erre kötelezi a szervezőket a Konrad Adenauer Alapítvány ankétja is, amelyet közel félszáz résztvevő töltött ki, s valamennyien „az ilyen jellegű rendezvény” folytatása mellett tették le voksukat.

Jó érzékkel állították össze a szervezők az I. Önkormányzati Szabadegyetem műsorát. Könnyű szívvel írhatja le a tudósító e dicsérő szavakat, így utólag, már csak azért is, mert abban a szerencsés helyzetben van, hogy mindvégig a rendezvény vendége tudott lenni. Ennek köszönhetően pedig nemcsak a reggeli beszélgetéseken meg a folyosói pletykálgatások alkalmával jutottak el hozzá a résztvevők elismerő megnyilatkozásai, hanem azon is lemerhette a témák sikeres összeválogatásának a tényét, hogy a vacsora után sem vonultak vissza szállodai szobáik rejtekébe a polgármesterek és helyi képviselők, ellenkezőleg, keresték egymást, hogy megvitathassák a hallottakat, együtt szűrhessek le egy-egy előadás tapasztalatait. Az uniós alapok meritéséről és az újabb pályázati lehetőségekről, a határ menti és a határon átnyúló együttműködés előnyeiről és elért eredményekről például, avagy arról, miért okoz önkormányzatainknak olykor leküzdhetetlen nehézséget élni az európai támogatások lehetőségével (Mészáros Alajos, Mihók Gábor és Farkas Iván prezentációjával, előadásával lapunk további részében olvasóink is megismerkedhetnek). Bauer Edit előadása az Európai Unió családpolitikájáról (ugyancsak közöljük lapunkban) meg azért válthatott ki mélyreható beszélgetéseket magyarságunk létszámának alakulásáról a májusi népszámlálási adatok ismerete hiányában is, mert hivatkozott az Eurostat demográfiai előrejelzéseire is, amely szerint 2015

után kontinensük népességének alakulását alapvetően a bevándorlás tartja majd pozitív mezsgyében.

A Duna-stratégiát az év első felében, Magyarország elnöklése idején fogadta el az Európai Uniót, amely a magyar diplomácia vitathatatlan sikere, mégis sokan legyintettek egyet, amikor megtudták, Brüsszel semmilyen önálló alapot, konkrét anyagi forrást nem biztosít a nyolc országot érintő fejlesztési koncepcióhoz. Deutsch Tamás nagymegyeri előadása mégis felvillanyozta a jelenlévőket, mert kiderült, érdemes a dél-szlovákiai önkormányzatoknak is gondolkodni akár nagyméretű – például a Duna mellékfolyóit érintő környezetvédelmi – beruházásokban is, mert uniós pénzek használhatók fel erre is, azok az összegek, amelyeket a tagállamok nem tudnak lehívni a 2013 végéig tartó programozási időszakban. Sajnálatos, de igaz – ezt nem Deutsch Tamás állította, e sorok szerzője teszi hozzá a legfrissebb, novemberi előrejelzések szerint -, hogy például Szlovákia ehhez a „fiktív alaphoz” akár öt milliárd euróval is hozzájárulhat, hiszen 2011 harmadik negyedévének végéig a 11,6 milliárd eurós támogatásból Pozsony mindössze 22 százalékot tudott lehívni. (A Duna-stratégia szlovákiai vonatkozásait Nagymegyeren Szuperák Mária prezentálta, az ő előadását is olvashatják lapunkban.)

A Roma-stratégiáról, amelyet ugyancsak Magyarország kezdeményezésére fogadott el az Európai Unió, nem

hangzott el átfogó előadás, a kérdés bonyolultságáról, a magyarországi romák helyzetéről, kitörési pontjairól és lehetőségeiről, a társadalmi összefogás fontosságáról, valamint a roma és nem roma lakosság kulturális közeledésének, kölcsönös megismerésének kedvező hatásairól érdekes véleményt hallgathattak meg a résztvevők Rostás Farkas Györgynek, a Cigány Tudományos és Művészeti Társaság elnökének, a Kethano Drom folyóirat szerkesztőjének köszönhetően. Auxt Ferenc pedig a gömői régióban kialakult helyzetről beszélt számos pozitív példát bemutatva, miként sikerült az önkormányzatoknak aktivizálni az ottani romákat, de arról is, milyen nehézségekkel találták szembe magukat romaprogramjaik megvalósítása során (az előadás rövidített változatát szintén olvashatják lapunkban).

Lehet, szégyelleni való tudatlanság az oka, de a tudósítót meglepte, milyen nagy érdeklődés övezte az olyan előadásokat is, mint például a testvértelepülési együttműködés formái és tapasztalatai (Bárdos Gábor Somorja, Szabó Tibor Martonvásár és Kovács Péter, Budapest XVI. Kerületének polgármestere), illetve az észak-magyarországi és dél-szlovákiai megyék közös beruházásainak lehetőségei (Bablena Ferenc, a Nógrád megyei önkormányzat alelnöke és Zachariaš István Szepsi polgármestere, a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége Tanácsának tagja). Utólag, persze, könnyű leírni, hogy nincs ebben sem-

mi meglepő, hiszen ezek az előadások ugyanúgy gyakorlati kérdésekkel foglalkoztak, mint az összes többi. S mert az I. Önkormányzati Szabadegyetem sikere éppen abban rejlett, hogy a felesleges politizálás-filozofálás helyett a hétköznapi teendőire, lehetőségeire koncentráltak előadók és hozzászólók egyaránt, a műsor összeállítóinak jó érzékét dicséri ezen kérdések beemelése a rendezvény programjába. De nem lenne teljes a beszámoló, ha

nem emlékeznénk meg a végén a rendezvény legvégéről. Sokan várták Nagymegyere Répás Zsuzsannát, a nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkárt, akinek a segítsége nélkül aligha valósulhatott volna meg az I. Önkormányzati Szabadegyetem. Köszönetüket, tiszteletüket szerették volna neki kifejezni egy kézfogas formájában - amelyből végül vastaps lett. Mert a helyettes államtitkár asszony úgy látja, „létezik egy élő közösség, amely

partnerségre, együttműködésre törekszik. Ennek a közösségnek joga van dönteni saját ügyeiben, és tudnia kell gondoskodni önmagáról”, s hiszi, hogy „e gondoskodást a közös gondolkodás, a célok közös keresése szolgálja a legjobban”, amire a szabadegyetem jó lehetőséget kínált. A vastaps pedig akkor csattant fel, amikor utolsó gondolatként azt mondta: „Köszönöm, hogy kihasználták ezt a lehetőséget!”

-enes-

Mészáros Alajos
EP-képviselő

Az európai uniós támogatások merítésének lehetőségei a 2007-2013-as költségvetési időszak hátralévő részében

Végéhez közelít az Európai Unió 2007-2013-as költségvetési időszaka. A közös uniós szervek és testületek már a 2014-2020-as programon dolgoznak, miközben egyre több szó esik arról, milyen a hajrájában járó időszak támogatásainak merítése, kihasználtsága. Nos, Szlovákia ezen a téren túl jó eredményeket felmutatni nem tud, számos lehetőséget nem tudott kihasználni, holott a forrásokra égető szüksége lenne

az országnak.

A hátralévő rövid időszakot arra kellene kihasználni, hogy a még meglévő pályázati lehetőségekben a rendelkezésre álló támogatásokat minél nagyobb mértékben lefedjük.

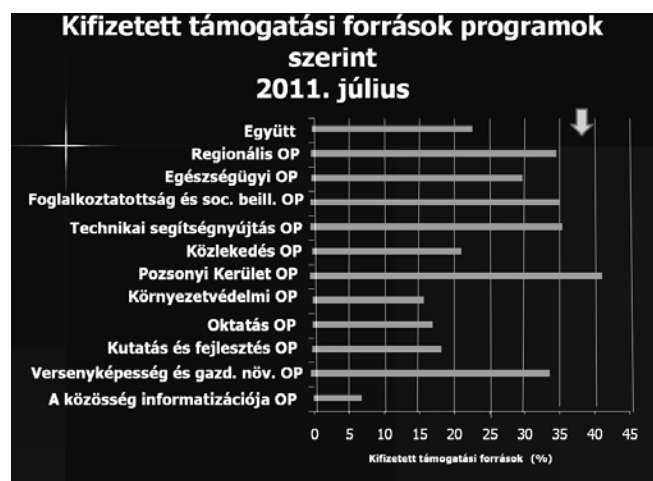
Szlovákia a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret Operatív Programjai sorába 10 kiemelt témát illesztett be. Ezek a következők:

- Regionális operatív program
- Környezetvédelem
- Versenyképesség és gazdasági

- növekedés
- Kutatás és fejlesztés
- Egészségügy
- Foglalkoztatottság és szociális beilleszkedés
- Pozsonyi kerület
- Oktatás

- A közösség informatizálása
- Közlekedés

A 2011 júliusáig elnyert és szerződésbe foglalt források operatív programok szerint az alábbi képet mutatják:

Prioritási tengely	EU-forrás 2011	EU-forrás 2007	Különbség (€)
Az oktatás infrastruktúrája	417 056 614	348 500 000	+68 556 614
A szociális szolgáltatások, szociális jogvédelem és társadalmi gondnokság intézményeinek infrastruktúrája	211 298 916	229 500 000	-18 201 084
A régiók kulturális potenciáljának növelése és az idegenforgalom infrastruktúrája	149 142 432	190 400 000	-41 257 568
Községek regenerációja	510 558 824	478 371 500	+32 187 324
Regionális úthálózatok támogatása	161 218 641	153 000 000	+8 218 641
Technikai segítségnyújtás	45 228 500	45 228 500	0
Európa kulturális fővárosa-Kassa 2013	60 000 000	0	+60 000 000
ÖSSZESEN	1 554 503 927	1 445 000 000	+109 503 927

Az Európai Bizottság 2011. augusztus 2-án a K(2011)5362 rendeletével jóváhagyta a regionális operatív programok alábbi revízióját:

A revíziót követően várható új pályázati felhívások kiírása a 2012-2013 időszakban a Regionális Operatív Programon belül, mégpedig az alábbi kategóriákban:

- 1.1 Az oktatás infrastruktúrája
- 2.1 A szociális szolgáltatások infrastruktúrája
- 3.1 A régiók kulturális potenciáljának növelése
- 3.2 Az idegenforgalom infrastruktúrájának a támogatása
- 4.1 Települések regenerációja
- 4.2 A nonprofit mentőszolgálatok infrastruktúrája
- 5.1. Regionális úthálózatok
- 6.1 Technikai segítségnyújtás
- 7.1 Európa kulturális fővárosa 2013 - Kassa

A Társadalom Informatizálása Operatív Programon belül várható új pályázati felhívások kiírása a 2012-2013 időszakban:

Költségvetés 2007-2013 (EU + ÁK)	A költségvetés nem odaítélt része (€)	A költségvetés nem odaítélt része (%)
257 216 711	207 225 102,16	80,52

1.2 A közigazgatás informatizálása és az elektronikus adatszolgáltatás helyi és regionális szinten

Költségvetés 2007-2013 (EU + ÁK)	A költségvetés nem odaítélt része (€)	A költségvetés nem odaítélt része (%)
113 177 826	113 177 826	100 %

3.1 A szélessávú internet fenntartható fejlesztése és támogatása

Az Oktatási Operatív Programon belül várható új pályázati felhívások kiírása a 2012-2013 időszakban:

Költségvetés 2007-2013 (EU + ÁK)	A költségvetés nem odaítélt része (€)	A költségvetés nem odaítélt része (%)
300 000 000	98 760 257	32,92

1.1 A hagyományos iskola modernné tétele

Költségvetés 2007-2013 (EU + ÁK)	A költségvetés nem odaítélt része (€)	A költségvetés nem odaítélt része (%)
57 294 118	48 514 035	84,67

3.1 A marginalizált roma közösségek műveltségi szintjének növelése

A Környezetvédelmi Operatív Programon belül várható új pályázati felhívások kiírása a 2012-2013 időszakban:

Költségvetés 2007-2013 (EU + ÁK)	A költségvetés nem odaítélt része (€)	A költségvetés nem odaítélt része (%)
1 077 227 136	357 538 882,52	33,2

1.1 A vizek integrált védelme és racionális kihasználása

Költségvetés 2007-2013 (EU + ÁK)	A költségvetés nem odaítélt része (€)	A költségvetés nem odaítélt része (%)
141 176 471	38 053 744,70	26,95

2.1 Árvízvédelem

Költségvetés 2007-2013 (EU + ÁK, 2011 július)	A költségvetés nem odaítélt része (€)	A költségvetés nem odaítélt része (%)
570 588 235	201 817,11	35,37

A Foglalkoztatottság és szociális beilleszkedés Operatív Programon belül várható új pályázati felhívások kiírása a 2012-2013 időszakban:

Költségvetés 2007-2013 (EU + ÁK, 2011 július)	A költségvetés nem odaítélt része (€)	A költségvetés nem odaítélt része (%)
84 083 530	53 555 582	63,69

A felsorolt adatok bizonyítják, hogy bőven vannak még szabad uniós források, amelyeknek a felhasználását az utolsó pillanatra valójában elérhető lehetőségnek kell tekinteni.

Európai Területi Együttműködési Programok

A nemzeti fejlesztési tervekben meghatározott összegeken túl közvetlenül az Európai Unióból is lehívhatók pályázati források több országot felölelő regionális vagy együttműködési támogatások formájában. A dél-szlovákiai régió számára érdekes és fontos programok a következők:

A: Határon átnyúló együttműködés:

Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013

Utolsó - 4. pályázati felhívás: 2011. június 23. - október 21.

B: Transznacionális együttműködés: Közép-európai Transznacionális Program

Utolsó - 4. pályázati felhívás: 2011. június 10. - október 14., (23,54 mil. EUR)

Délkelet-európai Transznacionális Együttműködési Program

Utolsó - 4. pályázati felhívás: 2011. október - november

C: Európai Szomszédsági és Partnerségi Eszköz (ENPI) finanszírozási forma

Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENPI Határon Átnyúló Együttműködési Program

3. pályázati felhívás: 2011. szeptember 20.

Ezen programoknak (A, B, C) közös jellemzői, hogy:

- a jogosult partnerek önkormányzatok, közintézmények, non-profit szervezetek;
- az EU-támogatás általában 85 %, a tagállam támogatása 10 %, az önrész 5%;
- minimálisan 2-3 külföldi partner bevonása kötelező (egyes esetekben több);
- általában a hivatalos kommunikáció nyelve az angol; Szlovákián kívül a jogosult tagállamok között található Magyarország, Románia, Ukrajna, Szerbia. Megfelelő partnerek kiválasztásával az együttműködés hasznos eszköze lehet a magyar nyelv használata.

Vidékfejlesztési Program (szabad források 2011. szeptember)

3.2 A Vidéki turizmus támogatása – A

Támogatási területek	Szabad források (€)
Konvergencia cél (Szlovákia - a Pozsonyi kerület nélkül)	11 949 174
Pozsonyi kerület	1 543 900

3.2 B Vidéki turizmus támogatása – B

Támogatási területek	Szabad források (€)
Konvergencia cél (Szlovákia - a Pozsonyi kerület nélkül)	371 703
Pozsonyi kerület	0

3.3 Oktatás és informáltság

Támogatási területek	Szabad források (€)
Konvergencia cél (Szlovákia - a Pozsonyi kerület nélkül)	-2 425 755
Pozsonyi kerület	3 066 414

3.4.1 Alapszolgáltatások a vidék lakosságának

Támogatási területek	Szabad források (€)
Konvergencia cél (Szlovákia - a Pozsonyi kerület nélkül)	7 164 372
Pozsonyi kerület	-

4.1 Hulladékgazdálkodás

2.1 A szociális kirekesztéssel veszélyeztetett vagy kirekesztett személyek beilleszkedésének támogatása különös figyelemmel a kirekesztett roma közösségekre

3.4.2 A civil infrastruktúra és szolgáltatások felújítása és fejlesztése

Támogatási területek	Szabad források (€)
Konvergencia cél (Szlovákia - a Pozsonyi kerület nélkül)	3 88 1142
Pozsonyi kerület	-

3.5 Képességek fejlesztése, integrált területfejlesztési stratégiák felújítása és megvalósítása

Támogatási területek	Szabad források (€)
Konvergencia cél (Szlovákia - a Pozsonyi kerület nélkül)	62 137
Pozsonyi kerület	0

Javaslatok a 2014-2020 programozási időszakra

Mivel folyamatosan visszatérő gond, hogy Szlovákia nem tud élni az adott lehetőségekkel, s az EU-ból lehívható támogatási források jelentős része kihasználatlan marad, bár égető szükség lenne rá a hazai leszakadt régiók fejlesztése és felzárkóztatása során, néhány olyan javaslatot is megfogalmazott a Magyar Koalíció Pártja, amellyel a következő uniós programozási időszak támogatásainak merítése hatékonyabbá válhatna. Javaslataink lényege:

- Az operatív programok jóváhagyásakor jóváhagyni az első pályázati felhívások szövegét is.
- A pályázati felhívások indikatív ütemtervének a publikálása arányosan az egész programozási időszakra.
- Pontos éves ütemterv az egyes intézkedések kiírásáról.
- Minden évben legyen pályázati felhívás az egyes intézkedésekre, különös tekintettel a programozás első és utolsó évére.
- A Gazdasági és Szociális Fej-

lesztési Programok (PHSR) reálissá tétele, hogy az önkormányzatok hasznos tervezési eszközévé válhasson.

Égetően fontos lenne Szlovákia politikai életében kiküszöbölni az európai támogatások felhasználásában a kormányváltások által okozott károkat is. Fel kellene hagyni azzal a gyakorlattal,

hogy az új kormány törli a kiértékelést és jóváhagyott projektek listáját, és új értékelést rendel el; hogy a meghirdetett pályázati felhívások törlésre, a már kedvezően elbíralt pályázatok és odaítélt források pedig visszavonásra kerülnek. Ezekkel a lépésekkel hónapokra, sokszor több évre elérhetlenné teszik a forrásokat, szűk csoportérdeke-

ket helyeznek a közös országos érdekek fölé, végső soron pedig készbefizetővé teszik Szlovákiát, mely a hatályos uniós pénzügyi szabályozás szerint még mindig több támogatást hívhatna le a közös európai kasszából, mint amennyit abba tagállami hozzájárulásként befizet.

Mészáros Alajos, EP-képviselő

Bauer Edit
EP-képviselő

Az európai családpolitika és annak hatása a demográfiai változásokra

Bauer Edit, az Európai Parlament képviselője előadásában az uniós gazdasági tér és a kohéziós politika szempontjából közelítette meg azt a

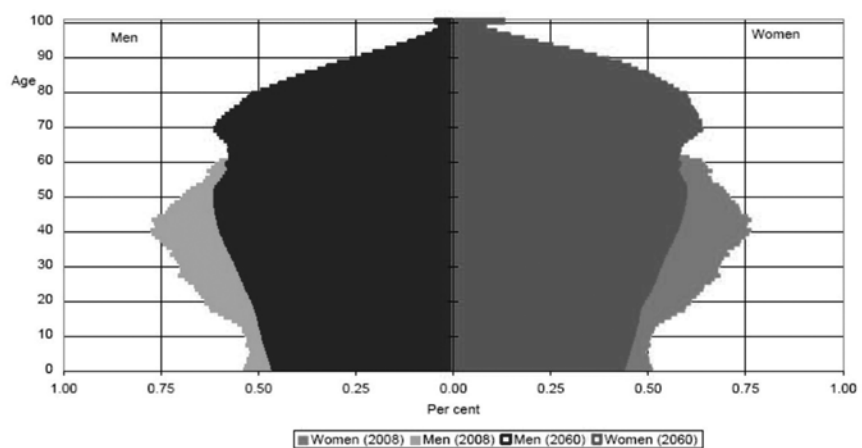
kérdést, hogyan lehetne kiegyenlíteni az EU-ban, de az egyes tagállamokban is létező regionális különbségeket. Tagállami példákkal illusztrálta, milyen gyakorlati megoldásokkal mozdítható elő, hogy növekedhessen a foglalkoztatás, s elemezte a várható demográfia helyzetét, valamint annak kihívásaira is kitért.

Az Eurostat 2008 – 2060 közötti népeségi előrejelzései arra figyelmeztetnek, hogy az Európai Unió 27 tagállamának lakossága a 2008-as 495 millióhoz képest **506 millióra nő 2060-ra**. Ezen belül az éves **születések száma** csökkenni fog, az éves **elhalálozásoké** pedig fokozatosan növekszik majd, persze nem egyenletesen az egyes tagállamokban. Az Eurostat előrejelzése szerint 2015-től kezdődően az **elhalálozás meghaladja a születések számát és a pozitív nettó bevándorlás** lesz az egyedüli lakosság-növekedési faktor, 2035-től azonban a pozitív nettó bevándorlás sem lesz képes egyensúlyban tartani a negatív természetes szaporulatot – szögezte le Bauer Edit. A **65 éven felüli lakosság** aránya a 2008-as 17,1 százalékról **2060-ra 30 százalékra nő**, ezen belül a **80 évesnél idősebb lakosság** aránya a 2008-as 4,4 százalékról **12,1 százalékra emelkedik 2060-ra**. Ez egyben azt is jelenti, hogy az **időskori függőségi ráta** az EU 27 tagországában 25 száza-

lékről **53 százalékra nő**, vagyis csak 2 dolgozó személy jut majd minden 65 év fölötti lakosra.

Népeségi piramis, EU-27, 2008,2060

Forrás: Eurostat, Europol2008

Source: Eurostat, EUROPOP2008 convergence scenario

A népeség az előrejelzések szerint nem alakul egyenletesen a tagállamokban. Az Eurostat és Europol2008 becslései szerint 2008 és 2060 között **13 tagállamban**

növekedik a populáció, a legnagyobb lakossági növekedést Ciprus (+66%), Írország (+53%), Luxemburg (+52%), az Egyesült Királyság (+25%) és Svédország (+18%) éri majd el. A nagy mértékű fogyással a tagállamok többsége szembesül. Az előrejelzések szerint 2008-2060 között **14 tagállamban csökken** a populáció, főleg Bulgária (-28%), Lettország (-26%), Litvánia (-24%), Románia (-21%) és Lengyelország (-21%) mutatói lesznek drasztikusak. Abszolút számokban mérve a legnépesebb lakosságú tagállamok sora 2060-ban így fest majd: Egyesült Királyság (77 millió), Franciaország (72 millió), Németország (71 millió), Olaszország (59 millió) és Spanyolország (52 millió).

Család/munka egyensúly?

Bauer Edit kitért arra is, hogy a demográfiai mutatók számos, egymással szoros összefüggésben álló, ugyanakkor ellentétes intézkedés-rendszert gerjesztenek. A kontinens lakosságának életminősége, fejlettsége, gazdasági és szociális jóléte múlik azon, hogy a felmerült kérdésekre jó válaszok születessenek. A demográfiai mutatókból világosan kitűnik, hogy a jelenlegi nyugdíjrendszerek alapja rendül meg, hiszen az aktív korosztályok eltartóképessége csökken olyan szintre, mely már nem teszi lehetővé a szociális gondoskodásnak azt a mértékét, amely jelenleg létezik. Párhuzamosan sürgető igény lesz az is, hogy minden, aktív korban lévő személy dolgozzon, jövedelem-szerző tevékenységet folytasson, s ezen keresztül hozzájáruljon a közterhek viseléséhez. Nem kisebb elvárás az sem, hogy Európa népessége növekedjen, tehát hogy a gyermekvállalási kedv is emelkedjen.

Összeegyeztethető-e a család és a munka, a gyermekvállalás és az aktív kereső tevékenység? Ma azt látjuk: sok esetben, sok országban nem. A család-munka egyensúly legfőbb korlátai: a túl kevés újszülött és túl kevés munkahely. Az OECD, a világ gazdaságilag legfejlettebb országait tömörítő szervezet Babies and Bosses (Babák és főnökök) című tanulmánya is azt tükrözi, csak kevés szülő nem találkozik a család-munka egyensúly korlátaival – mondta el Bauer Edit. - Sok felnőtt elodázza a gyerekvállalást, kevesebb gyereket vállal a tervezettnél, ha egyáltalán vállal gyermeket. Kifejtette: néhány felnőtt

ugyan annyi gyereket vállal, amennyit megálmodott, de feláldozza érte a karrierjét, mert több gyerek és szakmai életpálya ritka esetekben egyeztethető össze. Alapvető szolgáltatások hiányoznak hozzá, vagy elérhető áron megszerezhető gyermekjóléti szolgáltatások. A nagycsaládos szülők valamelyikének sok esetben például azért sincs lehetősége munkát végezni, mert szívesen dolgozna, csak kevesebbet, de nincs hozzáférése a részmunkaidőhöz, vagy nem engedheti azt meg magának megélhetési okokból. A fizetett munka kérdése ugyanis döntő a gyerekek szempontjából, hiszen a szülők foglalkoztatottsága befolyásolja a szegénységi kockázatot. Még a legfejlettebb országokban is azzal szembesülnek a nagycsaládok, hogy szociális nívójuk a gyerekek számával arányosan csökken.

A gyermek vagy munka, a család vagy munka, a gyermek vagy karrier érdekes módon azokban az államokban okozza a legkisebb gondot, amelyek magas női foglalkoztatási rátával rendelkeznek, s párhuzamosan a legmagasabb születési rátával is (2005 - OECD Babies and Bosses). Ezt különböző családbarát politikák és programok indításának és támogatásának köszönhetik. Közkeletű nemzetközi műszóval best practice – jó gyakorlatként szokták emlegetni ezeket a lépéseket.

Önkormányzati szinten például családtámogató szolgáltatásokat szerveznek. Ennek egyik jó példája a pót-nagy-

szülői program Dániában, melyben idősebb önkéntesek pót-nagyszülőként tevékenykednek, miközben beteg gyerekekre vigyáznak, amikor a szülők nem tudnak munkahelyükön szabadságot kivenni.

Nemzeti szinten jó példa lehet a hosszú távú gondoskodás modellje Luxemburgban, mely egyfajta hosszú távú biztosítási rendszer útján garantálja az ápolási ellátáshoz szükséges forrásokat, vagy a szülési szabadsági juttatások rendszere Svédországban.

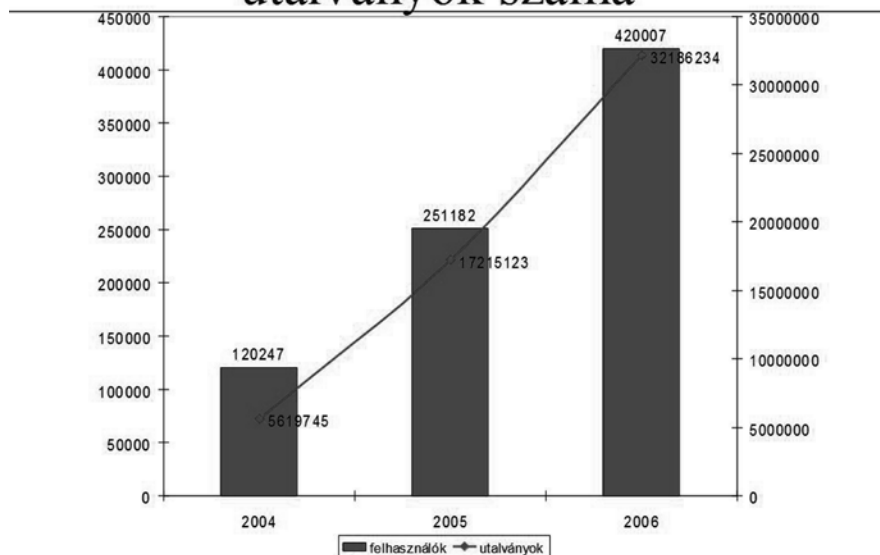
Európai szinten a család-munka egyensúly érdekében az European Alliance for Families – a Családokért Európai Szövetség - mely 2007-ben alakult - a legjobb gyakorlat és a családbarát politika cseréjére ösztönöz a tagállamok között. Ajánlásaikban az alábbi területeken található megfontolandó példák: Pénzügyi segítség; Szabadsági előkészületek; Gyermekgondozás; Családbarát munkahelyek; Szülői támogatás; Aktív apaság; Gyerekeknek és fiataloknak nyújtott segítség; Aktív öregedés.

Utalványok Belgiumban

Az egyik ajánlott jó példa az **utalványok rendszere Belgiumban**. A különféle szolgáltatások igénybevitelét lehetővé tevő rendszer 2004-ben indult. Célja:

- Új munkahelyek teremtése

Felhasználók száma és a felhasznált utalványok száma

elsősorban alacsony szakképzettségű munkásoknak

- A feketemunkáról a hivatalos munkára való áttérés
- Javítani a család/munka egyensúlyt a szolgáltatást igénybe vevők körében a házimunka „kiadásával”

Szolgáltatások, melyeket igénybe lehet venni az utalványi rendszeren belül: Takarítás, mosás, vasalás, varrás, főzés, mozgáskorlátozottak szállítása. Az utalvány értéke: az igénybevevő 6,70 euróért vásárolhatja meg, amelyből 30 %-ot leszámíthat adózásakor. A szolgáltatást nyújtó ügynökség 14,30 eurós kormánytámogatást kap utalványonként.

Az utalványokért megvásárolható szolgáltatásokban foglalkoztatott munkások 67 %-a alacsony szakképzettségű, 43 %-a munkanélküli átlagosan 3,8 éve, 33 %-a egyedüli kereső, 1,3 %-a férfi. Az utalványrendszernek társadalmi és gazdasági előnyei is vannak. A rendszer nélkül a felhasználók 25 %-a fekete munkát végezne.

A rendszer még hatásosabb lenne, ha más munkákra is kiterjedne, mint pl. a gyermekgondozásra, hiszen ezáltal több nő lépne a munkaerő-piacra.

Időbankok Olaszországban

Olaszországból az Emilia Romagna régió munka-család egyensúly programja

érdemel figyelmet. Ennek célja a fiatal családok és szülők segítése különféle szolgáltatások igénybevétele során, beleértve a napi foglalkozásokat 3 év alatti gyerekeknek, a gyermekgondozási utalványokat, a pénzügyi juttatásokat azon szülők számára, akik úgy döntenek, hogy otthon maradnak 1 év alatti gyerekekkel.

Az időbankok lényegében időcsere-programot jelentenek, amelyen belül az órák mérőegységként szolgálnak a családoknak, amelyeket a mindennapjaikat segítő szolgáltatásokra cserélhetnek. A számla megnyitása ingyenes. Minden számlatulajdonos egy bizonyos számú órát „fizet be”, amit aztán más tagok felhasználhatnak. A számlatulajdonos időkreditet kap, amelyért cserébe szolgáltatásokat vehet igénybe.

Nincs semmiféle megkötés az elhasznált munkaidőt illetően. A szolgáltatások alkalmi jellegűek, a rendszer alapja a bizalom, szolidaritás és reciprocitás. Olaszország-szerint több mint 300 időbank működik, ebből 48 az Emilia Romagna régióban, ahol egy év alatt mintegy 2142 szolgáltatás cserélt gazdát, összesen 5287 munkaóra terjedelemben.

2014: A család európai éve?

A COFACE (az EU Családszervezeteinek Szövetsége - Confederation of Family Organizations in the EU) kez-

deményezte, hogy 2014, az ENSZ által meghirdetett Család Nemzetközi Évének 20. évfordulója alkalmából a család európai éve legyen az EU-ban. A COFACE kezdeményezését a belga és a magyar elnökség is támogatta a 2010. október 14-15-én Brüsszelben tartott konferencián.

Ennek meghirdetése jó alkalom lenne, hogy minden tagállam áttekintse: hogyan élnek a családok, mit kellene lehetne helyzetükön megváltoztatni, javítani. Uniós szinten is születhetnének közös irányelvek, amelyek a legégetőbb gondokat a családok szempontjából segítenének kezelni.

Bauer Edit ennek érdekében európai szinten képviseli azt az elképzelést, mely szerint a regionális és kohéziós politika mellett az Európai Szociális Alapnak a szerepét is ki kellene bővíteni, éppen a családoknak nyújtható szolgáltatások létrehozására. A 2020-as stratégia a nők foglalkoztatását a negyedével növelné, ez azonban csak úgy lehetséges – mondja, hogyha az Európai Szociális Alap segítségével a tagországok meg tudják teremteni azt a háttérrel, amely ehhez elkerülhetetlen a szolgáltatások területén, elsősorban a gyermekgondozás és az idősellátás terén. Tekintettel arra, hogy sokszor kismértékű támogatásokról van szó, valószínűleg a kifizetési szabályoknak flexibilisebbnek kell lenniük, szigorúbb felügyelet és az értékelés mellett.

Az európai Duna – stratégia

Az Európai Bizottság 2010 decemberében hozta nyilvánosságra az ún. Duna-stratégiát. A korábbi konzultációk és szakmai konferenciák eredményeként megszületett uniós dokumentum konkrét intézkedési javaslatokat tartalmaz a Duna-régió országainak összehangolt fejlődése érdekében.

nia és Hercegovina, Montenegró, Ukrajna és Moldova – érint. Célja a régió többszintű fejlődésének előmozdítása.

A stratégiának köszönhetően új munkahelyek létrehozása várható a régióban, növekszik majd az életszínvonal és a biztonság, eddig kihasználatlan kapacitások is kiaknázásra kerülnek, és nagyobb figyelmet kap a környezetvédelem is. Összesen 115 millió, a Duna-régióban élő emberről van szó, az ő életkörülményeik javulhatnak, ha a stratégia megvalósul. A ma jelentős együttműködési

és koordinációs kihívásokkal küzdő régióban a stratégia révén olyan változások várhatók, amelyek megkönnyítik a közúti és vasúti közlekedést, fejlesztik a hajózást, olcsóbbá és biztonságosabbá teszik az energiaellátást, megerősítik a párbeszédet a kultúra, az innováció és az oktatás terén.

A Duna-stratégia ún. **makroregionális** hozzáálláson alapul, mert így a kihívások egymással összefüggő jellege miatt hatékonyabb koordináció érhető el. Lényege, hogy nem kellene hozzá új törvények, e helyett arra koncentrálnak,

Szuperák Mária

Kit érint, és miről is szól a Duna – stratégia?

A stratégia nyolc uniós tagállamot – Németország, Ausztria, Csehország, Magyarország, Szlovákia, Szlovénia, Bulgária, Románia – és hat további országot – Horvátország, Szerbia, Bosz-

hogyan megerősítse a politikai viszonyokat és az érdekelt felek egyenrangú erőfeszítéseit. A régió egészét kívánja szolgálni, miközben figyelembe veszi annak sokszínűségét. Transznacionális kihívások, pl. a gazdasági válság, a környezeti fenyegetések, a fenntartható közlekedés, az energetikai hálózatok, az erőforrások fenntarthatósága, a vízkészlet környezetbarát felhasználása, azt bizonyítják, hogy egyre növekszik az egyes államok egymásrautaltsága, és e tekintetben a makrorégiók létrehozása új távlatokat nyit a hatékonyabb együttműködés előtt.

A tevékenység négy pillére

A Duna-stratégia konkrét intézkedési javaslatokat tartalmaz a Duna-régió országainak fejlődése érdekében, négy pillérré összpontosít, melyek célja a régió összekapcsolása, a környezet védelme, a jólét növelése és a régió megerősítése. A stratégia egy bizottsági javaslatból, valamint egy konkrét cselekvési tervből áll, amelyet rendszeresen felülvizsgál majd Brüsszel. Ezek az alábbiak:

1. környezeti fenntarthatóság – fontos a környezet védelme a Duna-régióban, pl. a vizek minőségének helyreállítása, a környezeti kockázatok kezelése. A Duna-medence pl. 300 madárfajnak ad otthont, melyek élőhelyét az ipari és mezőgazdasági környezetszennyezés súlyosan veszélyezteti.

2. a gazdasági jólét – a stratégia fő célja. Ez speciális projekteken keresztül valósulhat meg, a folyó menti régiók és városok közötti együttműködés bővítésével és mélyítésével.

3. a földrajzi hozzáférhetőség és vonzerő – a Duna-régió összekapcsolása a többi régióval (pl. a mobilitás fejlesztése, a fenntartható energiaforrások használatának ösztönzése, valamint a kultúra és az idegenforgalom előmozdítása).

4. a terület biztonsága – a Duna-régió megerősítése az intézményrendszer bővítésével és az együttműködés erősítésével (pl. a szervezett bűnözés leküzdése érdekében).

Miből valósul meg a Duna – stratégia?

A stratégiához nem rendeltek külön uniós finanszírozási forrást. A stratégia célja, hogy a 2007 – 2013 között hoz-

záférhető támogatási összegek felhasználása hatékonyabban történjen – csak a kohéziós politika (Európai Regionális Fejlesztési Alap, Kohéziós Alap, Európai Szociális Alap) 100 milliárd eurót irányzott elő a régió számára –, valamint hogy felhívja a figyelmet a makrorégiális együttműködés jelentőségére a helyi problémák kezelésében. Az Európai Parlament felszólította a régiókat arra, hogy a 2007 – 2013 közötti időszakra rendelkezésre álló strukturális forrásokat elsősorban a munkahelyteremtés és a gazdasági növekedés ösztönzésére használják ki a gazdasági válság által leginkább sújtott területen.

Szlovákia prioritásai a Duna-stratégia terén

A Duna-régió országainak mindegyike elkészítette a maga nemzeti Duna-stratégiáját, összhangban a társországokkal. Fő célok közt szerepel a szlovákiaiban a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, kiemelten a dunai vízi út és a hajózhatóság a Duna eredeti medrében, Szlovákia áru- és utasszállítási fejlesztése, a hatékony dunai vízi út kiépítésének befejezése. Egyebek között javulna így a kikötők gazdasági fejlesztési potenciálja a Duna régióban, ezáltal erősebb logisztikai központokká válhatnak.

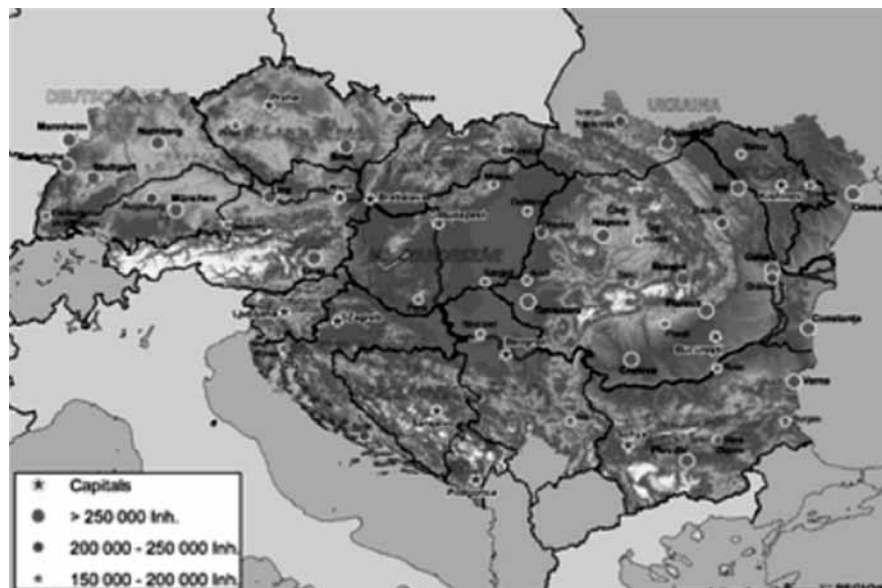
Az energiabiztonság területén megfogalmazta: fontos lesz bevezetni a „zöld technológiát” a gyártásba, a vízvédelem terén pedig alternatív szennyvíz-kezelő rendszerek kiépítését a vidéki településeken.

További cél az árvízvédelem javítása a közös információs rendszer tökéletesítésével, hogy a vízszintet előrejelző információk a lehető leghamarabb körben elérhetővé váljanak.

Intenzívebb, határokat átívelő együttműködést is szeretne. A stratégia által nemzetközi hálózatok jöhetnek létre multinacionális vállalatok, kis- és közép vállalatok, egyetemek, kutatóközpontok vagy regionális és városi önkormányzatok között. A legnagyobb gazdasági növekedéssel a Centropere régió (Pozsony, Bécs, Győr és Brünn) tűnik ki, így lehetőséget nyújt a kutatás-fejlesztésre és innovációra. A Centropere régió Pozsony szerint a Duna-régió tudományos és innovatív központjává válhatna.

A Duna-stratégia elfogadása óta Szlovákiában megalakult a Duna Tudás Klaszter. Tagjai: az állami szektorból mindenekelőtt a helyi és regionális önkormányzatok, a tudományos képviselő részéről legjelentősebb szlovákiai egyetemek, illetve a vállalkozói szektor képviselői. Fő célkitűzésük a régió belüli és régiók közötti együttműködés koordinálása a Duna-stratégia megvalósítása terén. (<http://www.dunajskyyvedomostnyklastier.eu/sk/>)

A Duna-stratégia Magyarország 2011-es uniós elnökségének prioritásai között is előkelő helyet kapott, egyben fontos üzenet a közép-európai térségnek is. Sikere attól függ, hogy képes lesz-e minden résztvevő olyan célokat lefektetni, melyeket mind a 14 érintett ország egyformán fontosnak tart. A stratégia teljesítése nincs határidőhöz kötve, célja, hogy egy hosszú távú együttműködést alapozzon meg, és körülbelül 8 - 10 év az az időtávlat, amelyben a Duna-régióban élők már konkrét változásokat is tapasztalhatnak, ha a stratégia megvalósítása megfelelően zajlik.

Határ menti és határon átnyúló együttműködési programok 2013-ig

Az önkormányzatok határ menti és határon átnyúló együttműködési programjainak szerepét több szempontból vizsgálta az első önkormányzati szabadegyetem több előadója. Dél-Szlovákia magyarlakta régiói a halmozottan hátrányos helyzetű térségek közé tartoznak. Hogy miben segítheti a fejlődésüket a határ menti és a határon átnyúló szlovák - magyar önkormányzati együttműködés és az EU-s források közös felhasználása, arról Mihók Gábor, a Nagykaposi Regionális Vállalkozói Szövetség igazgatója nyújtott áttekintést, a még hátralévő pályázati lehetőségekre is kitérve.

Mihók Gábor

A MAGYARORSZÁG - SZLOVÁKIA HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM 2007-2013-as programozási időszakra támogatásra jogosult területeket határoz meg. Támogatás tehát kizárólag azon projektek számára nyújtható, melyeket a Magyarország – Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 programdokumentumban meghatározott, jogosult programterületen valósítanak meg. (Pályázati felhívás hivatkozási száma: HUSK/1101, a közzététel dátuma: 2011. június 23.)

Az egyes programterületek a következők:

1.1.1 Üzleti infrastruktúra fejlesztése
Egy határtérség kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődése aktív gazdasági együttműködést és a közös gazdasági lehetőségek jobb kihasználását követeli meg a határtérség mindkét oldalán. Az üzleti szféra képviselői közötti kölcsönös együttműködés intenzív és rendszeres kommunikációt kíván, különösen az egyre nagyobb gazdasági szerepet betöltő kis- és középvállalkozások között. (Igényelhető támogatás: min. 400.000 EUR, max. 2.500.000 EUR.) A beavatkozás keretében támogatható tevékenységek megvalósítása elősegíti a határ menti terület gazdasági versenyképességének erősítését.

A pályázati támogatás eredményeként javulnak a vállalkozások számára nyúj-

tott minőségi szolgáltatások, és minőségi üzleti infrastruktúra jön létre a határtérség teljes területén.

1.2.1 A kutatási-fejlesztési (KTF) és innovációs infrastruktúra közös fejlesztése, határon átnyúló kutatási együttműködés

A határtérség kutatási-fejlesztési tevékenysége meglehetősen visszas képet mutat főként a fővárosokban (Pozsony, Budapest) koncentrálnak, az ágazati összetételt tekintve pedig az oktatási szférában, elsősorban a nagyobb egyetemeken (Kassa, Miskolc) vannak jelen. (Igényelhető támogatás: min. 200.000 EUR, max. 1.000.000 EUR.) A beavatkozás várt eredményei: minőségi KTF infrastruktúra, a KTF kapacitások koordinált használata, intenzív együttműködés a KTF intézmények között, a KTF tevékenység eredményeinek növekvő mértékű, a vállalkozások általi hasznosítása.

1.3.1 Turisztikai termékek és vonzerő, a desztináció-menedzsment, a szervezetek és a kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése

A természethez kapcsolódó aktív turizmushoz, így a vízi turizmushoz, hegymászáshoz, kerékpározáshoz, ökoturizmushoz, a borturizmushoz – a határ menti terület bortermelő vidékén kiváló minőségű, nemzetközileg is elismert borokat termelnek –, a kulturális turizmushoz – hiszen a határ mindkét

oldala gazdag kulturális örökséggel rendelkezik –, a fürdőkulturához és gyógyturizmushoz, a konferencia turizmushoz – a határ régióban több nagy üzleti és oktatási központ is található – kapcsolódó közös fejlesztések kiaknázása. (Igényelhető támogatás: min. 400.000 EUR, max. 2.500.000 EUR.)

1.4.1 Az egészségügyi és kockázatkezelési kapacitások közös fejlesztése és összehangolt használata

Az egészségügyi létesítmények és szolgáltatások integráltabb hasznosításának, és közös magyar-szlovák alkalmazásának igényét a határtérség nagyobb városainak földrajzi elhelyezkedése és a közlekedési kapcsolatok kialakulása hívta életre. (Igényelhető támogatás: min. 200.000 EUR, max. 1.000.000 EUR.)

A támogatás célja és várt eredménye az egészségügyi infrastruktúra összehangolt fejlesztése és integrált használata, a jobb hozzáférés az egészségügyi szolgáltatásokhoz a határtérség teljes területén, legfőképpen pedig a sürgősségi esetek hatékony kezelése.

1.5.1 Hálózati, partnerségi, program- és projekttervezési, -irányítási kapacitások fejlesztése

Bár a határon átnyúló kapcsolatépítés egyéni szintű kezdeményezései nagyon hasznosnak bizonyulnak, önmagukban mégsem elegendők az integrált fejlődéshez. A határtérség fenntartható, integrált fejlesztésének megalapozá-

sához ennél többre van szükség, mely túlmutat néhány (vagy akár több) közös projekt megvalósításán. (Igényelhető támogatás: min. 100. 000 EUR, max. 400. 000 EUR.)

1.6.1 Közös képzés, oktatás és hálózatépítés

A határtérség integrált fejlődésének egyik alapfeltétele az integrált munkaerőpiac. Bár a térségben jelenleg is megfigyelhető a határ túloldalára irányuló munkavállalási célú migráció, a munkaerőpiac korántsem nevezhető egységesnek. A határ két oldalán működő munkaerő- piaci intézmények közötti információáramlás korlátozott, a határ túloldaláról igénybevett munkaerő pedig még munkaerőhiány esetén is ritkán jelent megoldást. (Igényelhető támogatás: min. 100. 000 EUR, max. 400.000 EUR.)

1.6.2 Munkaerő-piaci együttműködési kezdeményezések

Új közös munkaerő-piaci monitoring és információs rendszerek felállítása és/ vagy meglévő rendszerek harmonizálása, (naprakész munkaerő-piaci, gazdasági és szociális adatokat, jogszabályokat tartalmazó, valamint a hazai és a határ túloldalán fellelhető munkalehetőségekről informáló adatbázisok).

Határon átnyúló képzések szervezése és lebonyolítása a korán lemorzsolódó, az iskolai oktatásból kiszakadt rétegek, valamint a különleges elbánásban részesül, speciális igény rétegek (munkába visszatérő nők, etnikai csoportok) felzárkóztatására.

(Igényelhető támogatás: min. 100. 000 EUR, max. 400. 000 EUR.)

1.7.1 Emberek közötti (PEOPLE TO PEOPLE) kapcsolatok

A program stratégiájának átfogó célkitűzése „a határtérség társadalmi és gazdasági integrációjának növelése”. Ehhez az integrált fejlesztéshez az infrastruktúrális és az ún. „soft” feltételek együttes megteremtésére van szükség, melyek között hangsúlyos szerepet kapnak a térség legfőbb szereplőinek, az ott élő embereknek a szemléletváltására, és a közös érdekek felismerésére irányuló erőfeszítések. (Igényelhető támogatás: min. 70. 000 EUR, max. 150. 000 EUR.)

A beavatkozás várt eredménye a határon átnyúló együttműködés erősödése az egyes intézmények, közösségek és non-profit szervezetek között, valamint

hogy erősödik az emberek közvetlen részvétele a határon átnyúló együttműködésben.

2.1.1 Víz- és hulladékgazdálkodás, megújuló energia

Ezen beavatkozás tevékenységei a program a 4. specifikus célkitűzésének (a természeti értékek védelme) eléréséhez járulnak hozzá.

A beavatkozás várt eredménye a felszíni vizek minőségének javulása, az árvízi kockázatok csökkenése, a közös szilárdhulladék-gazdálkodási megoldások létrehozása.

2.2.1 Közös természetvédelmi tevékenységek

A határtérség gazdag biodiverzitással és viszonylag jól védett ökoszisztemekkel bír. Ezt jelzi az operatív program helyzetelemzésében is bemutatott 5-5 nemzeti park jelenléte a határtérség magyar és szlovák oldalán. E mellett több, a világörökség részét képező terület található a térségben, melyek egyike, az Aggteleki-ceppekőbarlang és a Szlovák Karszt közös kincs.

(Igényelhető támogatás: min. 200. 000 EUR, max. 1 000.000 EUR.)

A beavatkozás várt eredményei: összehangolt természetvédelmi tevékenységek, a térség természeti értékei jobban tudatosulnak az emberekben, fejlettebb infrastruktúra a védett területeken.

2.3.1 Kisléptékű útépítés, kerékpárutak

A programterület integrált fejlődése megkívánja a különböző térségi szereplők intenzív együttműködését, a személyes kapcsolattartáshoz ezért elengedhetetlen a megfelelő közlekedési infrastruktúra megléte. A határfolyók és a hegységek azonban jelentősen korlátozzák a határátlépési lehetőségeket. (Igényelhető támogatás: min. 200. 000 EUR, max: 1 000.000 EUR.)

A beavatkozás várt eredménye a határ mentén fekvő települések jobb megközelíthetősége, a határon átnyúló tömegközlekedési szolgáltatások bővülése és minőségi javulása

2.3.2 A tömegközlekedés fejlesztése

A magyar-szlovák együttműködésben e téren támogatható tevékenységek:

- Új, menetrendszerű határon átnyúló tömegközlekedési szolgáltatások kialakítása;
- új, a tömegközlekedési lehetőségekről

informáló szolgáltatások kialakítása, (pl. vasúti, közúti, hajózási, légi közlekedési menetrendek);

- tanulmányok és tervek előkészítése. (Igényelhető támogatás: min. 200. 000 EUR, max. 1. 000. 000 EUR.)

2.4.2 Jobb határátkelési lehetőségek biztosítása a határfolyókon – Tanulmányok és tervek

A magyar-szlovák határtérség egyik jellegzetessége, hogy a területet olyan folyók választják ketté, melyek egyben a két ország közötti határvonalat is képezik. Ez a tény a terület keleti részén húzódó hegységekkel együtt jelentős gátat emel a határon átnyúló közlekedés elé. E természeti akadályok nehezítik a kisebb határ menti települések helyzetét. (Igényelhető támogatás: min. 200. 000 EUR, max. 1. 000.000 EUR.)

A beavatkozás várt eredménye a határ menti perifériális települések jobb elérhetősége, a határátkelési lehetőségek javulása azokon a területeken, ahol határfolyók szelik át a programterületet. A programból támogatható tevékenység a tanulmányok és tervek elkészítése.

Projekt-időtartam:

A projekt megvalósítására a 1.5.1, 1.6.1, 1.6.2 és 1.7.1 intézkedésekben 12 hónap, míg az 1.1.1, 1.2.1, 1.3.1, 1.4.1, 2.1.1, 2.2.1, 2.3.1, 2.3.2 és 2.4.2 intézkedésekben a pályázónak 24 hónap áll a rendelkezésére. Nem fogadhatók be azon pályázatok, melyekben a projekt megvalósítására tervezett időtartam meghaladja a 12, illetve a 24 hónapot.

Jogosult pályázók köre:

Vezető Partner és Projekt Partner az alábbi kategóriák valamelyikébe tartozó szervezet lehet:

- közjogi intézmény;
- közfeladatot ellátó közjogi vagy magánjogi szervezet;
- Európai Területi Együttműködési Csoportosulás;
- a magánjog szabályai szerint létrehozott nem kormányzati szervezet (NGO), amely a program célkitűzésével összhangban álló közérdekű tevékenységet folytat, beleértve a nonprofit szervezeteket.

A programterület jogosult területi egységei:

MAGYARORSZÁG

- Győr-Moson-Sopron megye
- Komárom-Esztergom megye

- Pest megye
- Nógrád megye
- Heves megye
- Borsod-Abaúj-Zemplén megye
- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
- Budapest főváros

SZLOVÁKIA

- Pozsonyi kerület
- Nagyszombati kerület
- Nyitrai kerület
- Besztercebányai kerület
- Kassai kerület

Benyújtási határidő:

- Az elektronikus pályázato(ka)t benyújtani/feltölteni az elektronikus felületre (IMIS 2007-2013 rendszer)
- **2011. október 21-én éjfélig** kell minden meghirdetett intézkedés esetében (az elektronikus felülettel kapcsolatos információkat a Pályázati útmutatóban találhat).
- A nyomtatott és aláírt dokumentumokat (konkrét meghatározás a Pályázati útmutatóban, 6.3 pont találhat) **2011. október 28-ig** postára kell adni (postai bélyegző dátuma a meghatározó).
- Személyes vagy meghatalmazott általi kézbesítés esetén a benyújtási határidő **2011. október 28., 12.00 óra**

Indikatív pénzügyi keret:

A pályázati felhívás keretében a támogatásra rendelkezésre álló keretösszeg **49. 855. 581 euró**, melyet az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) biztosít.

Támogatás formája: **viszsa nem térítendő támogatás.**

ERFA-forrásból nem lehetséges előleg biztosítása.

A támogatás kifizetése harmadévenkénti jelentések alapján történik.

A kifizetések átfutási ideje körülbelül 6 hónap.

A támogatás mértéke

Azon projektek esetében, amelyek valamely állami támogatási kategóriába tartoznak, a támogatás maximális mértéke az elszámolható költségek arányában a következő:

- De minimis támogatással támogatott tevékenység esetén: **max. 200. 000 euró** bármely három év időszakában;
- Képzési támogatás esetén: szakképzés esetében **25%**, általános képzés esetén **60%**;
- KKV-k részére nyújtott tanácsadói segítség esetében **50%**
- Nem állami támogatással támogatott, közcélú tevékenység esetén: **95%**

Az önrész mértéke

A Pályázónak általános jelleggel a teljes projektre vetített, összesített támogatási mértéket 100%-ra kiegészítő mértékű, saját forrással kell rendelkeznie, mely a projekt elszámolható összköltségének 5%-a.

A pályázati csomagot az alábbi címre kell benyújtani:

A HU-SK CBC Program Közös Szakmai Titkársága
VÁTI Kht.
Gellérthegy u. 30-32., H-1016 Budapest
Pályázati felhívás hivatkozási száma: HUSK/1101
(Közzététel dátuma: 2011. június 23.)

Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENPI CBC Program 2007-

2013

Programterület:

A programterületen körülbelül 589,9 km Ukrajnával közös határszakasz található, ami magában foglalja a teljes szlovák-ukrán (97,9 km) és magyar-ukrán (134,6 km) határvonalat, valamint a román-ukrán (366,4 km) határvonal egy részét.

-Magyarországon: Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye,

-Szlovákiában: Kassa megye, Eperjes megye

-Romániában: Suceava-Maramures, Satu-Mare

-Ukrajnában: Zakarpatska, Ivano-Frankivska, Chernivetska

Önkormányzataink számára a prioritást élvező programok közül három (1., 2., 4.) elérhető.

1. prioritás: Gazdasági és társadalmi fejlesztések támogatása

1.1. Összehangolt turizmusfejlesztés

- Turisztikai infrastruktúra kiépítése és korszerűsítése (gyalogutak, kerékpárutak, sípályák);
  - Határon átnyúló turisztikai termékek és szolgáltatási szabványok kialakítása (tematikus utak, minőségbiztosítási rendszerek, stb.);
  - A többnyelvű információ-áramlás javítása a turizmus területén (többnyelvű irodalom, tájékoztató anyagok, weboldalak, irányjelző és tájékoztató táblák, stb. készítése)
- (Igényelhető támogatás: min. 100. 000 EUR, max. 500. 000 EUR.)

1.2. Vállalkozásfejlesztés és a KKV-k

A SÓHÁZ felújítás előtt és utána

körülményeinek javítása

- **Az üzleti infrastruktúra lehetőségeinek kialakítása és fejlesztése** (közös üzleti innovációs, kereskedelmi és logisztikai központok, üzleti inkubátorházak, ipari parkok);

- **A kutatási és technológiai fejlesztési (K+TF) infrastruktúra fejlesztése** (K+F központok létrehozása és a meglévő, központok fejlesztése, kutatási eredmények terjesztése és gyakorlati alkalmazása);
(Igényelhető támogatás: min.: 100.000 EUR, max. 275.000 EUR.)

2. prioritás- A környezeti minőség javítása

2.1. Környezetvédelem, a természetes

erőforrások fenntartható felhasználása és menedzsmentje (Igényelhető támogatás: min. 100.000 EUR, max. 950.000 EUR.)

2.2. Felkészülés a vészhelyzetek közös kezelésére (Igényelhető támogatás: min.100.000 EUR, max. 2.300.000 EUR.)

4. prioritás- Emberek közötti együttműködés

4.1. Intézményi együttműködés
(Igényelhető támogatás: min. 50.000 EUR, max. 500.000 EUR.)

4.2. Emberek közötti együttműködés
(Igényelhető támogatás: min. 25.000

EUR, max. 100.000 EUR.)

Jelen felhívás keretében megpályázható teljes ENPI összeg: 8.000.000 euró

Benyújtási határidő: 2012.január 31.

A pályázatot az alábbi címre kell benyújtani:

HU-SK-RO-UA ENPI CBC
Joint Technical Secretariat
VÁTI Kht.
H-1016 Budapest
Gellérthegy u. 30-32.

Az önkormányzatoknak méltányos források kellenek

Farkas Iván, a Magyar Koalíció Pártjának gazdasági alelnöke a helyi önkormányzatok finanszírozásának alakulásáról és kilátásairól tartott előadást a szabadegyetemen, annak tükrében is, hogy a kormány októberben még a heterogén megosztott adóhányad bevezetésére készült az eddigi személyi jövedelemadó-hányad és a kompenzációs juttatások helyett.

Farkas Iván

Farkas Iván röviden vázolta a 2002-2004. között megalkotott közigazgatási reform lényegi jellemzőit, s kifejtette: az önkormányzatokra átruházott hatáskörök meghatározásával a szervesnek nevezhető része le is zárult. A pénzügyi – fiskális decentralizáció csak részben valósult meg, mert az átruházott állami hatáskörök gyakorlására elegendő és tisztességes forrást soha nem biztosítottak a törvényi keretek.

Pénzügyi decentralizáció 2005. január 1-jén lépett hatályba. Lényege, hogy a településeknek lakosságárányosan, egyenlő mértékben juttat vissza törvényben meghatározott normatív adóhányadot a befolyt személyi jövedelemadóból (szja). Farkas a rendszer előnyének nevezte, hogy a legnagyobb mértékben növekedni képes adónemre,

a személyi jövedelemadóra alapozták az önkormányzatok költségvetését, le választva azt az állami költségvetésről, ami az önkormányzati szféra autonómiáját és önállóságát növeli. Előnye ennek a finanszírozásnak az is, hogy „harmonikus, kiszámítható és tervezhető bevétel jelent a községnek és megyéknek”. Farkas Iván kitért a közigazgatási reformot azóta megcélzó módosítási kísérletekre és a finanszírozást ért változásokra is. Megemlítette, hogy a települések összevonására irányuló törekvéseket annak idején a Magyar koalíció Pártja a parlamentben sikerrel meg tudta akadályozni, a finanszírozás terén pedig jó részt neki köszönhetően született még 2004-ben olyan döntés, hogy az 1000 lakosúnál kisebb települések fejpénze megemelkedett.

A pénzügyi decentralizáció terén a Magyar Koalíció Pártja kormányzati tényezőként még meg tudta akadályozni azt a törekvést, hogy az önkormányzatok finanszírozásában az szja-bevételek szétosztásakor az eredeti törvényben meghatározott, éghajlati adottságokat kompenzáló együttthatót megemeljék. Az adott község tengerszint feletti magasságához igazított szorzó növelését viszont 2006-ban, hatalomra kerülését követően azonnal módosította a Fico-kormány, s ezzel a 267 méter tengerszint feletti magasság alatt fekvő területek szja-hányadából évi 33 millió vándorol a 267 m feletti települések kasszájába.

Farkas megjegyezte azt is: az új, jobb oldali kormány durva mulasztása, hogy ezen nem változtatott.

A gazdasági válság Farkas szerint jobban megviselte az önkormányzatokat, mint a központi hatalmat. A 2006-os választásokat követően hatalmas gazdasági növekedést nem használt ki források akkumulálására, sem adósságcsoökkentésre, 2008-at követően pedig nem takarékoskodott. A Fico-kormány e helyett különböző társadalmi-gazdasági érdekcsoportokkal amolyan meg nem támadási szerződéseket kötött, türelmet kérve a válság lecsengéséig, melyet akkor mindenki rövidlejárátúnak tartott. Visszafogta az önkormányzatok forrásait is, amikor azonban az adóbevételek drasztikus csökkenése ellehetlenítette volna például a közösségi közlekedést, utólag részben enyhítette a bevételkiesést, de koránt sem pótolta. A közigazgatásban az önkormányzatok voltak a válság nagy vesztesei.

Az önkormányzati szféra ez idő tájt – mintegy válaszul a válságra – fogalmazta meg, hogy változtatni kell az önkormányzatok finanszírozásán. A forrásul szolgáló egyetlen adónem, a személyi jövedelemadó helyett több lábra kell állítani, azaz többféle adóbevételre kell alapozni. A 2010-es parlamenti választási kampány idején az MKP tanácskozott a Szlovákiai Városok és Falvak Társulásának vezetésével, s egyetértettek az ilyen megoldásban. A hatalomra került jobboldali kormány azonban ezt a javaslatot nem valósította meg. Csúpan most, hogy szorult helyzetbe került a válság újabb hulláma miatt, vette elő a pénzügyminiszter ezt az elképzelést, s állított fel egy olyan képletet, amely a személyi jövedelemadó-hányadhoz képest 240 millió euróval kevesebb pénzt biztosítana az önkormányzatoknak eredeti és átruházott feladataik ellátására 2012-ben. Ha ugyanis maradna az szja-ból kiszámított adóhányad, akkor 2012-ben 18,6 %-kal nőne az szja-hányadból kifizetésre kerülő összeg a 2011-eshez képest, míg a heterogén megosztott adókból származó kifizetés csak 3 %-os emelkedést hozna. Az előző években fogyókúrára fogott önkormányzatok, melyek közül sok eladósodott annak érdekében, hogy feladatait ellássa, és hogy sikeres uniós pályázataikhoz az önrészt előteremtse, nem fogadják el a pénzügyminisztérium elképzelését. Ahogyan azt sem, hogy az ingatlanadók duplájára növelésével, a helyi közszolgáltatások díjszabásának megemelésével teremtsenek forrásokat maguknak. Farkas Iván azt is hozzátette: feltehető-

leg egyelőre minden marad a régiben, mert a jövő évi választásokig valószínűleg költségvetési provizórium lesz Szlovákiában, ez azonban nem jelenti, hogy az önkormányzati finanszírozást nem kell újragondolni, különös tekintettel arra, hogy számos átruházott hatáskörhöz – főleg a szociális gondozás területén – nem csoportosították át kellő nagyságú forrásokat.

Állami költségvetés	millió €	
Átruházott állami hatáskörökre		
Kiadások összesen	Községeknek	Megyéknek
11 515,00	524,58	350,76
12 621,00	566,73	373,39
14 109,00	616,90	400,95
16 276,00	615,15	400,97

Annak szemléltetésére, hogy az önkormányzati szféra pénzügyi nyomás alá került, Farkas Iván elmondta: míg az állami költségvetés kiadásai az elmúlt 5 évben 50 %-kal emelkedtek, addig a helyi önkormányzatok adóhányada 2008 óta stagnál vagy csökken (a gazdasági válság óta).

Költségvetési kiadások - millió euróban		
Év	Állami költségvetés	Önkorm. adóhányad
2004		278,87
2005		879,79
2006		1 001,21
2007	11 515,00	1 075,75
2008	12 621,00	1 292,00
2009	14 109,00	1 206,76
2010	16 276,00	995,16

Az önkormányzatiság alappillére s talán egyik legfontosabb része, hogy a közigazgatás minden területére igazságos, méltányos anyagi forrás jusson. Ne maradékelven kerüljenek kiosztásra pénzek – zárta előadását az MKP gazdaságpolitikai alelnöke.

-ts

Lop, csal, hazudik?!

A társadalom többségének ez a véleménye a romákról. Ezek után próbáljon valaki mást állítani, netán megvédeni őket a súlyos társadalmi előítéllettől. A közéleti embereknek, politikusoknak sem könnyű romaügyben állást foglalni, mert a józan és megalapozott nyilatkozatnak nincs akkora sikere, mint a szélsőséges, gyűlöletkeltő, a népcsoportok alsó és felső besorolását hirdető beszédnek, vagy jobbik esetben a hallgatásnak.

Auxt Ferenc

Ez utóbbi is nagyon veszélyes, mert hallgatással csak bonyolítjuk a helyzetünket, és egyre távolabb kerülünk a megoldástól. Márpedig lépnünk kell, mert a lemaradásunk – gondolkodásban, jó törvények megalkotásában, társadalmi egyeztetésben és összefogásban – igen nagy.

A roma népesség aránya a Gömörben és tőlünk keletebbre nagyon magas. Könnyen kiszámítható, hogy 20 év múlva milyen lesz a lakossági arány. Ez a változás akkor okoz majd komoly gondot a jövő generációjának, beleértve a mi gyerekeinket és unokáinkat is, ha a szegények és kilátástalan helyzetű emberek száma is ilyen arányban növekszik. Hogyan látjuk néhány társammal a pozitív változás esélyeit?

Szilárd meggyőződésünk, hogy a kezdeményezésnek alulról kell elindulnia. A témával foglalkozó csoport tagjai között olyan személyeknek kell helyet kapniuk, akik azonosulni tudnak a problémával és szakmailag is megállják a helyüket. A stratégia kidolgozásában –fontossági sorrend nélkül – nem hiányozhat a pedagógus, a polgármester,

mezőgazdasági vállalkozó, az építész, az egyház, a szociális és munkaügyi szakemberek, valamint a roma kultúrával, a romák életével foglalkozó roma képviselő.

Egyre nehezebb az iskolák és a pedagógusok helyzete, ezért új típusú intézményekre, hatékonyabb módszerekre van szükség. Elképzelések vannak, a programok és törvényi feltételek azonban még hiányoznak.

Az első érezhető változást a háztáji gazdálkodás jelentheti, erre már van néhány jó, a gyakorlatban is működő példa. Itt a mezőgazdasági vállalkozók és a polgármesterek tudnak segíteni. Gondolni kell azonban a megtermelt mezőgazdasági termékek piaci értékesítésére is, mert kellő motiváció nélkül a rendszer nem fog működni. A megtermelt termények eladása, feldolgozás utáni értékesítésének lehetősége alfája és ómegája annak, hogy a kezdeményezések sikeresek lehessenek és egy kis lépést jelentsenek a mélyszegénységből való kilábalás útján.

A lakáskérdésnek sem kell megoldhatatlannak lenni. Ma már az építőipar a hagyományos építőanyagokon kívül rengeteg más anyaggal is dolgozik. Az egyszerű lakások építésénél keresni kell az újabb lehetőségeket. Olcsóbban és gyorsabban kell építkezni.

A foglalkoztatással kapcsolatos elképzeléseket egyeztetni kell a szociális és munkaügyi hivatal szakembereivel. Mind a közmunka, mind a szakmunkák terén szükség van annak felmérésére, hol mutatkozik jelentős hiány, s vissza kell állítani a manuális készségek és képességek fejlesztését is.

A fiatal munkanélkülieknek különböző tanfolyamokat kell szervezni. A lányoknak, fiatalasszonyoknak elemi életvezetési-életviteli tanfolyamokat, nem elméletben, hanem gyakorlatban. Újra el kell sajátítaniuk a háztartásvezetést, a házimunka, a főzés, mosás, takarítás fortélyait, a férfiaknak pedig meg kell tanulniuk az építkezési munkák és mezőgazdaság alapjait, hogy minél aktívabban vehessék ki részüket a különböző programokból.

A stratégia kidolgozása után jöhet a legfelsőbb szintű egyeztetés az állami vezetőkkel a konkrét dolgokról.

Az önkormányzatok gazdasági feladatai az első negyedévben

A könyvelési zárás

A könyvelés része a könyvviteli zárlat, amely az üzleti év végén a könyvelés teljessé tétele érdekében kerül elvégzésre. Mint minden jogi személynek, amelynek Szlovákiában van a székhelye, az önkormányzatoknak is kötelességük könyvelést vezetni. Ezt a tevékenységet a Törvénytár 431/2002. számú törvénye a könyvelésről érvényes módosításaival együtt szabályozza. Ehhez kapcsolódik a szlovák pénzügyminisztérium 24 501/2003-92 számú rendelete és módosításai, mely az önkormányzatok részére meghatározza a könyvelési folyamatokat, összefüggéseket és a könyvelés szabályzatát, valamint a 1407/2003-92 pénzügyminisztériumi rendelet és későbbi módosításai, amelyek a községek és falvak részére a könyvelési zárással kapcsolatos alapinformációkat taglalják. Maga a könyvelési zárás egy bonyolult folyamat, amely alatt azon munkálatok összessége értendő, melyekkel a könyvelés helyességét, teljességét és alátámasztottságát kell ellenőrizni. **A könyvviteli zárlat** a könyvelési törvény 17. paragrafusának első bekezdése értelmében egy strukturált prezentáció azokról a tényekről, amelyek a könyvelés tárgyát képezik. Végső soron a lényege az, hogy a könyvelési zárlat megbízható és valós képet nyújtson az egész éves gazdálkodásról és az önkormányzat gazdasági és pénzügyi helyzetéről.

Fontos része a zárási folyamatnak a leltározás befejezése és kiértékelése. A **leltározást** a könyvelési törvény (431/2002 T.t) szabályozza. Ajánlatos, hogy az önkormányzatok a törvény alapján belső rendeletben rögzítsék azokat a teendőket, amelyek a leltározással összefüggnek. Ide tartozik például a leltározási bizottság tevékenységi körének meghatározása, a leltározási dokumentáció elkészítése és tartalma, az egyes tevékenységekért felelős személyek meghatározása, a leltározási határidők, valamint a vagyonleltározás módja. A leltározás befejeztével úgynevezett leltározási jegyzetet

kell készíteni, melynek összeállítását szintén az említett könyvelési törvény szabályozza. A végleges, jóváhagyott **leltározási jegyzék a zárási folyamat nélkülözhetetlen kelléke**, és alátámasztja a könyvelésben kimutatott vagyon valóságát.

Fontos tényező, hogy a leltározás az összes önkormányzati vagyonra kiterjedjen, tehát magába foglalja azt a vagyont is, amelyet az önkormányzatok bérbe vagy kezelésbe adtak más jogi személyek vagy természetes személyek – vállalkozók – részére.

Ez a folyamat tehát a **zárás**, melynek végeredménye a könyvviteli zárlat elkészítése (az év végi könyvelési kimutatások: **mérleg, kimutatás a bevételekről és a kiadásokról**, megjegyzések), az első negyedév egyik legfontosabb gazdasági feladata. A versenyszférától eltérően az önkormányzatok, valamint az általuk alapított költségvetési és támogatott szervezetek, minisztériumi rendelet alapján kötelesek összesítés céljából a könyvviteli zárlatot meghatározott időben az illetékes adóhivatalnál leadni. **Ez az időpont január végére és február első felére tehető**, tehát nem egyezik a versenyszférára általánosan vonatkozó határidővel, ami március 31-e. Ez a kötelezettség csak az év végi kimutatásokra vonatkozik, **az adóbevallást**, ugyanúgy, mint a többi jogi személynek, **március végéig** (amennyiben nincs halasztás bejelentve) **kell leadni** az adóhivatalokba. Az adóhivatalok az összes önkormányzat összesített adatait továbbítják a Szlovák Köztársaság Pénzügyminisztériumába, ahol az összesített közigazgatási költségvetés kiértékelésének részét képezik.

Az önkormányzatok a saját zárlatukkal együtt az általuk alapított **költségvetési és támogatott szervezetek** zárlatát is leadják. Természetesen, ezekkel a szervezetekkel még a zárlat végleges változatának elkészítése előtt egyeztetni kell, hogy a köztük lévő gazdasági

kapcsolat azonosan legyen kimutatva. Ez nemcsak az év végi zárlat szempontjából fontos, hanem a konszolidációs zárlat elkészítése szempontjából, valamint **a 2011-ben először bevezetett kimutatás - a „Közös kapcsolatokról” szóló - elkészítése céljából is.**

A zárással kapcsolatban nem szabad elfeledkezni még arról, hogy azok az önkormányzatok, amelyeknek részesejük van gazdasági társaságokban (pl. kft-ben, részvénytársaságban), kikérjék azokat az adatokat (amennyiben vannak), amelyek befolyásolják az önkormányzat zárását (pl. a részesedés értékének kifejezése).

Fontos tényező, hogy **a könyvviteli zárlatot könyvvizsgálóval jóvá kell hagyni**. Az auditálás legkésőbbi időpontja a következő év vége.

A zárszámadás és az éves gazdasági jelentés elkészítése

A területi önkormányzatok költségvetési szabályzatáról szóló Tt. 583/2004-es számú törvény és hatályos módosításai értelmében **az önkormányzatok** a gazdasági év eltelte után **kötelesek zárszámadást készíteni**. A zárszámadás összeállítását az említett törvény 16. §-a szabályozza. A zárszámadás pontos képet ad az előző költségvetési év gazdálkodásáról.

Elkészítéséhez szükséges, hogy az önkormányzat pénzügyi elszámolást készítsen, rendezze pénzügyi kapcsolatait az általa alapított vagy létrehozott szervezetekkel, jogi és természetes személyekkel – vállalkozókkal -, melyek az önkormányzat költségvetéséből támogatást kaptak, valamint az állami költ-

ségvetéssel és a megyei önkormányzattal.

A zárszámadás az önkormányzati gazdálkodás összes területét érinti. Tartalmazza a költségvetés kiértékelését, a mérleg magyarázatát, az adósságok összetételét. Amennyiben az önkormányzathoz támogatott szervezetek is tartoznak, a zárszámadás érinti ezen szervezetek előző évben elért eredményeit és legfontosabb gazdasági mutatóit. Ha az önkormányzat vállalkozással is foglalkozik, akkor az ebből a tevékenységből adódó költségek és befolyó nyereségek is a zárszámadás összetevői.

Néhány éve, amióta **a költségvetési kiadásokat programok szerint is fel kell dolgozni**, a zárszámadás kötelező részévé vált a programok kiértékelése. Ez az úgynevezett értékelési jelentés a költségvetésben meghatározott mutatók alapján történik. Lényege, hogy rámutasson az egyes programok hasznosságára, a tartalékokra, amennyiben vannak, a lehetséges pozitív változtatásokra, és a programokban meghatározott célok eredményességére.

Fontos része a zárszámadásnak **a költségvetés pénzügyi kiértékelése**. A költségvetési gazdálkodás költségvetési többlettel vagy pedig költségvetési hiánnyal zárul. A költségvetési többlet nem azonos a könyvelési nyereséggel. Lényeges különbség a két fogalom között az, hogy a költségvetési gazdálkodás pénzügyi elven alapul, míg a könyvelés lényege az aktuális szempont, ami azt jelenti, hogy az egyes könyvelési tételeket abban az időben kell bekönyvelni, amelyiket érinti.

Amennyiben a költségvetési gazdálkodás költségvetési többlettel zárul, az önkormányzat **köteles tartalékalapot képezni**. A költségvetési többlet felhasználásáról, a tartalékalap képzéséről, valamint a költségvetési hiány fedezetéről mindig **a képviselőtestület dönt**.

Mivel a zárszámadás az önkormányzati gazdálkodás legfontosabb dokumentumai közé tartozik, kidolgozására megfelelő figyelmet és időt kell fordítani, és a képviselőtestületi elfogadása előtt, minimálisan 15 napra **nyilvános vitára kell bocsátani**.

A zárszámadás nem azonos az éves gazdasági jelentéssel. A zárszámadás kidolgozására a Tt. 583/2004. sz. törvénye kötelezi az önkormányzatokat, **az éves gazdasági jelentés** kidolgozására pedig a könyvelési törvény (431/2002.). Nem szabad elfelejteni, hogy az önkormányzatoknak a zárszámadás mellett az éves gazdasági jelentést is ki kell dolgozniuk. Jelentős különbség a két gazdasági anyag között az, hogy az éves gazdasági jelentést a képviselőtestületnek nem kell jóváhagynia. Tartalmát taxatív – tételesen részletezve – a törvény határozza meg.

A fentiekből tehát kitűnik, hogy az első negyedévben az önkormányzatok legfontosabb feladatai közé az előző év eredményeinek feldolgozása és azok törvények által megszabott struktúrába való rendezése tartozik (könyvviteli zárlat, zárszámadás, éves gazdasági jelentés, programok szerinti költségvetési kiértékelés, pénzügyi kiértékelés).

Helyi adók kirovása

A költségvetési gazdálkodás és a költségvetési bevételek jelentős részét a helyi adók és a hulladékelszállítási illeték kirovása képezik. Az ingatlanadóval kapcsolatban december elejéig volt egy kis bizonytalanság, mivel az új törvényt a parlament még nem hagyta jóvá, és ugyanez vonatkozott az ingatlanadó bevallásához szükséges formanyomtatványokra is. Ez azonban megszűnt. A helyi adókról szóló törvény módosítását a parlament ugyanis elfogadta, de a hatályba lépését 2013-ra halasztotta, így 2012-ben a helyi adók kezelése az eddig hatályos törvény alapján történik majd. Mindenképpen érvényes, hogy az adózók kötelesek január végéig az ingatlanadó kezelőjénél bejelenteni az adókötelezettségüket érintő változásokat. A változások bedolgozása után az önkormányzatok megkezdenek az ingatlanadó kivetését a 2012-es évre.

További teendők

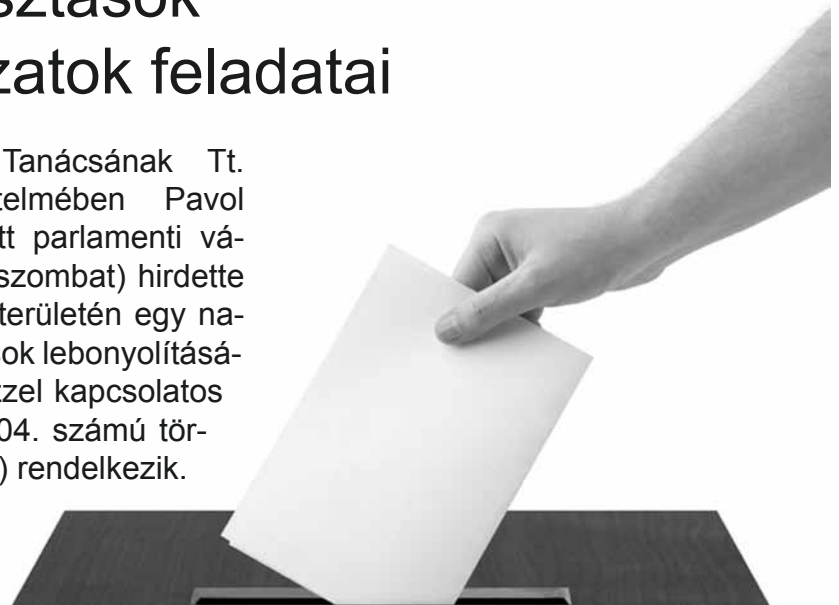
A gazdasági feladatokon kívül az első negyedévben más feladatok is várnak az önkormányzatokra. Ezek közé tartozik például **az iskolai beiratkozások megszervezése**, valamint az óvodákba indulók beiratkozása.

Állandó feladat az információk szabad hozzáféréséről szóló törvény betartása, valamint az 1000 euró fölötti beszerzések negyedévenkénti közzététele. Ez utóbbit a közbeszerzési törvény szabályozza.

Lelkes János mérnök

A parlamenti választások és az önkormányzatok feladatai

Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának Tt. 347/2011. számú törvénye értelmében Pavol Hrušovský házelnök az előrehozott parlamenti választásokat 2012. március 10-ére (szombat) hirdette ki. A választások az ország egész területén egy napon zajlanak. A parlamenti választások lebonyolításáról, valamint az önkormányzatok ezzel kapcsolatos feladatairól az SZK NT Tt. 333/2004. számú törvénye (továbbiakban csak „törvény”) rendelkezik.

A választások szervezési és technikai kivitelezése

A Szlovák Köztársaság Kormánya 2011. október 19-i ülésén elfogadta a 2012-es előrehozott parlamenti választások szervezési és technikai kivitelezésének javaslatát. A jóváhagyott rendelet tartalmazza az önkormányzatok feladatait a parlamenti választásokra való felkészülés során, valamint az azok teljesítésére meghatározott határidőket. A jóváhagyott javaslat alapján **az önkormányzatok legkésőbb 2011. december 9-éig kötelesek kidolgozni a választások szervezési és technikai lebonyolításának leírását az adott községben**, amelynek elsősorban az egyes feladatok végrehajtási határidejét, valamint a feladatok végrehajtásával, illetve felügyeletével megbízott személyek nevét kell tartalmaznia.

Választói névjegyzék

A választói névjegyzék **a választásra jogosult polgárok névjegyzéke**, amelyet az egyes önkormányzatok vezetnek. A választói névjegyzékbe a polgárokat az állandó lakhelyük szerint jegyzik be. Minden választásra jogosult személy csak egy választói névjegyzékben szerepelhet. A névjegyzékben az önkormányzatok kötelesek feltüntetni a választópolgár utó- és családi nevét, személyi számát, valamint állandó lakhelyének címét.

A választópolgár kérésére a községi vagy városi hivatal köteles betekintést nyújtani a választói névjegyzékbe. Amennyiben a polgár pontatlanságot észlel, vagy más hiányosságra mutat

rá, az ezek orvoslására irányuló kérelmét az önkormányzat a kérvény beadásától számított három napon belül köteles kezelni. **A választói névjegyzéket a község legkésőbb két órával a választások kezdete előtt köteles két példányban az egyes választókerületi választási bizottságoknak (urnabizottságoknak) leadni.**

Választási bizottságok

A szavazatlapon leadására valamint a szavazatok megszámlálására az adott község polgármestere legkésőbb 70 nappal a választások előtt (2011. december 31.) meghatározza a választási körzeteket, valamint kijelöli a szavazóhelyiségeket. **A választások helyéről** (tehát, hogy a választók mely választóhelyiségben adhatják le szavazataikat) **és idejéről február 14-éig kell értesíteni a választópolgárokat.**

A szavazás lebonyolítását az adott községekben választókerületi **választási bizottságok (urnabizottságok)** felügyelik. Az egyes bizottságoknak minimálisan 5 tagja van, akiket a választásokon induló politikai pártok, illetve koalíciók jelölnek. Abban az esetben, ha a politikai pártok vagy koalíciók nem jelöltek megfelelő létszámban bizottsági tagokat, a bizottságok hiányzó tagjait az adott község polgármestere legkésőbb **2012. január 16-áig köteles kinevezni.** A polgármesterek további feladatai közé tartozik **az urnabizottságok alakuló üléseinek az összehívása**, valamint a bizottságok jegyzőinek a kinevezése. **Az urnabizottság első ülésének legkésőbbi időpontja 2012. január 30.**

Választói igazolvány

A választások alkalmával gyakran előfordul, hogy a választásra jogosult polgár a választások napján nem tartózkodik a saját választókerületében, tehát az állandó lakhelyén. Az ilyen választópolgárok az úgynevezett **választói igazolvány** segítségével más választókerületben (más községben) is szavazhatnak. A választói igazolványt **a választópolgár kérésére az ő állandó lakhelye szerinti községi vagy városi hivatal adja ki.** Fontos megjegyezni, hogy a választói igazolvány kiadását nemcsak személyesen lehet kérvényezni, hanem egy írásban meghatalmazott személy által is. Az utóbbi esetekben elégséges egy „egyszerű” meghatalmazás, nem szükséges az aláírásokat hitelesíteni.

A választói igazolvány **kiadását a választópolgárok 2012. február 9-étől egészen 2012. március 8-áig kérhetik.** A választói igazolvány kiadását követően azt a választópolgárt, aki megkapta a választói igazolványát, az adott község köteles kihúzni a választói névjegyzékből és feltüntetni, hogy választói igazolványt állítottak ki számára. A kiadott választói igazolványokról az önkormányzatok kötelesek nyilvántartást vezetni.

A választásokhoz szükséges nyomtatványokat (szavazólap, jelöltek listája, boríték) a körzeti hivatalok folyamatosan kézbesítik az önkormányzatoknak, és egyidejűleg iránymutatással szolgálnak a rájuk vonatkozó feladatok előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatban.

A parlamenti választások előkészítésénél a következő szervezési és technikai feladatokat kell az önkormányzatoknak kivitelezni:

A választások szervezési és technikai kivitelezésének kidolgozása
A szervezési és technikai feltételek bebiztosítására kijelölt felelős személy
Választókerületek létrehozása és választóhelyiségek meghatározása
Az urnabizottság(ok) jegyzőjének a kinevezése
A bizottságok hiányzó tagjainak a kinevezése
Nyilvántartást vezetni a községben állandó lakhellyel bíró, de postai úton történő szavazást kérő polgárokról
Az urnabizottság alakuló ülésének az összehívása
A választópolgároknak a választói névjegyzék javítása iránti kérelmeinek kezelése
Szavazólapok, valamint a szavazás menetéről szóló tudnivalók elküldése azon választóknak, akik kérvényezték a postai szavazást
Választói igazolványok kiállítása, valamint jegyzék vezetése

Jelöltek névsorának a kiküldése a választópolgároknak

2011. december 9-ig
2011. december 9-ig
2011. december 31-ig
2011. december 31-ig
2012. január 16-ig
a kérvény beadásától
2012. január 20-ig
2012. január 30-ig
a kérvény beadásától
számított 3 nap

2012. február 4-ig
2012. február 9-től
2012. március 8-ig
2012. február 14-ig

A választók értesítése a választások idejéről és helyéről
A választási plakátok elhelyezésére szolgáló területek kijelölése
A választóhelyiségek felszerelésének biztosítása
A szavazólapok, valamint a borítékok továbbítása az urnabizottságoknak
Választói névjegyzék leadása az urnabizottságoknak

A kézbesített postai szavazatok-válaszborítékok leadása az urnabizottságoknak

A választási dokumentáció átvétele az urnabizottságtól és archiválása

2012. február 14-ig
2012. február 17-ig
2012. március 9-ig
2012. március 10-ig
2012. március 10. legkésőbb a szavazás kezdete előtt két órával
2012. március 10. a szavazás megnyitása után
Rögtön az urnabizottság feladatainak elvégzése után

Informácia pre voliča

Volič je povinný po príchode do volebnej miestnosti preukázať svoju totožnosť predložením občianskeho preukazu a voličského preukazu, ak mu bol na jeho vyžiadanie vydaný.

Vo volebnej miestnosti dostane volič hlasovacie lístky a prázdnu obálku opatrenú odtlačkom úradnej pečiatky obce.

Každý volič sa musí pred hlasovaním odobrať do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov. Voličovi, ktorý sa neodobral do tohto priestoru, okrsková volebná komisia hlasovanie neumožní.

V priestore na hlasovanie jeden z hlasovacích lístkov bez ďalšej úpravy vloží volič do obálky a následne do volebnej schránky, alebo na jednom z hlasovacích lístkov vyznačí odovzdanie prednostného hlasu zakrúžkovaním poradového čísla kandidáta. Volič môže zakrúžkovať poradové číslo najviac u štyroch kandidátov. Upravený hlasovací lístok vloží volič do obálky a následne do volebnej schránky.

Volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre zdravotné postihnutie alebo preto, že nemôže čítať alebo písať, má právo vziať so sebou do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov iného voliča, aby

podľa jeho pokynov upravil hlasovací lístok a vložil do obálky. Členovia okrskovej volebnej komisie nesmú voličom upravovať hlasovacie lístky.

Za voliča, ktorý nemôže pre zdravotné postihnutie sám vložiť obálku do volebnej schránky, môže ju do nej na jeho požiadanie a v jeho prítomnosti vložiť iný volič, ale nie člen volebnej komisie.

Volič, ktorý sa nemôže zo závažných, najmä zdravotných dôvodov, dostaviť do volebnej miestnosti, má právo požiadať okrskovú volebnú komisiu o vykonanie hlasovania do prenosnej volebnej schránky.

Tájékoztató a választópolgár számára

A választópolgár a választási helyiségbe történő megérkezését követően köteles igazolni személyazonosságát személyi igazolványával és választói igazolványával, ha ilyen részére saját kérelmére ki lett állítva.

A választási helyiségben a választópolgár szavazólapokat és a község hivatalos pecsétjével ellátott üres borítékot kap.

Minden választópolgárnak szavazata leadása előtt a szavazólapok módosítására kijelölt szavazófülkébe kell vonulnia. Annak a választópolgárnak, aki nem vonult a szavazófülkébe, a választókörzeti választási bizottság nem teszi lehetővé szavazata leadását.

A szavazólapok módosítására kijelölt szavazófülkében a választópolgár a szavazólapok közül egyet további módosítás nélkül a borítékba, majd ezt követően a szavazóurnába helyez vagy a szavazólapok egyikén a

képviselőjelölt(ek) sorszámának bekarikázásával jelzi elsőbbségi szavazatának leadását. A választópolgár legfeljebb négy képviselőjelölt sorszámát karikázhatja be. A módosított szavazólapot a választópolgár a borítékba, majd ezt követően a szavazóurnába helyezi.

A választópolgárnak, aki egyedül nem képes módosítani a szavazólapot egészségkárosodás miatt, vagy mert nem tud olvasni vagy írni, joga van a szavazófülkébe magával vinni egy másik választópolgárt,

hogy utasításainak megfelelően az módosítsa a szavazólapot és helyezze a borítékba. A választókörzeti választási bizottság tagjai a választópolgárok számára nem módosíthatják a szavazólapokat.

A választópolgárnak, aki súlyos, főleg egészségügyi okokból nem tud a választóhelyiségbe eljutni, joga van a választókörzeti választási bizottságtól mozgóurnával történő szavazást kérni.

Kiss Beáta, tanár

A megtartó erő: a magyar iskola

emberfő... Nemzettársaink, különösen az erősen asszimilálódó városok lakótelepeinek dzsungelében élők, akik például vidékről költöztek be a városba, senkit nem ismerve, szlovák munkahelyeken szereznek barátokat - nos, ezek a családok ám a leleményesek: ismerve a „veszélyeket”, s azokat „megelőzendő”, már oviba is szlovákba járatják szemük fényét.

Gondolva és mondván: mire iskolába kerül, jól megtanul szlovákul, s „nem lesz gond”.

„Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, s magyarul beszélek, gondolkodom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható”- ezeket a gondolatokat Kosztolányi Dezső írta akkor, amikor még nem volt senki számára kérdés, meg tudja-e csodálni a magyar nyelv gyönyörűségét. Amikor az anyanyelvi oktatás fontosságáról szólnak, tudatosítanunk kell, hogy nincs jogunk gyermekeinktől elvenni ezt a párját ritkító szépséget. Meg kell adnunk annak lehetőségét, hogy csemegézhesse, szemezgesse anyanyelvünk ötletességéből, rácsodálkozhassanak tökéletes szerkezetére, megismerjék rendkívüli irodalmunkat és gazdagodhassanak általa.

Ugyanakkor a való élet más értékeket tart szem előtt. Olyan állapotba került nemzetünk, amikor egészen racionális okokkal kell indokolnunk a magyar nyelvű oktatás létjogosultságát. Elsősorban a gyermekekből induljunk ki. A pszichológusok régóta fennen hangoztatják, hogy gyógyíthatatlan sebeket, örök lelki sérüléseket okoz, ha a kis csemete kudarcot kudarca halmoz az anyanyelvétől eltérő iskolában. Ráadásul iskolai teljesítménye, tudásszintje messze elmarad majd a kortársaitól. Bessenyei nem véletlenül írta a 18. században Magyarország című röpiratában (reagálva az iskolarendszer erősen német voltára), hogy „Minden nemzet a maga nyelvén lett tudós, de idegenen sohasem.” Azaz: a kiművelt emberfők sokasága gazdagítja, hiánya pedig szegénnyé teszi a nemzetet. Az biztos, hogy a magyar családból származó, szlovák iskolát látogató gyermekből nem válik nemzetét gazdagító kiművelt

Talán igen, talán beválik a „módszer”, de ismét mondhatom, hogy biztos nem a magyar nemzetet gazdagító kiművelt emberfő válik majd belőle. Ráadásul – és már félretéve az iróniát - pedagógiai pályafutásom során már nem egy olyan esettel találkoztam, amikor a szenvedő kisgyereket áthozták a magyar oviba, iskolába, s ez még a jobbik eset - időben felébredtek a szülők! Volt azonban olyan esetem is, amikor a 18 éves gimnazista önéletrajzi elemeket taglaló dolgozatában leírta, hogy még mindig összeszorul a gyomra és retteg, ha ovis éveire gondol, mert azok voltak számára a legszörnyűbb évek – mondanom sem kell, nyelvismeret nélkül szlovák oviba íratják szülei. Ilyen is van, kiderülnek a konkrét esetek, nemcsak a politikum találgatása, hanem az élet produkálja az elrettentő példákat.

Nemcsak óvodára és általános iskolára kell gondolnunk az anyanyelvi oktatás szükségességét illetően. A középiskola ugyanolyan meghatározó szerepet játszik életünkben. Ki ne találkozott volna olyan esettel, amikor XY azt vallja, azért adja szlovák iskolába gyermekét, hogy ne kelljen megaláztatásokkal szembesülnie a szlovák továbbtanulás során. Nos, nem kell szlovákul továbbtanulni. Vannak kiváló magyar gimnáziumaink, szakközépiskoláink, van lehetőség, és ki is kell azt használni. A középiskolás generációra ugyanúgy érvényesek a lélektani indokok: szükségük van megtartó közösségre, melyben önmaguk lehetnek. Nincs ok más nyelvű középiskola látogatására, hisz kötelező a szlovák és az idegen nyelvi érettségi, mindenki elsajátítja megfele-

lő szinten, nem akadály a későbbi érvényesülésnek. Ráadásul, ha már itt tartunk, van magyarul okító egyetemünk is... De aki akar, s miért ne akarna, bárhol megállhatja helyét a világban, csak tanulnia kell. Bessenyei fentebb említett sorai minden életkorban érvényesek.

A gyermek nézőpontjából tehát egyértelmű, hogy az anyanyelvi iskola a lehető legjobb megoldás. De mi a helyzet a családdal, a nagyobb közösségekkel? Falvaink megtartó ereje az iskola. A magyar falvaké pedig egyértelműen a magyar iskola. Amikor a gyermek iskolai beíratásáról beszélünk, bizony tudatosítani kell, hogy manapság már nem csupán róla van szó. Az iskola megmaradásáról is egyben. Hisz egyértelmű - nem mondok újat -, demográfiai hullámvölgy érte el az iskolarendszert, egyre csökken a diáklétszám, ebből kifolyólag egyre kevesebb a normatív támogatás (a fejkvóta-rendszerből származó pénz), az iskola egyre nehezebb helyzetbe kerül, kevesebb jut a fejlesztésekre, tárgyi színvonala nem nő olyan látványosan, mint a szomszédos szlováké, emiatt pedig elpártolnak az ingadozó szülők, s az ördögi kör bezárul. Csak az önkormányzatok elhivatottságán múlik, hogy kínlódnak-e, megtartják-e erőnek erejével a magyar iskolát. Rendkívül fontos ezért, hogy a községi önkormányzatokban megfelelő emberek üljenek megfelelő helyeken. Na, és mi van, ha megszűnik az iskola? - vannak vállat egyesek. Nos - szerintem - ilyen esetben a község is „lehúzhatja a rolót”. 20-30 év múlva teljesen elöregszik. A fiatal családok elköltöznek, illetve meg sem szülik a gyermeket. A faluban nincs, aki a kulturális rendezvényeken szerepeljen, nincs, akinek jöjjön a Miskulás, akinek később májusfát állítsanak a legények, nincs, aki konfirmáljon vagy elsőáldozzon, ministráljon, nincs keresztelő... Csak temetés van. Lassan kiürülnek a templomok padjai, árván maradnak a házak, s egy idő múlva elveszik az élet, a lélek a faluból...

És a város? Nos, az megmarad. Él, lüktet, modernizálódik, s eltűnik belőle minden, ami valaha volt, eltűnik az utcáról a magyar szó, a feliratok, a rendezvények, a kultúra - mert nincs,

akinek szóljon, s a valamikori magyar városból valami felismerhetetlen, kusza polis válik.

Nemzetünk számára tehát fontos a magyar iskola. Elcsépelet szólámnak tűnik, de igaz: megmaradásunk záloga. Felelősen gondolkodó magyar ember

számára pedig fontos a családja, szülő-vagy lakóhelye, a nemzete.

A mi feladatunk azokat megszólítani, akik nem olvassák az ehhez hasonló írásokat. Akik számára közömbös a nemzet, a család iránti felelősség, akik beolvadnak a nagy tengerbe, s nem is tudják, hogy milyen nagyon szeretnénk

őket valahogy visszahozni... De ez a legnehezebb feladat: meggyőzni az ingadozókat, megtalálni a tévelygőket, megszólítani a már elveszetteket. Rajtunk áll, hogy akarjuk-e. S ha akarjuk, nos, itt az idő, 12 előtt még van néhány percünk....

AZ ISKOLAI BEIRATKOZÁSHOZ SZÜKSÉGES ÖSSZES DOKUMENTUM KÉTNYELVŰ VÁLTOZATA MEGTALÁLHATÓ A www.onkormanyzas.sk HONLAPON A RENDELETEK/MINTÁK ROVATBAN

FELHÍVÁS

Az első akkreditált felnőttképzés magyar–szlovák kétnyelvű hivatalos nyelvhasználatból (adminisztratív munkaerők számára)

A volt nyitrai magyar tanszéken (ez év szeptember 1-jétől Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet) ősztől indul az a szlovák oktatási minisztérium által akkreditált továbbképzés, mely lehetővé teszi, hogy a magyar–szlovák kétnyelvű környezetben dolgozó adminisztratív munkaerők a kétnyelvű hivatalos nyelvhasználatból fejlesszék tudásukat. Az újonnan elfogadott kisebbségi nyelvhasználati törvény ugyanis kötelezi a különböző szintű közigazgatási hivatalokat arra, hogy a hivatalos érintkezésben ott, ahol a kisebbség százalékaránya eléri a 20%-ot, biztosítsák a kisebbségi nyelveknek, köztük a magyar nyelvnek is a szóban és írásban történő használatát. Ez a felnőttképzés azonban nemcsak a közigazgatásban dolgozó adminisztratív munkaerők számára nyújt használható tudást, hanem a magyar–szlovák vegyes vállalkozásokban, ügyvédi és utazási irodákban, valamint az egyéb intézményekben alkalmazott ügyvitelszervezők is fontos ismeretekkel gazdagodhatnak.

1. A továbbképzés szerkezete és tartalma: a továbbképzés két modulból áll. Az érdeklődő választhatja mind a kettőt, vagy csak az egyiket. Az első modul olyan ismereteket nyújtó tanegységeket tartalmaz, melyek megalapozzák a magyar hivatalos nyelv és stílus igényes, kulturált használatát. A 2. modul az elsőre épülve biztosítja a kétnyelvű hivatali levelezés, a fordítás és tolmácsolás gyakorlati ismereteinek az elsajátítását. A továbbképzés befejeztével a résztvevő szóban és írásban tanúbizonyságot tesz tudásáról, melyről az egyetem által kiállított bizonyítványt kap.

2. A továbbképzés megszervezése és időtartama: a továbbképzést hétfőeken, pénteken és szombaton tartanánk, de a kölcsönös megbeszélés alapján egyéb megoldás is elképzelhető. Egy modul ötven, 45 perces órából áll.

3. A továbbképzés helyszíne: Nyitra, de ha az érdeklődők száma egy-egy régióból eléri a 20 főt, az adott régió központjába is kiutaznak az oktatók.

4. A továbbképzés tandíjának összege: 160 € /modul, mindkét modul választásakor 250 €
Számlaszám: 7000073033/8180, átutalási referenciaszám = variabilný symbol: 2016xxxxxx (az x helyére a személyi igazolvány hatjegyű száma).

5. A jelentkezés feltétele és módja: a legalább érettségi vizsgával rendelkezők a kitöltött és aláírt jelentkezést (a Konstantin Filozófus Egyetem honlapján is (<http://www.ukf.sk/dalsie-vzdelavanie/akreditovane-programy> megtalálható) az iskolai végzettséget igazoló dokumentumokkal és a szakmai önéletrajzzal együtt az alábbi postacímre szíveskedjenek postázni: Študiijné oddelenie FSS, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Dražovská 4, 949 74 Nitra.

6. Jelentkezési határidő: Folyamatosan lehet jelentkezni (legalább 15 jelentkező esetében a képzést azonnal beindítjuk)

7. Érdeklődési lehetőség:

Tanulmányi osztály:

telefonszám: 00421 37 6408860
e-mail: zzorvanova@ukf.sk

Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet:

telefonszám: 00421 37 6408862
e-mail: dnagyova@ukf.sk

A Tt. 211/2000. számú, az információkhoz való szabad hozzáférésről szóló törvénye, és egyes törvények módosítása vagy kiegészítése

Elfogadva: 2000. május 17-én

A későbbi módosításokkal kiegészítve:

- 1) Tt. 747/2004. – hatályba lépett 2006. január 1-jén
- 2) Tt. 628/2005. – hatályba lépett 2006. január 2-án
- 3) Tt. 207/2008. – hatályba lépett 2009. január 1-jén
- 4) Tt. 477/2008. – hatályba lépett 2009. január 1-jén
- 5) Tt. 145/2010. – hatályba lépett 2010. május 1-jén
- 6) Tt. 546/2010. – hatályba lépett 2011. január 1-jén
- 7) A 2011. október 19-én elfogadott módosítás - 2012. január 1-jén lép hatályba

A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa az alábbi törvényt hozta meg:

I. CIKKELY

1. §

A szabályozás tárgya

Ez a törvény szabályozza az információkhoz való szabad hozzáférés feltételeit, eljárás módját és kiterjedését.¹⁾

2. §

Köteles személyek

(1) Információk közzétételére kötelezett személyek (a továbbiakban csak „köteles személyek”) ezen törvény értelmében az állami szervek, a községek, a megyék és mindazon jogi és természetes személyek, amelyekre törvény ruház hatáskört, hogy döntenek jogi és természetes személyek jogairól és kötelességeiről a közigazgatásban, mégpedig ezen döntéshozói jogkörük terjedelmében.

(2) Köteles személyek továbbá a törvénnyel létrehozott jogi személyek és az állami szervek, községek és megyék által, speciális törvény szerint létrehozott jogi személyek.²⁾

(3) Köteles személyek továbbá az 1. és 2. bekezdés szerint, a jogi személyek által létrehozott jogi személyek is.

(4) Speciális törvény információszolgáltatási kötelezettséget írhat elő más további jogi és természetes szemé-

lyeknek is.³⁾

3. §

(1) Mindenkinek joga van hozzáférni azokhoz az információkhoz, amelyekkel a köteles személyek rendelkeznek.

(2) A 2.§ 3. bekezdése szerinti köteles személy csak a közpénzekkel, az állami vagyonnal való gazdálkodásáról, a megye vagy a község vagyonnával való gazdálkodásról, a környezet állapotáról^{3a)}, a környezetvédelmi kérdéseket érintő szakszolgáltatásokról köteles tájékoztatni, valamint a megkötött szerződések alapján végzett szolgáltatások tartalmáról és teljesítéséről is.

(3) A tájékoztatást nyilvánossá kell tenni anélkül, hogy az információ kérője erre jogalapot vagy más indokot, vagy érdeket bizonyítana.

4. §

Egyes fogalmak meghatározása

(1) A kérelmező az a természetes vagy jogi személy, aki kéri az információ hozzáférhetővé tételét.

(2) Az információkhoz való tömeges hozzáférés a tájékoztatást korlátlan számú kérelmezőnek teszi elérhetővé távközlési berendezés⁴⁾, elsősorban az internethálózat közvetítésével.

(3) Nyilvános információ az az

információ, amelyet bárki ismételtén kikérhet és megkaphat, főként a sajtóban közzétett információ vagy más tárgyi adathordozón tartósan rögzített információ, vagy a szabadon elérhető hivatalos információs táblán kifüggesztett információ, vagy tömeges elérést lehetővé tévő berendezés segítségével közzé tett információ, vagy a nyilvános közönyvtárban elhelyezett információ.⁵⁾

(4) Kísérő információ az az információ, amely szorosan összefügg a kért tájékoztatással, főleg információ annak létezéséről, eredetéről, számáról, az információnyújtás elutasításának okáról, a határidőről, mely alatt az információ nyilvánossá tételének megtagadása fennáll, illetve hogy a kérdés mikor kerül ismét felülvizsgálatra.

(5) Érzékszervi károsodással sújtott személynek számít e törvény értelmében a vak, a gyengénlátó, a siket vagy nagyothalló személy, aki ennek következtében a kommunikáció során korlátozott képességekkel bír.

5. §

Kötelezően nyilvános információk

(1) A 2. § 1. és 2. bekezdése szerinti köteles személyek az alábbi információkat kötelesek nyilvánosságra hozni:

a) a köteles személy megalapításának módját, annak jogköreit és hatásköreit,

valamint a szervezési felépítését,

b) az információhoz jutás helyét és módját; a tájékoztatást arról, hol nyújtható be a kérvény, a javaslat, az indítvány, a panasz vagy más észrevétel,

c) a jóvátételi indítvány benyújtásának helye, határideje és módja, valamint a köteles személy döntése bírósági felülvizsgálatának lehetőségei, beleértve azoknak a követelményeknek a tételes feltüntetését, amelyek teljesülése ehhez szükséges,

d) az eljárást, melyet a köteles személynek be kell tartania minden kérvény, javaslat vagy más indítvány teljesítése során, beleértve a megszbott határidőket is, amelyeket be kell tartani,

e) az előírások, utasítások, módszertani eljárások, magyarázó állásfoglalások áttekintését, melyek szerint a köteles személy lefolytatja az eljárást és dönt, vagy amelyek szabályozzák a természetes és jogi személyek jogait és kötelesegeit a köteles személyekkel szemben,

f) a közigazgatási illetékek díjszabását 6), melyet a köteles személy az elvégzett közigazgatási tevékenységért kiszab, valamint az információnyújtásért kérhető díjtarifákat.

(2) A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa köteles nyilvánosságra hozni

a) az ülések és a bizottsági ülések időpontját, valamint a tanácskozás napi-rendjét,

b) a nyilvános ülések jegyzőkönyveit,

c) az előterjesztett törvényjavaslatok szövegét három napon belül azt követően, hogy a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Hivatalának azt benyújtják,

d) a jóváhagyott törvények szövegét három napon belül azt követően, hogy harmadik olvasatban elfogadták,

e) a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa képviselőinek jelenlétét az üléseken és a bizottságok ülésein, három napon belül azt követően, hogy a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának adott ülése befejeződött,

f) a kimutatást a képviselők szavazá-

sairól a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának minden ülését követően, kivéve a titkos szavazásokat és a zárt üléseken zajlott szavazásokat.

(3) A Szlovák Köztársaság Köztársasági Elnöki Irodája köteles nyilvánosságra hozni

a) a Szlovák Köztársaság elnökének programját, hivatalos útjainak eredményeit, az általa tartott fogadásokat, valamint tartózkodásának helyét,

b) a törvény aláírását vagy annak visszautalását a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának,

c) kitüntetések odaítélését,

d) büntetés elengedését vagy mérséklését, a rendeletet a büntetőeljárás leállításáról vagy megkezdésének elengedésétől,

f) a Szlovák Köztársaság Köztársasági Elnöki Irodájának szerkezeti felépítését és alkalmazottainak létszámát.

(4) A Szlovák Köztársaság Kormánya köteles nyilvánosságra hozni a kormányülésen előterjesztett anyagok (javaslatok, jelentések, elemzések) szövegét és a jóváhagyott határozatokat, beleértve az összes mellékletet is.

(5) A minisztériumok, a többi központi államigazgatási szerv és a helyi államigazgatási szervek kötelezően nyilvánosságra hozzák a programanyagaikat, a koncepcionális és stratégiai jellegű anyagokat, valamint a javasolt jogszabályok szövegét azt követően, hogy azokat tárcaközi egyeztetésre bocsátják.

(6) A köteles személynek kötelezően nyilvánosságra kell hoznia az állam, a közintézmény, a község, a megye vagy közhatalmi intézmény tulajdonában lévő ingatlanok megjelölését, a lakásokat és nem lakáscélú ingatlanokat beleértve, amelyeknek a beszerzési ára nagyobb volt, mint a minimálbér 20-szorosa ^{6a)}, amennyiben a köteles személy ezeket tulajdonba vette vagy más személy, mint közhatalmi szerv tulajdonába ruházta át, az átruházás vagy tulajdonosváltás időpontját és jogcímét, valamint a tulajdont megszerző személy személyi adatait vagy más azonosító adatait, mégpedig az alábbi terjed-

lemben

a) utónév és családi név, elnevezés vagy üzleti név,

b) tartózkodási cím vagy székhelycím,

c) azonosító szám, amennyiben jogi személyről vagy természetes személyről-vállalkozóról van szó.

(7) A Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága köteles nyilvánosságra hozni a Szlovák Köztársaság Alkotmányának 125 – 126. cikkelye, valamint 127.a és 129. cikkelye alapján eljárás megindítását kezdeményező, beérkezett beadványokat.

(8) A 2. bekezdés rendelkezései arányos mértékben alkalmazandók a községi, városi és helyi képviselőtestületekkel i7), valamint a megyék képviselőtestületeivel kapcsolatos információk nyilvánossá tételére is.

5.a § Kötelezően nyilvánosságra hozott szerződés

(1) Kötelezően nyilvánosságra hozott szerződés az a szerződés, amelyet a köteles személy köt meg, és amely tartalmaz olyan adatot, amelyet olyan pénzeszközökből szereztek be, melyekkel a közigazgatás jogi személyei gazdálkodnak^{7aa)}, beleértve a nem állami célapokat, vagy amely ezen a pénzügyi eszközöknek, állami vagyonnak, községi vagyonnak vagy törvénynyel vagy törvényi rendelkezés alapján létrehozott jogi személyek vagyonának, vagy az Európai Unió pénzeszközeinek felhasználását érinti.

(2) Kötelezően nyilvános szerződés az az írásos szerződés is, amelyet a köteles személy a 2. § 3. bekezdése alapján köt, s amelyben az állam vagy a köteles személy a 2. § 1. és 2. bekezdése kizárólagos résztvevő vagy amelyben az állam és a köteles személy a 2. § 1. és 2. bekezdése közösen kizárólagos szereplő, vagy amelyben az állam és több köteles személy a 2. § 1. és 2. bekezdése szerint kizárólagos résztvevő és amely a vagyonnal való gazdálkodást érinti; ez nem érvényes, ha a szerződés szokásos üzleti szerződésként kötött meg a vállalkozási tárgyát érintően vagy a cégnyilvántartásban vagy más hivatalos nyilvántartásban bejegyzett

tevékenységet érint.

(3) A szokásos üzleti szerződés-ként megkötött szerződés a vállalkozási tárgyát érintően, vagy a 2. bekezdés szerinti köteles személy cégnyilvántartásban vagy más hivatalos nyilvántartásban bejegyzett tevékenységét érintő szerződése helyett az 5. § 5. bekezdése c), d), i), j), r) és s) pontja értelmében nyilvánosságra hozza az ilyen szerződés megkötését; ez nem érvényes abban az esetben, ha a szerződést természetes személlyel kötik, aki nem vállalkozó. Az első mondat szerinti információk közzétételére a 6., 7., 9. és 14. bekezdés alkalmazandó egyforma mértékben.

(4) A kötelezően nyilvánosságra hozott szerződés azon rendelkezéseit, amelyek olyan információkat tartalmaznak, melyeket e törvény alapján nem kell hozzáférhetővé tenni, nem hozzák nyilvánosságra. Hasonlóképpen nem kell nyilvánosságra hozni a kötelezően nyilvános szerződések azon részeit, amelyek műszaki vázlatok, használati útmutatók, rajzok, tervdokumentációk, modellek, az egységár kiszámításának módszereit és mintáit tartalmazzák. Az általános üzleti feltételek rendelkezéseit akkor nem kell nyilvánosságra hozni, ha a kötelezően nyilvános szerződés tartalmának valamely része utal ezekre és párhuzamosan az azonos általános üzleti feltételek rendelkezéseit ugyanaz a köteles személy más, kötelezően nyilvános szerződés kapcsán már nyilvánosságra hozta, és amely már hatályba lépett; az így kötelezően nyilvánosságra hozott szerződés esetében a Szerződések központi regiszterében (a továbbiakban csak „regiszter”) vagy honlapján tartalmazza az utalást a másik, kötelezően nyilvános szerződésre, amely már hatályba lépett.

(5) Nem tekintendő kötelezően nyilvános szerződésnek

a) a *szolgálati szerződés*, ^{7b)}

b) a *munkaszerződés és megbízási szerződés a munkaviszonyon kívüli munkavégzésről* ^{7c)}; kötelezően nyilvános szerződés viszont a *kollektív szerződés*,

c) a *tőzsdei kereskedésről és azok közvetítéséről szóló szerződések*,

d) az *értékpapírokról vagy más pénzügyi eszközökről szóló szerződés*,

e) a *Szlovák Információs Szolgálat és Katonai Elhárítás hatáskörében megkötött szerződések*,

f) *azok a szerződések, amelyek célja azon helyek védelmének és biztonságának biztosítása, ahol büntetés-végrehajtási intézetek működnek a szabadságvesztés-büntetés vagy fogság megvalósítása céljából*,

g) *azok a szerződések, amelyek célja a Szlovák Köztársaságban lévő külföldi képviseleti szervek biztonságának, illetve a Szlovák Köztársaság külföldön tevékenkedő külképviseleti szervei biztonságának bebiztosítása*,

h) *az Államkincstár hatáskörében megkötött, a pénzügyi és fizetési szolgáltatásokról szóló szerződések*,

i) *az állam likviditásának biztosítását érintő üzleti szerződések és a pénzügyi szolgáltatások nyújtásáról szóló szerződések*,

j) *hitelszerződés külön előírások szerint*, ^{7ca)}

k) *a szerződés, melynek célja a gazdasági mobilizáció biztosítása*, ^{7cb)}

l) *a szerződés, melynek célja a munkaerő-piaci aktív intézkedés megvalósítása vagy az egészségkárosult egyének külön jogszabály szerinti foglalkoztatásának támogatása, és amelyet az alkalmazottal, a munkakeresővel vagy munkára jelentkezővel kötnek*, ^{7cc)}

m) *a szociális szolgáltatás nyújtásáról szóló szerződés, melyet a szociális szolgáltatást igénylővel kötnek meg*, ^{7cd)}

n) *a gyermekek szociális jogvédelmét és szociális felügyeletét érintő, természetes személlyel megkötött szerződés külön jogszabály alapján* ^{7ce)}, kivéve az olyan természetes személlyel megkötött szerződést, aki a gyermekek szociális jogvédelmét és szociális felügyeletét külön jogszabály alapján látja el ^{7cf)},

o) *a hadászati anyagok, fegyverek és lőszer raktározásáról szóló szerződés, melyet a Szlovák Köztársaság Védelmi Minisztériuma hatáskörében, az általa létrehozott részvénytársaságok vagy fenntartott költségvetési szervezetek kötnek meg*,

p) *a szerződés, melynek célja a rendőri*

testület feladatai végzésének biztosítása a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harc terén, a nyomozóhatóság, a pénzügyi rendőrség tevékenységének biztosításával összefüggő szerződés, a meghatározott személyek, objektumok és államhatárok védelmének biztosításával összefüggő szerződés,

q) *a szerződés, mely ingatlan tulajdonjogának rendezését érinti a Nemzeti Autópálya Részvénytársaság javára külön jogszabály szerint* ^{7cg)},

r) *a szerződés, melynek tárgya művészi teljesítmény vagy műalkotás felhasználása* ^{7ch)}, és *a szerződés, melyet a köteles személy más művészi szakágban tevékeny természetes személlyel* ^{7ci)},

s) *a pénzermék, érmek, zsetonok vagy ezekhez hasonló tárgyak veréséről szóló szerződés*.

(6) A kötelezően nyilvános szerződést, amelynek résztvevője köteles személy, a regiszterben hozzák nyilvánosságra; ez nem érvényes, ha a Szlovák Nemzeti Bankról és olyan köteles személyről van szó, amely község, nagyobb területi egység, olyan köteles személy, amely az ezek költségvetési vagy támogatott szervezete, vagy olyan köteles személy, amelyben több mint 50 %-os tulajdonrészük van.

(7) A köteles személy haladéknélkül elküldi a szerződést a Szlovák Köztársaság Kormányhivatalának nyilvánosságra hozatal céljából. A Szlovák Köztársaság Kormányhivatala felel azért, hogy a nyilvánosságra hozott szerződés az első mondatba foglaltakkal összhangban jelenik meg.

(8) A regiszter a kötelezően nyilvános szerződések nyilvános jegyzéke, amelyet a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala vezet elektronikus formában; a regiszter a közigazgatási informatikai rendszer része ^{7d)}.

(9) A kötelezően nyilvános szerződést, mely nem kerül nyilvánosságra a regiszterben, a szerződést megkötő köteles személy honlapján hozzák nyilvánosságra, mégpedig haladéknélkül azt követően, hogy a szerződés megkötésre kerül, vagy megérkezik az egyetértő nyilatkozat, ha a szerződés érvényességéhez szükséges az illetékes szerv egyetértése. Ha az ilyen személy-

nek nincs honlapja, a szerződést az őt alapító személy honlapján teszik közzé, vagy térítésmentesen a Kereskedelmi Közlönyben. ^{7e)}

(10) Ha a szerződés a megkötését követő, vagy az egyetértés kézbesítésétől – ha érvényességéhez az illetékes szerv jóváhagyása is kell – számított hét napon belül nem kerül nyilvánosságra, a szerződő fél javaslatot nyújthat be a Kereskedelmi Közlönyben való közzétételre.

(11) A köteles személy és a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala a szerződő félnek, annak saját kérésére írásos igazolást ad ki a szerződés nyilvánosságra hozataláról; a köteles személy és a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala adhat ki igazolást elektronikus formában elektronikus aláírással ellátva vagy garantált elektronikus aláírás fejében külön jogszabály szerint ^{7f)}.

(12) A 11. szakasz szerinti írásos igazolás főként az alábbi adatokat tartalmazza:

a) a szerződés megnevezése,

b) a szerződő felek azonosítási adatai; ha a köteles személytől eltérő szereplő személyes adatairól van szó, a személyi adatokat a 13. bekezdésnek megfelelően hozzák nyilvánosságra,

c) a szerződés tárgyának leírása,

d) a szerződés tárgyának értéke, ha az számszerűsíthető,

e) a szerződéskötés dátuma, esetleg a szerződés megkötésével való egyetértés megadásának dátuma,

f) a szerződés nyilvánosságra hozatalának dátuma.

g) az ingatlan megjelölése a külön jogszabály által előírt terjedelemben ^{7fa)}, ha olyan szerződés került nyilvánosságra, amelynek jogi megszületéséhez, megváltoztatásához vagy megszüntetéséhez ingatlankataszteri bejegyzés szükséges külön törvényi előírás szerint ^{7fb)}.

(13) Ha a szerződés többféle módon is nyilvánosságra került, vagy több szerződő is nyilvánosságra hozta, perdöntő az első nyilvánosságra hozatal.

A köteles személy vagy a szerződés résztvevője, aki a 10. bekezdés szerint a közzétételre javaslatot tett, köteles biztosítani a teljes összhangot a közzétett szerződés és a valóság között, valamint a nyilvánosságra nem hozható szerződéstartalmak hozzá nem férhetőségét, ha azok e törvény értelmében nem nyilvánosak; ez nem vonatkozik a köteles személytől eltérő szerződő fél személyes adataira tudományos cím, utónév, családi név, állandó lakhely terjedelemben, illetve az ingatlan azonosító jeleire a külön törvény szerinti terjedelemben ^{7fa)}, ha olyan szerződésről van szó, melynek jogi létrejöttéhez, megváltoztatásához vagy megszűnéséhez külön jogszabály alapján kötelező az ingatlannyilvántartói bejegyzés ^{7fb)}

(14) A kötelezően nyilvános szerződés folyamatosan nyilvánosságra van hozva a kötelezően nyilvános szerződésből fakadó kötelezettségek fennállása teljes időtartamában, legkevesebb azonban öt éven át azt követően, hogy a törvény értelmében hatályossá vált. ^{7g)}

(15) A szerződések regiszterben való megjelentetésének részleteit és az 5a.§ 3. bekezdése szerinti tájékoztatás követelményeit a Szlovák Köztársaság Kormánya rendeletben szabályozza.

5.b §

(1) A köteles személy honlapján, ha ilyennel rendelkezik, főként az alábbi adatokat teszi közzé rendszerezett és jól áttekinthető formában:

a) az áruk, szolgáltatások és munkavégzések elkészült megrendeléseik kapcsán

- 1. a megrendelés azonosító adatait, ha a köteles személy számozott megrendeléseket vezet,

- 2. a várt teljesítés leírását,

- 3. a megrendelt teljesítés értékének összegét, ahogyan az a megrendelésben fel van tüntetve, vagy a megrendelt teljesítés becsült értékének legfelső határát, valamint azt is, hogy az összeg tartalmazza-e a hozzáadott-érték-adót vagy nem,

- 4. a szerződés azonosítóit, ha a megrendelés kötelezően nyilvános szerződéssel kapcsolatos,

- 5. a megrendelés elkészítésének dátumát,

- 6. a megrendelt teljesítés szolgáltatójának azonosító adatait:

6. a) a természetes személy utó- és családi nevét, a természetes személy-vállalkozó üzleti megnevezését vagy a jogi személy üzleti nevét vagy elnevezését,

6. b) a természetes személy állandó lakhelyének címét, a természetes személy-vállalkozó tevékenységének helyszínét vagy a jogi személy székhelyét,

6. c) az azonosító számot, ha ilyennel a megrendelés teljesítője rendelkezik,

- 7. az adatok a természetes személyről, aki a megrendelést aláírta:

7. a) a természetes személy utó- és családi neve,

7. b) a természetes személy beosztása, ha ilyen beosztás létezik,

b) az áruk, szolgáltatások és munkavégzések elkészült számlái kapcsán:

- 1. a számla azonosító adatait, ha a köteles személy számozott számlanyilvántartást vezet

- 2. a számlázott teljesítmény leírását, ahogyan a számlán szerepel,

- 3. a kiszámlázott teljesítés értékének teljes összegét, ahogyan az a számlán fel van tüntetve, valamint azt is, hogy az összeg tartalmazza-e a hozzáadott-érték-adót vagy nem,

- 4. a szerződés azonosítóit, ha a számla kötelezően nyilvános szerződéssel kapcsolatos,

- 5. a megrendelés azonosító adatait, ha a számla megrendeléssel függ össze,

- 6. a számla kézbesítésének dátumát,

- 7. a számlázott teljesítés szolgáltatójának adatait:

7. a) a természetes személy utó- és családi nevét, a természetes személy-vállalkozó üzleti megnevezését vagy a jogi személy üzleti nevét vagy elnevezését,

7. b) a természetes személy állandó lakhelyének címét, a természetes személy-vállalkozó tevékenységének helyszínét vagy a jogi személy székhelyét,

7. c) az azonosító számot, ha ilyennel a teljesítés kiszámlázója rendelkezik.

(2) Az 1. bekezdés a) pontja szerinti adatokat a köteles személy az áru, szolgáltatás és munka megrendelőjének elkészítését követő 10 napon belül

köteles nyilvánosságra hozni; ez nem vonatkozik azokra az esetekre, ha a megrendelés olyan kötelezően nyilvános szerződéssel kapcsolatos, amely törvény által lépett hatályba^{7g}). Az 1. bekezdés b) pontja szerinti köteles személy a számla kifizetéséről szóló adatokat a teljesítéstől számított 30 napon belül teszi közzé.

(3) Az 1. és 2. bekezdés szerint adatok közzétételének kötelezettsége nem vonatkozik az olyan szerződésekkel kapcsolatos megrendelésekre és számlákra, amelyek az 5.a § értelmében nem kötelezően nyilvános szerződések.

(4) A köteles személy köteles az 1. és 2. bekezdés szerinti adatokat a közzétételüktől számított öt éven át folyamatosan közzétett állapotban tartani.

6. §

(1) Az 5. § szerinti információkat tömegesen hozzáférhető módon teszik közzé. Ez a köteleesség nem vonatkozik a természetes személyekre és azokra a községekre, melyek nem városi rangúak.⁸⁾ Az 5. § 6. bekezdése szerinti információkat nyilvánosan elérhető helyen kell tartani legalább egy éven át azt követően, hogy tulajdon-átruházásra vagy tulajdonosváltásra került sor az 5. § 6. bekezdése szerint; ez a rendelkezés nem oldja fel azt a kötelezettséget, hogy ezt az információt az ezen időszak lejártát követően is hozzáférhetővé kell tenni.

(2) Az 5. § 1. bekezdése szerinti információkat közzé kell tenni továbbá a köteles személy székhelyén és minden további munkahelyén, nyilvánosan hozzáférhető helyen.

(3) Azok a köteles személyek, akik olyan informatikai rendszereket⁹⁾, amelyek olyan információkat tartalmaznak, melyek nyilvános elérhetőségét külön törvény nem zárja ki¹⁰⁾, kötelesek az ezen regiszterekben és jegyzékekben tárolt információkat szabadon elérhető internetes oldalon közzétenni. Az ilyen nyilvánosságra hozatal nem sérti a különleges előírásokat.⁹⁾

(4) A köteles személyek az előző bekezdések szerinti információkat más módokon is nyilvánossá tehetik. Az előző bekezdésekben taglalt információkon kívül a köteles személy más infor-

mációkat is nyilvánosságra hozhat.

(5) Azokon a településeken, amelyeket a speciális törvény meghatároz¹¹⁾, a köteles személy az információkat a nemzeti kisebbség nyelvén is nyilvánosságra hozza.

(6) Az információk nyilvánosságra hozatalának korlátozására a 8 –12. § rendelkezései szolgálnak.

7. §

Utalás a már közzétett információra

(1) Ha a kérvény tárgya olyan információ, amely korábban már közzétételre került, a köteles személy haladéktalanul, legkésőbb azonban a kérvény benyújtását követő 5. napon a tájékoztatás helyett értesítheti a kérelmezőt azon adatokról, amelyekkel megtalálhatja és megismerheti a már nyilvános információt.

(2) Ha a kérvényező ragaszkodik a közzétett információk elérhetőségéhez, a köteles személy elérhetővé teszi számára azt. Ilyen esetben a hozzáférhetővé tétel határideje azon a napon kezd telni, amikor a kérvényező bejelent, hogy ragaszkodik az információ a közvetlen hozzáférhetőségének biztosításához.

Az információhoz való hozzáférés korlátozása

8. §

A titkos adatok védelme

(1) Ha a kért információ a speciális törvény értelmében¹²⁾ titkos, vagy banktitok, illetve adótitok tárgyát képezi a speciális törvény szerint¹²⁾, melyhez a kérelmezőnek nincs jogosultsága hozzáférni, a köteles személy nem adja ki azt, utalva az erről rendelkező jogszabályra.¹²⁾

(2) Az 5.a § értelmében közzétett szerződés nem számít banktitok megsértő vagy veszélyeztető eljárásnak.

9. §

Személyiségvédelem és személyi adatok védelme

(1) A természetes személy személyiség és magánéletét érintő információkat, a személyes jellegű írásos, arcképes, képfelvétel, valamint ké-

pes-hangos felvételeket, vagy személyes jellegű megnyilvánulásait a köteles személy csak akkor teszi hozzáférhetővé, ha arról a külön törvény így rendelkezik, vagy az érintett személy előzetes írásos beleegyezését követően. Ha az érintett személy már nem él, ilyen beleegyezést a közeli hozzátartozója adhat.¹³⁾ A speciális törvény rendelkezéseit ez nem érinti.¹⁴⁾

(2) A természetes személy külön törvény⁹⁾ alapján, informatikai rendszerekben feldolgozott személyi adatairól a köteles személy csak akkor ad tájékoztatást, ha arra törvény kötelezi, vagy ha ahhoz előzetesen, írásban hozzájárult az érintett személy. Ha az érintett személy jogi cselekvőképességében korlátozva van, a hozzájárulást a törvényes gyámja adhatja meg.¹⁶⁾ Ha az érintett személy elhalálozott, a hozzájárulást csak a közeli hozzátartozója adhatja meg.¹³⁾

(3) A köteles személy a nyilvánosság tájékoztatása céljából elérhetővé teszi azon természetes személyek személyi adatait, akik a külön törvényben⁹⁾ meghatározott módon informatikai rendszerében szerepelnek, amennyiben köztisztviselők^{16a)}, a megyei és községi önkormányzat képviselői^{16b)}, elöljárók állami szolgálatban^{16c)}, szakértők, akik a Szlovák Köztársaság kormánytagja, a Szlovák Köztársaság köztársasági elnöke, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának elnöke vagy alelnöke számára oldanak meg feladatokat^{16d)}, a köz érdekében tevékenységet kifejtő vezető beosztású alkalmazottak^{16e)}, közhatalmi szerv által alkalmazott vezetők^{16f)}, szolgálati viszonyban lévő felettesek^{16g)}, a köztulajdonban lévő eszközök felhasználásáról szóló döntéshozatalban részt vevő értékelő szerv vagy más hasonló testület tagjai^{16h)}. Az első mondat értelmében nyilvánosak az alábbi adatok:

a) *akadémiai cím,*

b) *utónév,*

c) *családi név,*

d) *a tisztség és a tisztségbe történt kinevezés vagy beiktatás napja,*

e) *munkabeosztás és a tevékenység megkezdésének napja,*

f) *a tisztség gyakorlásának vagy a mun-*

kavégzésnek, valamint az illetékes megbízó szervnek a székhelye,

g) a tisztség gyakorlásáért vagy a munkavégzésért járó bér, fizetés vagy fizetési feltételek, valamint a további pénzügyi juttatások, ha ezeket az állami költségvetésből vagy más köz költségvetésből folyósítják.

(4) Azon személy személyes adatait, aki szolgálati viszonyban álló felettes^{16g)}, a köteles személy csak olyan terjedelemben és csak a 3. bekezdés szerinti olyan célokra teszi közzé, amelyek nem ütköznek a kötelező titoktartásra külön törvényekben¹⁶ⁱ⁾ előírt szabályozással, és ha ezen információk közzététele nem veszélyezteti a Szlovák Köztársaság biztonságát és védelmét, a közrend védelmét, vagy ezen személyek és szervek feladatellátását; ezen esetben a 13. § rendelkezései nem kerülnek alkalmazásra.

10. § Az üzleti titok védelme

(1) Az üzleti titoknak¹⁷⁾ nyilvánított információkat a köteles személy nem hozza nyilvánosságra.

(2) Nem jelenti az üzleti titok megsértését vagy veszélyeztetését a főként azon információk nyilvánossá tétele

a) amelyek az emberek egészségére, a kulturális és természeti világörökségre¹⁸⁾, gyakorolt komoly hatásokról szólnak, beleértve a biodiverzitást és az ökológiai egyensúlyt is¹⁹⁾,

b) a környezetszennyezést érintik²⁰⁾

c) amelyekben közpénzeket beszerzett dolgokról^{7a)}, vagy közforrások, állami vagyon, községi vagyon, megyei vagyon, valamint törvénnyel létrehozott vagy törvény alapján működő, illetve az Európai Unió pénzeszközeit felhasználó jogi személyekről van szó,

d) amelyek az állami támogatásokról²¹⁾ és a 3. § 3. 2. bekezdése szerinti adatokról szólnak

(3) Nem jelenti az üzleti titok megsértését vagy veszélyeztetését a szerződés 5.a § szerinti közzététele sem.

11. §

További korlátozások az információhoz való hozzáférésben

(1) A köteles személy korlátozza az információ közzétételét vagy az információt nem teszi közzé, ha

a) ahhoz olyan személy által jutott, akinek a törvény ilyen kötelezettséget nem ír elő és a köteles személy felszólítását követően írásban közölte, hogy az információ közzétételével nem ért egyet. Ha az információ nyilvánossá tételéhez hozzájárulás megadására jogosult személy a köteles személy felszólítására hét napon belül nem válaszol, azt kell feltételezni, hogy a közzétételhez hozzájárult. Ezekre a következményekre az érintett személyt a felszólításban ki-mondottan figyelmeztetni kell,

b) külön törvény²²⁾ rendelkezése alapján nyilvánossá teszi; ha az ilyen törvény értelmében záros határidőn belül nyilvánosságra kerül, csak ezen idő elteltéig,

c) vele megsérthetné a külön törvényben szabályozott²³⁾ szellemi tulajdonvédelmet, kivéve, ha az ezen külön előírások szerinti jogosult személy²³⁾ a köteles személy felszólítására az információ közzétételéhez beleegyezését adja,

d) az a döntőbírók tevékenységét érinti, beleértve nemzetközi bírósági szervekét is, valamint a külön jogszabály szerinti²⁴⁾ büntetőjogi eljárásban illetékes szervekét, kivéve a tájékoztatást az ítéletről vagy az eljárás eredményéről, ha ezek nyilvánosságra hozatalát külön előírások²⁴⁾ nem tiltják,

e) ha békéltető, választottbírói vagy döntőbírói eljárást érint, kivéve a tájékoztatást az ítéletről vagy az eljárás eredményéről, ha ezek közzétételét külön jogszabályok nem tiltják,

f) az védett növény- és állatfajok, ásványkincsek és kőületek előfordulási helyére vonatkozik, ezért a közzététel az élőhelyek megengedhetetlen zavarásával, károsításával vagy megsemmisítésével fenyeget,

g) az ellentétben állna az Európai Közösség és az Európai Unió kötelező érvényű jogi normáinak rendelkezéseivel, melyek a Szlovák Köztársaságot kötik^{24a)},

h) az a közhatalmi ellenőrző szervek

külön törvény szerinti^{24b)} ellenőrző tevékenységének, felügyeletének vagy felülvizsgálatának végrehajtására vonatkozik, kivéve az ellenőrzés, felügyelet vagy felülvizsgálat eredményét, ha azt külön törvényi rendelkezések nem tiltják,

i) a dokumentáció olyan adatokat tartalmaz, amelyeknek a nyilvánosságra hozatala lehetőséget adna nukleáris berendezések, más rendkívüli fontosságú objektumok és fontos objektumok működése megzavarásának vagy megsemmisítésének megtervezésére és kivitelezésére.^{24c)}

(2) Az a) pont szerinti rendelkezéseket nem alkalmazzák, ha olyan információkról van szó, amelyek közforrásokból lettek beszerezve^{7a)}, vagy amelyek közpénzek, állami vagyon, községi vagyon, megyei vagyon, illetve törvénnyel létrehozott vagy törvényi alapon működő jogi személyek, vagy az Európai Unió pénzeszközeinek felhasználását érintik.

(3) Azon információk közzététele során, melyeket a köteles személy harmadik személytől szerzett be kötelességgel teljesítéséhez, külön törvény alapján²⁵⁾, melynek értelmében a köteles személyre titoktartási kötelezettség vonatkozik, vagy más, az információ nyilvánosságra hozatal elleni védelmét vagy a visszaélés elleni védelmet szolgálja, jelen törvény értelmében azonban nyilvánosságra hozható, a köteles személy csak azon információkat teszi közzé, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a feladataihoz.

12. § A korlátozás feltételei

A köteles személy az információhoz való hozzájutás jogát minden esetben úgy korlátozza, hogy a kért tájékoztatást, a kísérő információkat is beleértve közreadja, kivéve belőle azokat az adatokat, amelyeket a törvény meghatároz. Az információ közzétételének megtagadása csak addig áll fenn, amíg a közzététel megtagadásának oka is fennáll.

13. §

Az információ e törvény szerinti közzététele nem tekinthető a külön törvényvel szabályozott titoktartási kötelezettség megszegésének.²⁶⁾ Információ

hozzáférhetővé tétele kérvény alapján

14. §

Kérvény az információ hozzáférhetővé tételéért

(1) A kérvényt írásban, szóban, faxon, elektronikus postán vagy más, technikailag kivitelezhető módon lehet benyújtani.

(2) A kérvényben egyértelművé kell tenni, mely köteles személynek szól; a kérelmező utónevét, családi nevét, elnevezését vagy üzleti megnevezését, annak lakcímét vagy székhelyét; a kért információkat és azok elérhetővé tételének javasolt módját.

(3) Ha a kérvény nem tartalmazza a 2. bekezdésben előírt elemeket, a köteles személy haladéktalanul felszólítja a kérelmezőt ezek pótlására. Kioktatja arról is, hogyan kell a kiegészítéseket megtenni. Amennyiben a kérelmező a köteles személy felszólítását követően nem egészíti ki kérvényét, és az információt e hiányok miatt nem lehet hozzáférhetővé tenni, a köteles személy a kérvényt ad acta teszi.

(4) A kérvény benyújtásának napja az a nap, amikor a köteles személynek bejelentik, hogy az érintett ügyben cselekednie kell.

(5) Külön kérésre a köteles személy írásos bizonylatot állít ki a kérvény benyújtásáról és közli az információ közreadásáért kiszámlázásra kerülő összeg várható nagyságát.

15. §

A kérvény továbbítása

(1) Ha a köteles személy, akihez a kérvényt címezték, a kért információkkal nem rendelkezik, de tudomása van róla, hol lehet elérni a kért információt, a kézhezvételtől számított öt napon belül továbbküldi a kérvényt annak a köteles személynek, akinek a birtokában van a kért információ, ellenkező esetben a kérvényt határozatban elutasítja (18. §).

(2) A kérvény továbbküldéséről a köteles személy haladéktalanul értesíti a kérvényezőt.

(3) A kérvény intézésének határideje újonnan attól a naptól kezdődik,

amikor a köteles személy kézhez kapta a továbbküldött kérvényt.

16. §

A kérvény alapján hozzáférhetővé tett információ kiadásának módja

(1) A tájékoztatást elsősorban szóban adják meg, lehetővé téve a betekintést az iratokba, beleértve másolat vagy kivonat készítését, az adatok lemásolását műszaki adathordozóra; a kért adatokat tartalmazó iratok másolatának elérhetővé tételével telefonon, faxon, postán, elektronikus postán keresztül. Ha az információ nem adható meg a kérvényező által javasolt módon, a köteles személy a közreadás más módjáról állapodik meg a kérvényezővel.

(2) Az információ közzététele vak vagy gyengénlátó kérvényező esetében akkor valósul meg, ha azt

a) *vakírással (Braille-írással) vagy*

b) *nagyméretű betűtípussal állítják ki.*

(3) A vak személynek joga van az információ közzétételét a 2. bekezdés a) pontja szerinti formában kérni. A kérvény előterjesztésekor benyújtja a súlyosan egészségkárosult személy piros sávval ellátott igazolványának másolatát, melynek a hátulján szerepel az egészségkárosultságot megjelölő „Nevidiaci – Blind” (Vak – Blind) felirat.

(4) A gyengénlátó személy jogosult kérni az információ közzétételét a 2. bekezdés b) pontja szerinti formában. A kérvény előterjesztésekor benyújtja a súlyosan egészségkárosult személy igazolványának másolatát.

(5) Ha a 2. bekezdés szerinti személy kérvényében feltünteti, hogy az információ hozzáférhetővé tételét számára elérhető módon kéri, a köteles személy köteles az információt a kért elérhető formában hozzáférhetővé tenni számára. Az a köteles személy, akinek nem áll rendelkezésére speciális, a vakírás nyomtatására alkalmas technikai berendezés, felkérhet más, ilyen felszereléssel rendelkező személyt a nyilvánosságra hozandó tájékoztatás haladéktalan lefordítására. Ha akkora terjedelmű tájékoztató anyagról van

szó, amely meghaladná az arányos terjedelmet a kérelmező számára elérhető formában, a köteles személy az információt vagy annak egy részét más, alkalmas formában teszi elérhetővé a 16. § 1. bekezdése szerint. A köteles személy nem jogosult arra, hogy a hozzáférhetővé tételre kért információ egészének terjedelmét korlátozza, ha arra a kérelmezőnek a törvény értelmében joga van.

(6) Ha a kérelmező személy siket vagy nagyothalló, kérvényében feltünteti a 16. § 1. bekezdése értelmében, hogy milyen formában kéri az információ elérhetővé tételét.

(7) A 3., 4. és 6. bekezdés szerinti kérvényező és a köteles személy megállapodhatnak az információ elérhetővé tételének más módjában is.

(8) A köteles személy lehetővé teszi, hogy bárki, jogi vagy más egyéb indok vagy érdek felmutatása nélkül, betekintsen az iratokba és dokumentumokba, azokból jegyzeteket, kivonatokat vagy másolatokat készítsen.

(9) A köteles személy olyan intézkedéseket hoz, hogy a dokumentációba való betekintéssel ne sérüljenek a 8. § 12. bekezdése szerinti kötelezettségek.

17. §

A kérvény elintézésének határideje

(1) Az információ közzétételét kérő kérvényt a köteles személy haladéktalanul, legkésőbb azonban a kérvény benyújtását követő nyolcadik napon, vagy hiányok pótlása esetén a 14. § 2. és 3. bekezdésének megfelelően a nyolcadik napon elintézi, vagy 15 napon belül, ha az információ hozzáférhetőségét kérő vak személynek a 16. § 2. bekezdése a) pontja szerinti formában kerül kiadásra, amennyiben a törvény másként nem rendelkezik.

(2) Komoly okokból a köteles személy meghosszabbíthatja a határideőt (1. bekezdés), legfeljebb azonban 8 munkanappal, illetve 15 munkanappal akkor, ha az információ hozzáférhetőségét vak személy kéri a 16. § 2. bekezdése a) pontja szerinti formában. Komoly oknak számít:

a) *ha a kért információk kikeresése és*

összegyűjtése más helyen történik, mint a kérvényt intéző köteles személy székhelye,

b) ha több különálló vagy eltérő jellemző információ hozzáférhetőségét kéri egyszerre ugyanabban a kérvényben,

c) ha bizonyítható technikai akadályai vannak a hozzáférésre váró információk kikeresésében és elérhetővé tételében, melyekről feltételezhető, hogy a meghosszabbított határidőben kiküszöbölhetők.

(3) A határidő meghosszabbításáról a köteles személy haladéktalanul értesíti a kérvényezőt, legkésőbb azonban a határidő (1. bekezdés) lejártáig. Az értesítésben feltünteti az okokat is, amelyek a határidő meghosszabbításához vezettek.

18. § A kérvény intézése és a határozat kiadása

(1) Ha a köteles személy a kért információt a 16. §-ban meghatározott módon és terjedelemben, a megadott határidőn belül kiadja, a határozatot írásban rögzíti az iratban. Az ilyen határozat ellen nem lehet fellebbezést benyújtani.

(2) Ha a köteles személy a kérvénynek akár csak egy rész kérdésben nem tesz eleget, a meghatározott törvényi határidőn belül köteles erről írásos határozatot kiadni. Határozatot abban az esetben nem ad ki, ha a kérvényt ad acta tette (14.§ 3. bek.).

(3) Ha a köteles személy a kérvény intézésének törvényi határidején belül a tájékoztatást nem adta meg, vagy nem adott ki határozatot, sem az információt nem tette elérhetővé, feltételezhető, hogy az információnyújtást elutasító határozatot adott ki. Ilyen esetben a határozat kézbesítése napjának a kérvény elintézésére megszabott törvényi határidőt (17.§) követő 3. nap számít.

(4) Ha a köteles személy (2.§ 3. bek.) a kérésnek akár csak részben nem tesz eleget, haladéktalanul, de legkésőbb három napon belül javaslatot tesz határozat kiadására (2. bek.) annak a személynek, amely azt létrehozta, vagy amellyel szerződést kötött a felada-

tok ellátásáról a környezetvédelem területén.

19. § Jogorvoslati eszközök

(1) A köteles személy információnyújtásról meghozott elutasító határozata ellen, vagy a kérvényről való döntés határidejének elvesztegetése ellen (17.§) a döntés kézbesítésétől számított 15 napon belül lehet fellebbezést benyújtani. A fellebbezést ahhoz a köteles személyhez kell benyújtani, amely a határozatot kiadta, vagy amelynek azt ki kellett volna adnia.

(2) A köteles személy határozata ellen benyújtott fellebbezésről a határozatot kiadó vagy azt elmulasztó köteles személy felettese dönt. Ha községi hivatali határozatról van szó, a fellebbezésről a polgármester dönt. Központi államigazgatási szerv határozata ellen ellenvetés nyújtható be, melyről a központi államigazgatási szerv vezetője dönt.

(3) A fellebbviteli szerv a fellebbezésről a köteles személy általi kézhezvételtől számított 15 napon belül dönt. Ha a fellebbviteli szerv e határidőn belül nem hozza meg határozatát, azt kell feltételezni, hogy a fellebbezést elutasította és a megtámadott határozatot helyben hagyta; az ilyen határozat kézbesítése napjának a törvényi határidő leteltét követő 2. napot kell tekinteni.

(4) A kérvényt elutasító határozat felülvizsgálható bírósági eljárásban külön törvény alapján.²⁷⁾

20. § A kérvények nyilvántartása

A köteles személy a kérvényekről nyilvántartást vezet úgy, hogy azok tükrözzék a kérvények intézése ellenőrizhetőségéhez szükséges adatokat és a leggyakrabban kért információkat is. A nyilvántartásnak főként az alábbi adatokat kell tartalmaznia:

a) a kérvény benyújtásának keltezését,

b) a kért információt és az információ megadásának javasolt módját,

c) a kérvény elintézésének eredményét (az információ megadása, határozat

meghozatala vagy a kérvény továbbutalása),

d) jogorvoslati eszköz benyújtása.

21. § Költségtérítés

(1) A tájékoztatásnyújtás ingyenes, kivéve a másolatkészítés, a műszaki adathordozó beszerzésének, valamint a tájékoztatás kérelmezőhöz való eljuttatásának költségeit, a térítés ezeknek az árát nem haladhatja meg. Az érzékszervi fogyatékos kérelmező számára érzékelhető módon történő információnyújtás költségeit a köteles személy viseli.

(2) A köteles személy eltekinthet a térítés kiszabásától.

(3) A információnyújtásért kiszabható térítési díjakat részletesen a Szlovák Köztársaság Pénzügyminisztériumának általános érvényű rendelete szabályozza.

(4) A térítések a köteles személy bevételét képezik.

21.a § Szabálysértések

(1) Szabálysértést az követ el, aki

a) tudatosan ad ki és tesz közzé hamis vagy nem teljes tájékoztatást,

b) határozat meghozatalával vagy utasítással, illetve más intézkedéssel megsérti az információhoz való szabad hozzáférés jogát,

c) megsért más, az e törvényben megszabott törvényi kötelességet.

(2) Az 1. bekezdés szerinti szabálysértésért 1 650 euróig terjedő büntetés és a tevékenységtől való két évig terjedő eltiltás szabható ki.

(3) Az 1. bekezdés szerint szabálysértési eljárás csak az érintett személy, annak törvényes képviselője vagy gyámja (a továbbiakban csak „indítványozó”) kezdeményezésére folytatható le. Az indítványozó szereplője a szabálysértési eljárásnak.

(4) A beadványban fel kell tüntetni, ki az érintett személy, kit tart elkövetőnek az indítványozó, az mikor és

milyen módon követte el a szabálysértést.

(5) Az ezen törvény szerinti szabálysértéseket a körzeti hivatal tárgyalja.

(6) A szabálysértésekre és azok letárgyalására az általános szabálysértési eljárási szabályok vonatkoznak.^{27a)} Közös, átmeneti és zárórendelkezések

22. § Közös átmeneti és zárórendelkezések

(1) Ha e törvény másként nem rendelkezik, az e törvény szerinti eljárásokban a közigazgatási eljárás általános előírásai érvényesek.²⁸⁾

(2) Az állami levéltárakban őrzött információk közzétételét külön törvény szabályozza.²⁹⁾

22. a §

E törvény a jogrendbe illeszti az Európai Közösségek és az Európai Unió mellékletben csatolt jogi irányelveit.

22. b §

Az 5. § 6. és 7. bekezdése szerinti kötelező nyilvánosságra hozatal annak a vagyonnak az átruházására vagy átadására vonatkozik, amelyre 2066. január 2-át követően került sor, és azokra az eljárásokra, amelyeket 2006. január 2-át követően indítványoztak. Az 5. § 6. és 7. bekezdése szerinti, e törvényben lefektetett információnyújtási kötelezettség vonatkozik annak a vagyonnak az átruházására vagy átadására is, amely 2006. január 2-át megelőzően valósult meg, és azokra az eljárásokra is, amelyeket 2006. január 2-át megelőzően indítványoztak.

22. c §

Átmeneti rendelkezések a 2011. január 1-jétől hatályos szabályozáshoz

(1) E törvény rendelkezései vonatkoznak a 2011. január 1-jétől kötelezően nyilvánosságra hozott szerződésekre, a 2011. január 1-je utáni áru- és szolgáltatás-megrendelésekre, és a 2011. január 1-jét követően kézbesített vagy kifizetett számlákra.

(2) Az 5.a § értelmében kötelezően nyilvános szerződések közé 2011. július 31-ig nem tartozik bele az egészségügyi szolgáltatásról nyújtott szerződés.³⁰⁾

22.d §

Átmeneti rendelkezések a 2012. január 1-től hatályos változásokhoz

Ezen törvény rendelkezései a 2012. január 1-je után megkötött kötelezően nyilvános szerződésekre, a 2012. január 1-je után készített áru- és szolgáltatási megrendelésekre, valamint a 2012. január 1-je után kikézbécsített vagy befizetett számlákra vonatkoznak.

23. § Megszüntető rendelkezések

(1) Megszűnik a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 171/1998. számú, a környezetre vonatkozó információkhoz való hozzáféréstől szóló törvénye.

(2.) Megszűnik a Szlovák Köztársaság Kormánya Tt. 118/2011. sz. rendeletének hatálya, mely megszabja, hogy mekkora értékű áru- és szolgáltatás-megrendelések, illetve áru- és szolgáltatásszámlák esetén nem kell nyilvánosságra hozni megrendelőket és a számlákat.

II. cikkely

A Szlovák Nemzeti Tanács Tt. 372/1990. számú törvénye a szabálysértésekről a Szlovák Nemzeti Tanács Tt. 524/1990. számú, a Szlovák Nemzeti Tanács Tt. 295/1992. számú, a Szlovák Nemzeti Tanács Tt. 266/1992. számú, a Szlovák Nemzeti Tanács Tt. 511/1992. számú, a Szlovák Nemzeti Tanács Tt. 237/1993. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 42/1994. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 248/1994. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 249/1994. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 250/1994. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 202/1995. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 207/1995. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 265/1995. számú, a Szlovák Köztár-

saság Nemzeti Tanácsa Tt. 285/1995. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 160/1996. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 168/1996. számú, 143/1998. számú és 319/1998. számú törvények értelmében így változik:

1. A 42. §-t egy új, 42.a § követi, mely címével együtt így hangzik:

42.a § Szabálysértés az információhoz való hozzájutási jog területén

(1) Szabálysértést az követ el, aki tudatosan ad ki és hoz nyilvánosságra hamis, nem teljes információt, aki megszegi külön jogszabályban meghatározott kötelességét^{3a)}, vagy az, aki határozat meghozatalával vagy utasítás kiadásával, illetve más intézkedéssel előidéz az információhoz való jog megsértését.

(2) Az 1. bekezdés szerinti szabálysértésért 50 000 Sk-ig terjedő pénzbírság és két évig terjedő tevékenységtől való eltiltás róható ki.

3a) : A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 211/2011. számú, az információkhoz való szabad hozzáféréstől szóló törvénye és más törvények (a tájékoztatási szabadságról szóló törvény) módosításai és kiegészítései.

2. A 68.§ 1. bekezdésében a „miként a szabálysértések” szavak után beillesztendő a „42. a § és”.

III. cikkely

A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanács Tt. 145/1995. számú, a közigazgatási illetékekről szóló törvénye a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 123/1996. számú, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 224/1996. számú, 70/1997. számú, 1/1998. számú, 232/1999. számú törvénye értelmében így változik:

A 4. § 4 2. bekezdésének e) pontja így hangzik:

„e) az információhoz való szabad hozzáféréstől.

IV. cikkely

A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanács Tt. 287/1994. számú, a természet

és táj védelméről szóló törvénye a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 222/1996. számú törvénye értelmében így változik:

A 49. § 2. és 3. bekezdése törölve, párhuzamosan megszűnik az 1. bekezdés megjelölés.

V. cikkely

A Tt. 17/1992. számú, a környezetről szóló törvénye a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 127/1994. számú és a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 287/1994. számú törvénye értelmében így változik:

1. A 33. §-t egy 33.a és 33. b § követi, mely címével együtt így hangzik:

A KÖRNYEZETRŐL SZÓLÓ INFORMÁCIÓKKAL KAPCSOLATOS KÜLÖN RENDELKEZÉSEK

33. a §

A környezetszennyezési információk nyilvánosságra hozatala

(1) A vállalkozásra jogosult természetes személy vagy az a jogi személy, amely külön jogszabályok szerint, vagy az ezek alapján kiadott határozat szerint köteles mérni egy adott anyagfajta kibocsátását (emisszió) a levegőbe vagy a vízben, vagy követni valamely általa üzemeltetett berendezés környezetre gyakorolt hatását, köteles ezen mérések és hatások eredményeit közérthető formában közzé tenni, bárki számára könnyen elérhető helyen, rendszeresen, azon hónap elteltét követő 10 napon belül,

(2) A mérési és megfigyelési eredményekből világossá kell válnia, milyen környezetszennyező hatással van az érintett berendezés, és a mért eredmények hogyan arányulnak a törvényben megszabott vagy az előírányzott megengedett határértékekhez.

(3) A vállalkozói tevékenységre jogosult természetes és jogi személy köteles haladéktalanul tájékoztatni a nyilvánosságot is, ha komoly környezeti veszély vagy környezetkárosodás következett be tevékenysége során, főleg üzemzavar (baleset), tűz vagy közlekedési baleset miatt. Az információt a rendelkezésére álló tartalommal és terjedelemben teszi közzé, a baleset

rövid leírásával, keletkezésének okai-
val, a természet vagy egyes részei ve-
szélyeztetésének vagy károsításának
mértékével és a meghozott jóvátételi
intézkedésekkel együtt. A nyilvánosság
tájékoztatásának formája és tartalma
köteles megfelelni a környezeti veszély
vagy károsodás komolyságának és mér-
tékének, illetve a köteles személy lehe-
tőségeinek.

(4) A 3. bekezdés szerinti köteles-
ségek teljesítése nem érinti a bejelentési
kötelességet és a külön jogszabályok ál-
tal előírt más kötelességek teljesítését.
2)

33. b §

A környezet állapotáról szóló je- lentés

(1) A Szlovák Köztársaság Kör-
nyezetvédelmi Minisztériuma minden
évben jelentést tesz közzé a környezet
állapotáról. A Szlovák Köztársaság ille-
tékes központi államigazgatási szervei
3) alapanyagot szolgáltatnak a jelentés
elkészítéséhez.

(2) Az 1. bekezdés szerinti jelen-
tést a minisztérium a következő év dec-
emberének 15. napjáig adja ki. Az ille-
tékes központi államigazgatási szervek
a szükséges alapanyagokat a következő
év augusztusának 31. napjáig nyújtják
be neki.

(3) Az 1. bekezdés szerinti jelen-
tést a Szlovák Köztársaság Környezet-
védelmi Minisztériumában, a Szlovák
Környezetvédelmi Felügyelőségen, va-
lamint a megyei és járási hivatalokban
teszik elérhetővé a nyilvánosság szá-
mára.

2. Megjegyzések 2) és 3) :

2) Például a Szlovák Nemzeti Tanács
Tt. 51/1988. számú, a bányászatról, a
robbanóanyagokról és az állami bánya-
igazgatásról szóló törvényének 5. §-a a
Szlovák Nemzeti Tanács Tt. 499/1991.
számú törvénye 7. §-a 1. bekezdése b)
pontja, a Szlovák Köztársaság Nemze-
ti tanácsa Tt. 148/1994. számú törvénye
8. §-a, a Szlovák Köztársaság Nemzeti
Tanácsa Tt. 330/1996. számú, munka-
védelmi törvénye, a Szlovák Köztársaság
Nemzeti Tanácsa 315/1996. számú,
a közúti közlekedésről szóló törvénye
51. §-a szerint.

3) A Szlovák Nemzeti Tanács Tt.
347/1990. számú, a Szlovák Köztársaság
minisztériumainak és központi ál-
lamigazgatási szerveinek szerkezetéről
szóló törvénye a későbbi módosítások
értelmében.

VI. cikkely

Ez a törvény 2001. január 1-jén lép élet-
be.

Rudolf Schuster s.kr.

Josef Migaš s. k.

Mikuláš Dzurinda s. k.

1) A Szlovák Köztársaság Alkotmányá-
nak 26., 45. és 34. cikkelye, az Alapve-
tő jogok és szabadságok alapokmányá-
nak 17., 25. és 35. cikkelye.

2) A Tt. 523/2004. sz., a közigazga-
tás költségvetéséről szóló törvénye
és további törvénymódosítások a Tt.
584/2005. sz. törvénye szerint.

A Tt. 583/2004. sz., a területi önkor-
mányzatok költségvetéséről szóló tör-
vénye 1. §-ának 3. bekezdése és más
törvények módosítása

3) Például a Szlovák Köztársaság Nem-
zeti Tanácsa Tt. 162/1995. sz., az ingat-
lanok kataszteréről és a tulajdonjog, va-
lamint más jogok bejegyzéséről szóló
törvénye (kataszteri törvény) a későbbi
elírások szerint, a Tt. 149/1975. sz., a
levéltárakról szóló törvénye a későbbi
rendeletek értelmében.

3a) A Tt. 205/2004. sz. törvé-
nye a környezetről szóló információk
gyűjtéséről, megőrzéséről és terjeszté-
séről.

4) A Tt. 110/1964. sz. A távközlésről
szóló törvénye és későbbi rendelkezé-
sei értelmében, 1. § 4bek. a) pont.

5) Az 53/1959. sz., az egységes könyv-
tári rendszerről („könyvtári törvény“)
szóló törvény a későbbi rendelkezések
értelmében

6) A Szlovák Köztársaság Nemzeti Ta-
nácsa Tt. 145/1995. sz., a közigazgatási
illetékekről szóló törvénye a későbbi
rendeletek értelmében.

6a) A Szlovák Köztársaság
Nemzeti Tanácsa Tt. 90/1996. sz., a
minimálberről szóló törvénye a későbbi
rendeletek értelmében, 2. § 1. bek.

b) pont.

6b) A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 182/1993. sz., a lakások és nem lakáscélú helyiségek tulajdonjogáról szóló törvénye, a későbbi rendelkezések értelmében, 16.§ és 17. § 3. bekezdés.

7) A Szlovák Nemzeti Tanács 369/1990. sz., a községekről szóló törvénye a későbbi rendelkezések értelmében .

7a) A Tt. 523/2004. sz., a közigazgatási költségvetések alapelveiről szóló törvénye 2. §-a a) pontja és egyes más törvények módosításai szerint.

7aa) A Tt. 523/2004. sz. törvényének 3. §-a a Tt. 199/2007. sz. törvénye szerint

7b) A Tt. 400/2009. sz., az állami szolgálatról szóló törvénye 27. §-a és más törvények módosítása és kiegészítése szerint.

7c) A Munka Törvénykönyvének 42. és 223. §-a.

7ca) A Tt. 200/1997. sz., a diákhitel-alapról szóló törvénye és módosításai

7cb) Pl. a Tt. 179/2011. sz., a gazdasági mobilitásról szóló törvénye 7.§-a 11. bek., valamint a 387/2002. sz., a hadiállapoton kívüli válsághelyzetben történő államirányításról szóló törvénye és későbbi módosításai

7cc) A Tt. 5/2004. sz., a foglalkoztatási szolgáltatásokról szóló törvénye és későbbi módosításai

7cd) A Tt. 448/2008. sz., a szociális szolgáltatásokról szóló törvénye és a Tt. 455/1991. sz., az iparüzésről szóló törvényének kiegészítése a Tt. 551/2010. sz. törvény szerint

7ce) Pl. a Tt. 305/2005. sz., a gyermekek szociális jogainak védelméről és szociális felügyeletéről szóló törvényének 2., 48., 53. §-a 7. bek. a későbbi módosítások szerint.

7cf) A Tt. 305/2005. sz. törvényének 71.§-a 1. bek. d) és e) pontja.

7cg) A Tt. 639/2004. sz., a Nemzeti Autópálya Részvénytársaság-

ról szóló szerződése és későbbi módosításai, valamint a Tt. 135/1961. sz., a közutakról szóló törvénye (közúti törvény) a későbbi módosítások szerint.

7ch) A Tt. 618/2003. sz., a szerzői jogokról és a szerzői jogokkal összefüggő jogokról (szerzői jog) szóló törvény 5.§-a 13. bek.

7ci) A Tt. 384/1997. sz., a színházakról szóló törvényének 9.§-a 2. bek.

7d) A Tt. 275/2006. sz., a közigazgatási informatikai rendszerekről szóló törvénye 2. §-a b) pontja és más törvények módosítása és kiegészítése szerint, a Tt. 570/2009. sz. törvény értelmében.

7e) A Tt. 200/2011. sz., a Kereskedelmi Közlönyről szóló törvénye és más törvények módosításai

7f) A Tt. 215/2002. sz., az elektronikus aláírásról szóló törvénye és más törvények módosítása és kiegészítése

7fa) A Tt. 162/1995. sz. törvénye 42. §-a 2. bek. c) pontja a későbbi módosítások szerint

7fb) A Tt. 162/1995. sz. törvénye 28. §-a a későbbi módosítások szerint

7g) A Polgári Törvénykönyv 47.a §-a

8) A Szlovák Nemzeti Tanács 369/1990. sz. törvényének 22.§

9)A Tt. 428/2002. sz., a személyi adatok védelméről szóló törvénye a későbbi rendelkezések értelmében.

10)Például a Kereskedelmi Törvénykönyv, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 162/1995. sz. törvénye, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 222/1996. sz. törvénye értelmében; a Szlovák Köztársaság Kormányának Tt. 100/1993. sz. rendelete a Kereskedelmi Közlönyről a Tt. 50/1998. sz., a Kereskedelmi Közlönyről szóló törvénye a Szlovák Köztársaság Kormányának rendelete szerint; a 83/1990. sz., az állampolgárok egyesüléséről szóló törvénye a 300/1990. sz., az 513/1991. sz., a 62/1993. sz. törvénye értelmében, és a 207/1996. sz., az alapítványokról szóló törvény 147/1997. sz. módosítása szerint.

11) A Tt. 184/1999. sz., a nemzeti ki-

sebbségek nyelvhasználatáról szóló törvénye.

12) Például a Tt. 215/2004. sz., a titokvédelemről szóló törvénye a későbbi rendelkezések értelmében, a Tt. 483/2001. sz., a bankokról és más törvények kiegészítéséről és módosításáról szóló törvénye 91-93. §-a, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Tt. 566/1992. sz., a Szlovák Nemzeti Bankról szóló törvénye 40. §-a a későbbi módosítások értelmében, a Büntető Törvénykönyv 122. §-a, az 511/1992. sz., az adó- és illetékkezelésről, valamint a területi pénzügyi szervek rendszeréről szóló törvénye a későbbi változások értelmében.

13) A Polgári Törvénykönyv 116. §-a.

14) A Polgári Törvénykönyv 11-16. §-a.

16) A Polgári Törvénykönyv 26-30. §-a.

16a) A Tt. 357/2004. sz., a köztisztviselők közérdek-védelméről szóló alkotmánytörvény 2. cikkelyének 1. bekezdése.

16b) A Szlovák Nemzeti Tanács 369/1990. sz., a községekről szóló törvénye a későbbi rendelkezések értelmében.

16c) A Tt. 312/2001. sz., az állami szolgálatról és egyes törvények változásairól és kiegészítéséről szóló törvény 5.§-a 3-5. bekezdése és 9.§-a.

16d) A Tt. 312/2001. sz. törvénye 25.§-a 2. bekezdése b) pontja, a későbbi rendelkezések értelmében.

16e) A Tt. 552/2003. sz., a közérdekű munkavégzést szabályozó törvénye 5. §-a 1. bekezdése a későbbi módosítások értelmében.

16f) A Munka Törvénykönyve 9. §-a 3. bekezdése.

16g) Pl. a Tt. 73/1998. sz., a rendőri testület, a Szlovák Információs Szolgálat, az Szlovák Köztársaság Igazságszolgáltatási és Börtönőrsége, valamint a vasúti rendőrség tagjai szolgálati viszonyáról szóló törvénye a későbbi módosítások értelmében.

16h) A Tt. 523/2004. sz., a közigazgatási költségvetések alapelve-

iről szóló törvénye 2. §-a a) pontja és egyes más törvények módosításai szerint.

16i) Pl. a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa 46/1993. sz., a Szlovák Információs Szolgálatról, 198/1994. sz., a katonai elhárításról szóló, 171/1993. sz., a rendőri testület-ről szóló törvénye a későbbi módosítások értelmében.

17) A Kereskedelmi Törvénykönyv 17-20. §-a, a Büntető Törvénykönyv 122. §-a a Tt. 100/1996. sz. törvénye és a Tt.13/1998. sz. törvénye értelmében.

18) A Szövetségi Külügyminisztérium 159/1991. sz. Értesítője a Világ Kulturális és Természeti Örökségének Védelméről Szóló Nemzetközi Egyezmény elfogadásáról.

19) A Szlovák Köztársaság Külügyminisztériumának 34/1996. sz. értesítője a Biológiai Sokszinűség Megőrzéséről Szóló Nemzetközi Egyezmény aláírásáról.

20) A 17/1992. sz., a környezetről szóló törvény 8. §-a 1. bekezdése.

21) A 231/1999. sz., az állami támogatásokról szóló törvény.

22) Pl. Tt. 540/2001. sz., az állami statisztikáról szóló törvénye, a Tt. 747/2004. sz., a pénzügyi felügyeletről és egyes törvényi változásokról szóló törvényének 36. §-a, a 81/1992. sz., a Szlovák Köztársaság Cseh-szlovák Sajtóirodájáról szóló törvénye a Tt. 442/2003. sz. törvénye értelmében, a 619/2003. sz. törvény a Szlovák Rádióról, a 16/2004. sz. törvény a Szlovák Televízióról.

23) Pl. a Tt. 383/1997. sz. szerzői jogi törvénye, mely módosítja a vámtörvényt és annak későbbi rendelkezéseit, 527/1990. sz. találmányi törvény, a 478/1992. sz. prototípus-védelmi törvény; a 132/1989. sz. fajta- és faj-nemesítési törvény; a 529/1991. sz., a félvezető-termékek védelméről szóló törvény.

24) Pl. a Büntető Perrendtartás, a Polgári Perrendtartás, a 757/2004. sz., a bíróságokról és más törvénymódosításokról szóló törvény a későbbi módosítások értelmében, a Szlovák Köztár-

saság Nemzeti Tanácsának Tt. 38/1993. sz. törvénye a Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága szervezeti felépítéséről, ügyviteléről, eljárásrendjéről, az alkotmánybírák jogállásáról a későbbi rendelkezések értelmében.

24a) Pl. az Európai Központi Bankok Rendszerének Alapokmányáról szóló, 18. sz. jegyzőkönyv 38. cikkelye, és az Európai Központi Bankról szóló, az Európai Közösségek megalakításáról szóló hatályos szerződéshez csatolt melléklet a Szlovák Köztársaság európai uniós csatlakozási szerződéséről (a Tt. 185/2004. sz. értesítője).

24b) Pl. a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának Tt. 10/1996. sz., az államigazgatás ellenőrzéséről szóló törvénye a későbbi szabályozások értelmében, a Tt. 747/2004. sz., a pénzügyi felügyeletről szóló törvénye és egyéb törvények módosítása a Tt. 340/2005. sz. törvénye értelmében, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának Tt. 39/1993. sz., a Legfelsőbb Ellenőrző Hivatalról szóló törvénye a későbbi előírások értelmében, a Tt. 541/2004. sz., az atomenergia békés felhasználásáról szóló törvénye és más törvények módosítása és kiegészítése szerint.

24c) Pl. a Tt. 319/2002. sz., a Szlovák Köztársaság védelméről szóló törvénye 27. §-a a 330/2003. sz. törvény értelmében, a Tt. 541/2004. sz., az atomenergia békés felhasználásáról szóló törvénye 3. §-a 14. bekezdésének 1. és 2. melléklete.

25) Pl. a Tt. 314/1996. sz., az ügyészségről szóló törvénye annak későbbi módosításai értelmében, 71/1986. sz., a Szlovák Kereskedelmi Felügyeletről szóló törvénye a későbbi módosítások értelmében, a 126/1985. sz., a tűzvédelemről szóló törvény.

26) Pl. a 65/1965. sz. Munka Törvénykönyve annak későbbi módosításai értelmében, 73. § 2. bekezdés b) pont, a 229/1992. sz., az árutözsdekről szóló törvény 34. § 4. bekezdése, a 124/1992. sz., a katonai rendőrségről szóló törvény 10. § 2. bekezdése.

27) A Polgári Perrendtartás 224. és következő §-ai.

27a) A 372/1990. sz. szabály-

sértési törvény a későbbi módosítások értelmében .

28) A Tt. 71/1967. sz., a közigazgatási eljárásról szóló törvénye.

29) A 149/1975. sz. törvény a későbbi módosítások értelmében.

30) A Tt. 581/2004. sz., az egészségbiztosítókról, az egészségügyi felügyeletről és más törvények kiegészítéséről és módosításáról szóló törvény.

Melléklet

a Tt. 211/2000. sz. törvényéhez és annak későbbi módosításaihoz

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ ÁTVETT JOGI IRÁNYELVEI

1. Az Európai Parlament és Tanács 2003/98/ES sz. irányelve 2003. november 17-éről a közzsféra tájékoztatásainak ismétlődő felhasználásáról (Az EU Közlönye L 345, 31. 12. 2003).

2. Az Európai Parlament és Tanács 2003/4/ES sz. irányelve 2003. január 28-áról, a nyilvánosság környezeti információkhoz való jogáról, mely megszüntette a Tanács 90/313 EHS sz. irányelvét (Az EU Közlönye L 041, 14. 2. 2003).

A TÖRVÉNNYEL KAPCSOLATOS ÖNKORMÁNYZATI RENDELET MAGYAR NYELVŰ MINTÁJA, VALAMINT A TÁJÉKOZTATÁS-SAL KAPCSOLATOS ÜGYINTÉZÉSHEZ SZÜKSÉGES FORMANYOMTATVÁNYOK KÉTNYELVŰ VÁLTOZATA MEGTALÁLHATÓ A www.onkormanyzas.sk HONLAPON A RENDELETEK/MINTÁK ROVATBAN.

Kérdések és válaszok nyelvhasználati lehetőségeinkről

Mit jelent a hivatali nyelvhasználat?

A hivatalok nyelvhasználatát felosztjuk belső nyelvhasználatra és külső nyelvhasználatra. Az előbbi a hivatalnokok és a hivatalok egymás közötti hivatalos érintkezését jelenti (a belső ügyvitel nyelve), míg az utóbbi a polgárok, az ügyfelek irányában megvalósuló kommunikációt jelöli. Mindkét esetben érvényes, hogy a kapcsolat lehet szóbeli vagy írásos. Ezt a megkülönböztetést azért fontos szem előtt tartanunk, mivel a kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozó jogi szabályozás általában megkülönbözteti ezeket, és különböző eljárásokat írhat elő rájuk. A nyelvhasználat teljessége a hivatalos nyelv (Szlovákiában: államnyelv) esetében áll a fenn, ami azt jelenti, hogy a hivatalos nyelvet a hivatalok mind belső-, mind külső ügyvitelükben használják és használni kötelesek, általában az adott ország egész területén.

A szlovák jogrend az „államnyelv” fogalmát használja, a róla szóló törvény pedig a hivatalos nyelvnél szélesebben értelmezi, melynek funkciói közül a hivatali nyelvhasználat – bár a legfontosabb – csak egy a sok közül. Az államnyelvi ideológia alapján a szlovák nyelv nemcsak a hivatali nyelvhasználat területén élvez kiváltságos helyzetet, hanem a nyilvános nyelvhasználat más területein is. A kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozó szlovák jogi szabályozás számos rendelkezése és korlátozása csak ebből az ideológiai alaphoz kiindulva magyarázható meg. A kisebbségi nyelvek használatára vonatkozó szlovák jogi szabályozás sok önellentmondást, jogalkotási hibát is tartalmaz, amelynek oka a törvényalkotás folyamatának túlpolitizáltságában kereshető, aminek a mindennapi életben az a következménye, hogy a kisebbségi nyelvhasználat egyre nehezebben valószínűsíthető meg, visszaszorulóban van, szinte ellehetetlenül. Ezek a hiányosságok azonban részben ellensúlyozhatók az érintetteknek, különösen a magyar nemzetiségű polgármestereknek a választottik anyanyelvhasználatának biztosítása iránti elkötelezett és aktív magatartásával.

Szlovákia mely településein használható hivatali érintkezésben a magyar nyelv?

A törvény alapján szóbeli érintkezésben bárhol, bármely település bármelyik hivatalában használhatjuk a magyar (és bármilyen más) nyelvet, ha ezen a nyelven értő hivatalnokkal kerülünk szembe. Tehát például Pozsonyban is nyugodtan beszélhetünk magyarul bármely hivatalban, ha ebbe a hivatalnok beleegyezik. (Amennyiben az eljárásban más személyek is részt vesznek, az ő beleegyezésük is kell.) Míg a fenti esetben véletlenszerűen felmerülő lehetőségről van szó, addig a magyarul lakta településeken az állami és önkormányzati hivatalok kötelesek biztosítani a magyar nyelv (mint nemzeti kisebbség nyelvének) törvényben előírt módon történő használatát. E kötelesség elmulasztása szankciókat is vonhat maga után.

184/1999 Z.z. Zákon o používaní jazykov národnostných menšín

§ 2 (8) Občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, môžu v úradnom styku v obci, ktorá nespĺňa podmienky podľa odseku 1, pri ústnej komunikácii používať jazyk menšiny, ak s tým zamestnanec orgánu verejnej správy a osoby zúčastnené na konaní súhlasia.

184/1999 számú törvény a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról

2 § (8) A Szlovák Köztársaság nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárai azon településen, amely nem teljesíti az (1) bekezdésben foglalt feltételeket, szóbeli kommunikáció során használhatják a kisebbség nyelvét, ha azzal a közigazgatási szerv és az eljárás résztvevői egyetértenek.

Szlovákia mely településein kötelező biztosítani a magyar nyelv hivatali használatát?

Bár a kisebbségi nyelvtörvény (184/1999) legutóbbi, 2011-es évi módosítása változtatott azokon a szabályokon, amelyek meghatározzák, hogy Szlovákia mely településein kötelező biztosítani a hivatali érintkezésben a kisebbségi nyelvek használatát, a gyakorlatban ennek azonban csak 2021-től lesz jelentősége. Jelenleg a 221/1999 számú kormányrendelet tartalmazza azon 512 település jegyzékét, ahol a magyar nyelvhasználatot a közigazgatási szerveknek biztosítaniuk kell.

A 2011-es módosítás előtt a törvény alapján ott kellett biztosítani a kisebbségi nyelv hivatali érintkezésben történő használatát, ahol az adott nemzeti kisebbség az utolsó népszámlálás adatai szerint a lakosság legalább 20 százalékát alkotta. Mivel azonban a törvény azt is kimondta, hogy az ilyen települések jegyzékét kormányrendelet állapítja meg, ezért végső soron a kormányrendeletben szereplő jegyzék a döntő. (Ez a ma is hatályos 221/1999-es számú kormányrendelet azonban a 2001-es népszámlálást követően nem került frissítésre, így a mai napig az 1991-es népszámlálás adatai alapján összeállított településjegyzék van érvényben. Ez a településjegyzék egy új kormányrendelet kiadásáig marad hatályban, de a módosított törvény rendelkezései alapján a településlista 2021-ig nem bővíthet, és 2031-ig nem szűkülhet.)

A 2011-es módosítás egyrészt csökkentette a százalékos küszöböt 20 százalékról 15-re, másrészt, nemcsak a legutóbbi, hanem az utolsó két népszámlálás adatainak figyelembevételét is előírja (a 2011-es népszámlálással kezdődően). Ugyanakkor a hatályos 221/1999-es számú kormányrendeletben jelenleg szereplő települések esetében azt írja elő, hogy ezeken a településeken csak akkor szűnnek meg a kisebbség nyelvhasználati jogai, ha a nemzeti kisebbséghez tartozók aránya a legutolsó három népszámlálás folyamán egyszer sem éri el a 15 százalékot.

A módosítás azt jelenti, hogy azokon a településeken élők, amely települések a hatályos kormányrendeletben megtalálhatóak, akkor veszítik el nyelvhasználati jogukat, ha a 2011, 2021 és 2031-

es népszámlálások során egyetlen esetben sem teljesítik a 15 százalékos küszöb feltételét. E települések tehát legkorábban 2031 után veszíthetik el nyelvhasználati jogaikat, vagyis a felsorolt települések bármelyikén még 2030-ban is biztosítani kell hivatali érintkezésben a kisebbségi nyelvhasználatot, még akkor is, ha addigra ténylegesen a kisebbségi lakosság aránya csak pár százalékra csökkent.

Szimuláció - X község, amely szerepel a 2011. július 1-én hatályos kormányrendeletben		
Népszámlálás éve	Nemzeti kisebbség aránya	Magyarázat
1991	21%	bekerült a kormányrendelet településjegyzékébe, mivel van 20 százalék
2001	19%	bár már nincs 20%, továbbra is szerepel a jegyzékben mivel a kormányrendelet nem lett frissítve
2011	16%	marad a településjegyzéken, mivel még csak egyetlen releváns népszámlálás történt
2021	10%	marad a településjegyzéken, mivel még csak két releváns népszámlálás történt
2031	5%	marad a településjegyzéken, mivel a legutóbbi három népszámlálás közül az egyik (2011) a nemzeti kisebbség aránya elérte el a 15%-ot
2041	2%	lekerül a településjegyzékről, mivel a községben legutóbbi három népszámlálás közül egyikén sem érte el a nemzeti kisebbség aránya a 15%-ot

Új település legkorábban akkor kerülhet fel a jegyzékre, ha két egymást követő népszámlálás során a nemzeti kisebbséghez tartozó lakosság aránya eléri a törvényi küszöböt, tehát a településnek 2011-ben és 2021-ben is legalább 15 százaléknyi ugyanazon nemzeti kisebbséghez tartozó lakosa lesz. A jegyzék tehát legkorábban 2021-ben bővíthet újabb településekkel.

A módosítás gyakorlatilag évtizedekre befagyasztotta az 1991-es népszámlálás adatai alapján meghatározott jelenlegi állapotot és a 2001-es népszámlálás adatait irrelevánssá tette, mivel az új szabályok alkalmazását csak a 2011. július elsejét követően kihirdetett népszámlálások eredményeinek figyelembevételével írja elő. A jelenleg hatályos kormányrendeletben szereplő települések 2031-ben kerülhetnek le a településjegyzékről, új települések viszont csak 2021-ben kerülhetnek fel. Eltekintve a jelenleg hatályos kormányrendelet településjegyzékében szereplő településekre vonatkozó kivételtől és a küszöb 15 százalékra csökkentésétől, technikailag a módosítás megnehezítette a jegyzékre való felkerülést, mivel a korábbi egy népszámlálással ellentétben két népszámláláson is el kell érni a küszöböt, míg a lekerüléshez továbbra is elegendő csupán a legutóbbi népszámláláson a nemzeti kisebbséghez tartozó lakosság arányának a küszöb alá csökkennie.

Szimuláció - Y község, amely nem szerepel a hatályos kormányrendeletben		
Népszámlálás éve	Nemzeti kisebbség aránya	Magyarázat
1991	19%	nem került be a kormányrendelet településjegyzékébe, mivel nincs 20 %
2001	21%	nem szerepel a jegyzékben mivel a kormányrendelet nem lett frissítve és a módosított törvény alapján adatai irrelevánsak
2011	22%	nem kerülhet fel a településjegyzékre, mivel még csak egyetlen releváns népszámlálás történt
2021	21%	felkerül a településjegyzékre, mivel két utolsó népszámlálás során is elérte a 15%-ot
2031	14%	lekerül a jegyzékről, mivel nem teljesül az utolsó két népszámlálás során előírt minimális 15%
2041	16%	nem kerülhet vissza a településjegyzékre, mivel nem teljesül az utolsó két népszámlálás során előírt minimális 15%

184/1999 Z.z. Zákon o používaní jazykov národnostných menšín § 2

Používanie jazyka menšiny v úradnom styku

(3) Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo v obci2a) podľa odseku 1 komunikovať v ústnom a

písomnom styku pred orgánom miestnej štátnej správy, orgánom územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadenou právnickou osobou (ďalej len "orgán verejnej správy") vrátane predkladania písomných listín a dôkazov aj v jazyku menšiny a orgán verejnej správy poskytne odpoveď na podanie napísané v jazyku menšiny

okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou vydávania verejných listín, pričom táto výnimka sa netýka verejných listín podľa odsekov 4 a 5. V pochybnostiach je rozhodujúce znenie odpovede orgánu verejnej správy v štátnom jazyku. Orgán verejnej správy vytvorí podmienky na uplatnenie práva podľa prvej vety adekvátnym spôsobom, pričom si môže určiť časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny.

§ 7

(1) Orgán verejnej správy a jeho zamestnanci sú povinní používať v úradnom styku štátny jazyk a za podmienok ustanovených týmto zákonom a osobitnými zákonmi používajú aj jazyk menšiny. Orgán verejnej správy a jeho zamestnanci nie sú povinní ovládať jazyk menšiny.

(2) Orgán verejnej správy v obci podľa § 2 ods. 1 je povinný vytvárať podmienky na používanie jazyka menšiny podľa tohto zákona a osobitných zákonov.

184/1999 számú törvény a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról

2§

A kisebbség nyelvének használata a hivatalos érintkezésben

(3) A Szlovák Köztársaság nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárának az (1) bekezdés szerinti településen2a joga van a helyi államigazgatási szervvel, a területi önkormányzati szervvel és a területi önkormányzati szerv által alapított jogi személlyel (a továbbiakban "közigazgatási szerv") folytatott szóbeli és írásbeli érintkezés során a kisebbség nyelvén is kommunikálni, beleértve az írásos okiratokat és bizonyítékok felmutatását, a közigazgatási szerv a kisebbség nyelvén írt beadványra az államnyelv mellett kisebbségi nyelven is válaszol a közokiratok kiállításának kivételével, miközben ez a kivétel nem érinti a (4) és (5) bekezdések szerinti közokiratokat. Kétség esetén a közigazgatási szerv válaszában államnyelvű szövege a döntő. A közigazgatási szerv adekvát módon megteremtí az első mondat szerinti jogok érvényesülésének feltételeit, miközben meghatározhat egy időkeretet az ügyek kisebbségi nyelvű intézésére.

§ 7

(1) A közigazgatási szerv és alkalmazottai a hivatali érintkezésben az államnyelvet kötelesek használni, e törvény és más törvények által meghatározott feltételek mellett a kisebbségi nyelvet is használják. A közigazgatási szerv és alkalmazottai nem kötelesek a kisebbségi nyelvet ismerni.

(2) A 2.§ (1) bekezdés szerinti községben a közigazgatási szerv köteles az e törvényben és más törvényekben rögzített kisebbségi nyelvhasználat feltételeit megteremteni.

A magyarul lakta településeken a hivataloknak milyen kötelességei vannak a magyar nyelv szóban és írásban történő használatának biztosítása érdekében?

A magyarul lakta településeken az ügyfeleknek joguk van szóban és írásban magyar nyelven fordulni a közigazgatási szervekhez. A magyar nyelvű szóbeli megkeresésre a közigazgatási szervnek magyar nyelven kell válaszolnia (vagy a hivatalnokai, vagy tolmács útján), a magyar nyelven írt beadványra pedig a szlovák nyelvű válasz mellett magyar nyelvű választ is kell adnia. Ez nem jelenthet késedelmet az ügyintézés során.

A közigazgatási szerveknek magyar nyelvű okiratokat és bizonyítékokat is el kell fogadniuk, ezek mellé nem kérhetnek szlovák nyelvű fordítást.

A közigazgatási szerveknek a közigazgatási eljárás során hozott határozataikat a szlovák nyelvű változat mellett magyar nyelven is ki kell adniuk, ha ezt az ügyfél kéri, vagy ha az eljárás magyar nyelvű beadvánnyal indult. (2012. június 30.-tól)

Kérelemre egyes közokiratokat is kétnyelvűen kell kiállítani, ilyenek az anyakönyvi hivatalok által kiállított születési-, házassági- vagy halotti anyakönyvi kivonatok, vagy a bármely közigazgatási szerv által kiadott engedélyek, jogosítványok, igazolások, nyilatkozatok és rendelkezések. (2012. június 30.-tól)

A közigazgatási szerveknek kétnyelvű formanyomtatványokat, űrlapokat is biztosítaniuk kell, hogy azok igény esetén az állampolgárok rendelkezésére

álljanak. (2012. június 30.-tól)

A közigazgatási szerveknek székhelyükön az ügyfelek számára látható helyen tájékoztatást kell kihelyezniük a magyar nyelv használatának lehetőségeiről.

A közigazgatási szervek saját hatáskörükben kérésre magyar nyelven is tájékoztatást nyújtanak a jogszabályokról.

A közigazgatási szervek megnevezését a székhelyük épületén kétnyelvűen kell feltüntetni, ez az elnevezésben szereplő helységnevre is vonatkozik. (2012. június 30.-tól)

Az élet és egészség, a biztonság vagy a vagyon veszélyeztetésével kapcsolatos információkat magyarul is fel kell tüntetni, ez nem sak a figyelmeztető feliratokat, hanem az ilyen tartalmú hirdeményeket is jelenti. Ez a kötelezettség nemcsak a közigazgatási szervekre, hanem, jogi személyekre, cégekre, az egyéni vállalkozókra, sőt a magánszemélyekre is vonatkozik.

184/1999 Z.z. Zákon o používaní jazykov národnostných menšín

§ 2

Používanie jazyka menšiny v úradnom styku

(3) ..... Orgán verejnej správy zabezpečí informáciu o možnostiach používania jazyka menšiny v sídle orgánu verejnej správy na viditeľnom mieste.

(4) Rozhodnutie orgánu verejnej správy v správnom konaní v obci podľa odseku 1 sa v prípade, ak sa konanie začalo podaním v jazyku menšiny alebo na požiadanie, vydáva okrem štátneho jazyka v rovnopise aj v jazyku menšiny. V pochybnostiach je rozhodujúci text rozhodnutia v štátnom jazyku.

(5) Rodný list, sobášny list, úmrtný list, povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia v obci podľa odseku 1 sa na požiadanie vydávajú dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku menšiny. V pochybnostiach je rozhodujúci text verejnej listiny v štátnom jazyku.

(6) Označenie orgánu verejnej správy umiestnené na budovách sa v obci podľa odseku 1 uvádza popri štátnom

jazyku3aa) aj v jazyku menšiny.

(7) Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytuje občanom úradné formuláre vydané v rozsahu jeho pôsobnosti na požiadanie dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku menšiny.

§ 4

Označenia v jazyku menšiny

(6) V obci podľa § 2 ods. 1 sa informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny.

(8) Orgán verejnej správy v rámci svojej pôsobnosti v obci podľa § 2 ods. 1 zabezpečuje na požiadanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny. ....

184/1999 számú törvény a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról

2§

A kisebbség nyelvének használata a hivatalos érintkezésben

(3) ..... A közigazgatási szerv látható helyen biztosítja a kisebbségi nyelv használatának lehetőségéről szóló tájékoztatást a közigazgatási szerv székhelyén.

(4) Az (1) bekezdés szerinti községben a közigazgatási szerv közigazgatási eljárás 3) során hozott határozatát kisebbségi nyelvű beadvánnyal kezdődő eljárás esetén vagy kérésre az államnyelvi mellett kisebbségi nyelvű hiteles fordításban is kiadja. Kétség esetén a közigazgatási szerv határozatának államnyelvű szövege a döntő.

(5) Az (1) bekezdés szerinti községben a születési anyakönyvi kivonatot, házassági anyakönyvi kivonatot, halotti anyakönyvi kivonatot, engedélyeket, jogosítványokat, igazolásokat, nyilatkozatokat és rendelkezéseket kérésre kétnyelvűen is kiadják, mégpedig államnyelven és a kisebbség nyelvén. Kétség esetén a közokirat államnyelvű szövege a döntő.

(6) Az (1) bekezdés szerinti községben a közigazgatási szerv épületen elhelye-

zett megnevezését az államnyelv mellett kisebbségi nyelven is feltüntetik.

(7) Az (1) bekezdés szerinti községben a közigazgatási szerv saját hatáskörében kiadott úrlapokat kérésre kétnyelvűen is rendelkezésére bocsátja, mégpedig államnyelven és a kisebbség nyelven.

4. §

A kisebbségi nyelvű megjelölések

(6) A 2.§ (1) bekezdés szerinti községben a Szlovák Köztársaság állampolgárainak életének, egészségének, biztonságának vagy vagyonának fenyegettségét érintő információkat a nyilvánosság számára elérhető helyeken az államnyelv mellett kisebbségi nyelven is feltüntetik.....

(8) A 2.§ (1) bekezdés szerinti községben a közigazgatási szerv saját hatáskörében kérésre az államnyelv mellett kisebbségi nyelven is biztosítja a tájékoztatást az általánosan kötelező jogszabályokról. ....

Milyen információkat kell közzétenniük a hivataloknak?

A közigazgatási szervek nemcsak a 184/1999-es számú kisebbségi nyelvhasználati törvény, hanem más jogszabályok alapján is kötelesek a kisebbségi nyelv használatát biztosítani. Az információkhoz való szabad hozzáféréstől szóló 211/2000 számú törvény 6. § (6) bekezdése szerint a magyarlakta településeken minden közigazgatási szerv köteles a törvényben felsorolt információkat magyar nyelven is közzé tenni nyilvánosan elérhető helyen. A törvényben meghatározott információkat a közigazgatási szerveknek és városoknak kötelezően internetes honlapon is elérhetővé kell tenniük, a községeknek csak abban az esetben, ha egyébként is működtetnek hivatalos weboldalt.

211/2000 Z.z. Zákon o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií)

§ 6

(1) Informácie podľa § 5 sa zverejňujú spôsobom umožňujúcim hromadný prístup. Táto povinnosť sa nevzťahuje na fyzické osoby a na obce, ktoré nie sú mestami....

(2) Informácie podľa § 5 ods. 1 sa ďalej zverejňujú v sídle povinnej osoby a na

všetkých jej pracoviskách na verejne prístupnom mieste.

(4) Povinné osoby môžu informácie podľa predchádzajúcich odsekov zverejniť aj ďalšími spôsobmi. Okrem informácií podľa predchádzajúcich odsekov môže povinná osoba zverejniť aj ďalšie informácie.

(5) V obciach, ktoré sú vymedzené osobitným zákonom, povinná osoba zverejní tieto informácie aj v jazyku národnostných menšín. Ak takáto obec zverejňuje informácie podľa § 5 spôsobom umožňujúcim hromadný prístup, je povinná ich uvádzať aj v jazyku národnostných menšín.

211/2000 számú törvény az információkhoz való szabad hozzáféréstől és néhány törvény módosításáról (információs törvény)

6. §

(1) Az 5. § szerinti információkat tömeges hozzáférést biztosító módon kell közzétenni. Ez a kötelesség nem vonatkozik a természetes személyekre és a városoknak nem minősülő településekre....

(2) Az 5. §, (1) bekezdés szerinti információkat a kötelezett személy székhelyén és összes kihelyezett munkahelyén a nyilvánosság által hozzáférhető helyen kell közzétenni.

(4) A kötelezett személyek az előző bekezdések szerinti információkat más módon is közzé tehetik. A kötelezett személy az előző bekezdések szerinti információkon kívül más információkat is közzé tehet.

(5) A külön törvény szerinti településeken a kötelezett személy ezeket az információkat a nemzeti kisebbségek nyelvén is közzéteszi. Amennyiben ilyen település az 5 §. szerinti információkat tesz közzé tömeges hozzáférést lehetővé tevő módon, köteles feltüntetni ezeket a nemzeti kisebbségek nyelvén is.

A törvényben felsorolt alábbi információkat magyarlakta településeken minden közigazgatási szerv köteles magyar nyelven is elérhetővé tenni:

211/2000 Z.z. Zákon o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií)

§ 5

Povinné zverejňovanie informácií

(1) Každá povinná osoba podľa § 2 ods. 1 a 2 je povinná zverejniť tieto informácie:

- a) spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci a kompetencie a popis organizačnej štruktúry,
- b) miesto, čas a spôsob, akým možno získať informácie; informácie o tom, kde možno podať žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie,
- c) miesto, lehota a spôsob podania opravného prostriedku a možnosti súdneho preskúmania rozhodnutia povinnej osoby vrátane výslovného uvedenia požiadaviek, ktoré musia byť splnené,
- d) postup, ktorý musí povinná osoba dodržiavať pri vybavovaní všetkých žiadostí, návrhov a iných podaní, vrátane príslušných lehôt, ktoré je nutné dodržať,
- e) prehľad predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých povinná osoba koná a rozhoduje alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k povinnej osobe,
- f) sadzobník správnych poplatkov,
- 6) ktoré povinná osoba vyberá za správne úkony, a sadzobník úhrad za prístupňovanie informácií.

211/2000 számú törvény az információkhoz való szabad hozzáféréstől és néhány törvény módosításáról (információs törvény)

5. §

Az információk kötelező közzététele

(1) A 2. §, (1) és (2) bekezdései szerinti minden kötelezett személy a következő információkat köteles közzétenni:

- a) a kötelezett személy létrehozásának módja, jogkörei és hatáskörei, és a szerzeti struktúra leírása,
- b) az információszerzés lehetőségének helye, ideje és módja, továbbá a kérelem, javaslat, indítvány, panasz vagy más beadványt benyújtásának helyére vonatkozó információ,
- c) a jogorvoslati kérelem és a kötelezett személy döntésének bírósági felülvizsgálatára vonatkozó kérelembenyújtásának helye, határideje és módja, beleértve a teljesítendő feltételek kifejezett megjelölését,
- d) annak az eljárásnak a leírása, ame-

lyet a kötelezett személynek be kell tartania minden kérelem, javaslat és más beadvány intézése során, beleértve a betartandó határidőket is,

e) azoknak az előírásoknak, utasításoknak, útmutatóknak, értelmező rendelkezéseknek áttekintése, amelyek alapján a kötelezett személy eljár és döntést hoz, vagy amelyek a természetes személyek és jogi személyek jogait és kötelességeit szabályozzák a kötelezett személy vonatkozásában,

f) a kötelezett személy által az egyes eljárási cselekmények után beszedendő eljárási illetékek díjszabását, és az információkhoz való hozzáférés biztosítása után járó térítési illetékek díjszabását.

Bár az infótörvényben előírtak a községekre is vonatkoznak, a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról szóló 184/1999-es számú törvény a fentiekhez hasonló tartalommal külön felsorolja a községek számára kötelezően nyilvánosságra hozandó fontos információkat, melyeket a hivatali hirdetőtáblán, a község honlapján és önkormányzati újságban a szlovák mellett magyar nyelven is nyilvánosságra kell hozniuk.

184/1999 Z.z. Zákon o používaní jazykov národnostných menšín

§ 5a

Informovanie verejnosti v jazyku menšiny

(2) Obec podľa § 2 ods. 1 zverejňuje dôležité informácie uvedené na úradnej tabuli obce, na webovom sídle obce a vo vydávanej periodickej tlači, 5) popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny, a to:

- a) informácie o zložení a právomoci orgánov samosprávy obce,
- b) prehľad právnych predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých obec koná a rozhoduje alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k obci,
- c) miesto, čas a spôsob, akým je možné získať informácie a informácie o tom, kde môžu podať fyzické osoby alebo právnické osoby žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie,
- d) postup, ktorý musí obec dodržiavať pri vybavovaní všetkých žiadostí, návrhov a iných podaní, vrátane príslušných lehôt, ktoré je potrebné

dodržať,

e) sadzobník správnych poplatkov, 6) ktoré obec vyberá za úkony a konania správnych orgánov, a sadzobník úhrad za sprístupňovanie informácií,

f) informácie o hospodárení s verejnými prostriedkami a nakladaní s majetkom obce.

184/1999-es számú törvény a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról

5a. §

A nyilvánosság tájékoztatása kisebbségi nyelven

(2) A 2.§ (1) bekezdés szerinti község a hivatali hirdetőtáblán, a község weboldalán és a kiadott időszaki kiadványban megjelent fontos információkat az államnyelv mellett kisebbségi nyelven is közzéteszi, mégpedig:

- a) létrehozásának módját és a község önkormányzati szerveinek jogköreit,
- b) azoknak a jogszabályoknak, utasításoknak, útmutatóknak, értelmező rendelkezéseknek áttekintését, amelyek alapján a község eljár és döntést hoz, vagy amelyek a természetes személyek és jogi személyek községhez fűződő jogait és kötelességeit szabályozzák,
- c) az információszerezés lehetőségének helyét, idejét és módját, továbbá információkat arról, hogy a természetes személyek és jogi személyek hol nyújthatnak be kérelmet, javaslatot, indítványt, panaszt vagy más beadványt,
- d) annak az eljárásnak a leírását, amelyet a községnek be kell tartania minden kérelem, javaslat és más beadvány intézése során, beleértve a betartandó határidőket is,
- e) a község által az egyes eljárási cselekmények és eljáró szervek eljárása után beszedendő eljárási illetékek díjszabását, és az információkhoz való hozzáférés biztosítása után járó térítési illetékek díjszabását.
- f) a közösségi eszközökkel való gazdálkodással és a község vagyonával való rendelkezéssel kapcsolatos információkat.

A községeknek milyen további információkat kell közzétenniük magyar nyelven?

Az információkhoz való szabad hozzáférésről szóló 211/2000 számú törvény 5. § (8) bekezdése úgy rendelkezik,

hogy a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa részéről kötelezően közzéteendő információkat hasonlóképpen a területi önkormányzatok képviselőtestületeinek is közzé kell tennie, s nemcsak szlovák, hanem magyar nyelven is (6. § (5) bekezdés), amennyiben magyarul lakta településről van szó.

211/2000 Z.z. Zákon o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií)

§ 5

Povinné zverejňovanie informácií

(8) Ustanovenia odseku 2 sa primerane použijú na zverejňovanie informácií obecnými zastupiteľstvami, mestskými zastupiteľstvami a miestnymi zastupiteľstvami⁷⁾ a zastupiteľstvami samosprávy vyššieho územného celku.

211/2000 számú törvény az információkhoz való szabad hozzáférésről és néhány törvény módosításáról (információs törvény)

5. §

Az információk kötelező közzététele

(8) A (2) bekezdés rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni a községi képviselőtestületek, a városi képviselőtestületek, a helyi képviselőtestületek és a megyei képviselőtestületek információinak közzétételeire

A városi és községi képviselőtestületek tevékenységével kapcsolatosan a magyarul lakta településen az alábbi információkat kell magyar nyelven is elérhetővé tenni:

- A képviselőtestületi ülések időpontjait
- Az ülések tervezett programját
- A képviselők jelenléti ívét és a szavazások eredményeit
- A nyilvános ülésen készült jegyzőkönyveket
- az önkormányzati rendeletek tervezeteit, és az elfogadott önkormányzati rendeletek szövegét

211/2000 Z.z. Zákon o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií)

§ 5

Povinné zverejňovanie informácií

(2) Národná rada Slovenskej republiky je povinná zverejniť

- termíny jej schôdzy a zasadani výborov a návrh programu rokovania,
- zápisnice z verejných schôdzy,
- texty predložených návrhov zákonov do troch dní po ich podaní do Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky,
- texty schválených zákonov do troch dní po ich schválení v treťom čítaní,
- údaje o dochádzke poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na jej schôdze a na zasadnutia jej výborov do troch dní po skončení každej schôdze Národnej rady Slovenskej republiky,
- výpisy o hlasovaní poslancov po každej schôdzy Národnej rady Slovenskej republiky okrem prípadov tajného hlasovania a hlasovania na neverejnej schôdzy.

211/2000 számú törvény az információkhoz való szabad hozzáférésről és néhány törvény módosításáról (információs törvény)

5. §

Az információk kötelező közzététele

(2) A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa a következő információkat köteles közzétenni:

- az ülészakok, a bizottsági ülések időpontjait és az ülések programjavaslatát,
- a nyilvános ülések jegyzőkönyveit,
- a benyújtott törvényjavaslatok szövegét a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Hivatalának való benyújtástól számított harmadik napig,
- a jóváhagyott törvények szövegét a harmadik olvasatban való jóváhagyástól számított harmadik napig,
- a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa képviselőinek az ülészakokon és a bizottsági üléseken való részvételét a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa egyes ülészakainak befejezésétől számított harmadik napig,
- a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa ülészakait követően a képviselők szavazásáról szóló kivonatokat, kivéve, ha titkos szavazásról és nem nyilvános ülésről van szó.

A parlamenti választások során a magyar nyelvet kell-e használni?

2011-ben a kisebbségi nyelvhasználati törvény mellett módosultak a választásokat (parlamenti, európai parlamenti, megyei, önkormányzati és köztársasá-

gi elnöki) és a népszavazást szabályozó törvények is. Ennek alapján a kisebbségek által lakott településeken a választópolgároknak szóló értesítést kétnyelvűen – tehát magyarul is – kell kiküldeni. Értelemszerűen a választóhelyiségek feliratait és az ott elhelyezett tájékoztató dokumentumok magyarul is feltüntetendők.

Zákon č. 333/2004 Z.z. o voľbách do Národnej Rady Slovenskej republiky

§ 26

Informovanie voličov

(1) .....Obec najneskôr 25 dní pred dňom volieb zašle každému voličovi zapísanému v zozname voličov, okrem voliča, ktorý je zapísaný v osobitnom zozname voličov, oznámenie, v ktorom uvedie čas konania volieb, volebný okrsk a miesto, kde môže volič voliť; v oznámení upozorní aj na povinnosť preukázať sa pred hlasovaním preukazom totožnosti, ktorým je na účely tohto zákona občiansky preukaz.

(2) Obec podľa osobitného predpisu zašle oznámenie podľa odseku 1 v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny.

333/2004 számú törvény a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának megválasztásáról

26 §

Választópolgárok tájékoztatása

(1) ..... A község legkésőbb 25 nappal a választások napja előtt értesítést küld minden, a választói névjegyzékben szereplő választónak, kivéve a külön választói névjegyzékben szereplőket, melyben feltünteti a választások időpontját, a választókerzetet és annak helyét, ahol a választópolgár szavazatát leadhatja; az értesítésben felhívja a figyelmet arra a kötelezettségre is, hogy a választópolgárnak a szavazás előtt igazolnia kell kilétét személyazonosító igazolvány felmutatásával, mely e törvény céljai szerint a személyi igazolvány.

(2) Külön előírás szerinti település az első bekezdés szerinti értesítést államnyelven és a nemzeti kisebbség nyelvén kézbesíti.

A helyi önkormányzat képvisel-

lőtestületi üléseire milyen nyelvi előírások vonatkoznak?

A magyarul lakta településeken a képviselő testületi ülések kizárólag magyar nyelven is folyhatnak, ha azzal minden jelenlévő egyetért. Ez egyébként nemcsak a képviselőtestületi, hanem a községi tanács- és bizottsági ülésekre, a hivatali vezetőségi ülésekre is érvényes, és nemcsak a területi önkormányzat szerveinek, hanem minden közigazgatási szerv ülésére is vonatkozik.

Amennyiben a községi vagy városi képviselő testület ülésén nem ért mindenki egyet a kizárólag magyar nyelvű tárgyalással, a szlovák nyelven zajló ülésen is joga van a képviselőnek magyar nyelven felszólalnia. Az ülés más résztvevői a nem magyar nyelven zajló ülésen akkor használhatják a magyar nyelvet, ha ezt a jelenlévő összes képviselő és a polgármester egyhangúan engedélyezi. Ilyen esetekben az önkormányzat a saját költségére tolmácsot vesz igénybe. Az ülésen megjelent és felszólalásra a képviselőtestülettől engedélyt kapott lakosok mindenképpen felszólalhatnak magyarul, mivel ezt a kisebbségi nyelvtörvény 2. § (3) bekezdése biztosítja számukra.

184/1999 Z.z. Zákon o používaní jazykov národnostných menšín

§ 3

(1) Rokovanie orgánu verejnej správy v obci podľa § 2 ods. 1 sa môže uskutočňovať aj v jazyku menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní.

(2) Poslanec obecného zastupiteľstva v obci podľa § 2 ods. 1 má právo používať na rokovaní tohto orgánu jazyk menšiny. Ostatní účastníci rokovania obecného zastupiteľstva môžu používať jazyk menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní poslanci obecného zastupiteľstva a starosta obce. Tlmočenie zabezpečí obec.

184/1999 számú törvény a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról

§ 3

(1) A 2.§ (1) bekezdés szerinti településen a közigazgatási szerv tanácskozása

kisebbségi nyelven is folyhat, ha azzal valamennyi jelenlevő egyetért.

(2) A 2.§ (1) bekezdés szerinti településen a község képviselő-testületének tagja jogosult e szerv tanácskozásain a kisebbségi nyelvet is használni. A község képviselő-testületi tanácskozásának többi résztvevője akkor használhatja a kisebbségi nyelvet, ha azzal a község képviselő-testületének minden jelenlevő tagja és a község polgármestere egyetért.

A tolmácsolást a község biztosítja.

A magyar nyelvhasználat elmaradása szankcionálható-e?

A 2011-es módosítás a törvényben megfogalmazott kötelezettségek megsértése esetén pénzbírságot vezetett be. Ezek összege 50-től 2500 euróig terjedhet. A szabálysértéseket a kormányhivatal nevében a nemzeti kisebbségekért felelős kormányalelnök tárgyalja.

Pénzbírságot egy javításra felszólító írásbeli figyelmeztetést követően az alábbi szabálysértésekért lehet kiszabni:

184/1999 Z.z. Zákon o používaní jazykov národnostných menšín

§ 7b Správne delikty

(1) Správneho deliktu na úseku používania jazykov menšín sa dopustí orgán verejnej správy, ktorý v obci podľa § 2 ods. 1

a) neumožní občanovi Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, komunikovať v ústnom a písomnom styku v jazyku menšiny alebo ho o takejto možnosti neinformuje (§ 2 ods. 3),

b) na požiadanie občana Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, nevydá rovnopis rozhodnutia a rodný list, sobášny list alebo úmrtný list aj v jazyku menšiny (§ 2 ods. 4 a 5),

c) nezabezpečí svoje označenie na budove, v ktorej sídli, aj v jazyku menšiny (§ 2 ods. 6),

d) neposkytne na požiadanie úradný formulár vydaný v rozsahu jeho pôsobnosti aj v jazyku menšiny (§ 2 ods. 7),

e) nezabezpečí na svojom území

označenie obce v jazyku menšiny vo svojej pôsobnosti v prípadoch ustanovených v § 4 ods. 1,

f) nezabezpečí uvedenie informácií, nápisov a oznamov vo svojej pôsobnosti podľa § 4 ods. 6 prvej vety,

g) nezabezpečí na požiadanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny (§ 4 ods. 8),

h) neposkytne podpredsedovi vlády informácie a písomné podklady podľa § 7a ods. 3.

(2) Správneho deliktu na úseku používania jazykov menšín sa dopustí právnická osoba alebo fyzická osoba podnikateľ, ktorá neuvedie nápis alebo oznam podľa § 4 ods. 6 aj v jazyku menšiny, ak ide o nápis alebo oznam obsahujúci informáciu týkajúcu sa ohrozenia života, zdravia, majetku alebo bezpečnosti občanov Slovenskej republiky.

(3) Správne delikty podľa odsekov 1 a 2 prejednávava Úrad vlády Slovenskej republiky (ďalej len „úrad“), v mene ktorého túto pôsobnosť vykonáva podpredseda vlády.

(4) Ak úrad zistí porušenie povinnosti, ktoré je správnym deliktom podľa odsekov 1 a 2 a ani po písomnom upozornení nedôjde v ním určenej lehote k náprave zistených nedostatkov, môže úrad uložiť pokutu od 50 eur do 2 500 eur. Na konanie o uložení pokuty sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

184/1999 számú törvény a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról

§ 7b Közigazgatási szabálysértések

(1) A kisebbségi nyelvhasználat területén közigazgatási szabálysértést követ el az a közigazgatási szerv, amely a 2.§ (1) bekezdés szerinti településen:

a) nem teszi lehetővé a Szlovák Köztársaság nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárának a kisebbség nyelvén történő kommunikációt a szóbeli és írásbeli érintkezés során vagy erről a lehetőségről nem tájékoztatja (2.§ (3) bekezdés),

b) a Szlovák Köztársaság nemzeti

kisebbséghez tartozó állampolgárának kérésére nem adja ki a kisebbség nyelvén a határozat hiteles átiratát és a születési anyakönyvi kivonatot, házassági anyakönyvi kivonatot, halotti anyakönyvi kivonatot (2.§ (4) és (5) bekezdések),

c) nem biztosítja székhelyének épületén annak kisebbségi nyelvű megjelölését (2.§ (6) bekezdés),

d) kérésre nem bocsátja rendelkezésre a saját hatáskörében kiadott űrlapot a kisebbség nyelvén is (2.§ (7) bekezdés),

e) nem biztosítja területén, saját hatáskörében a település kisebbségi nyelvű megjelölését a 4.§ (1) bekezdésben meghatározott esetekben,

f) nem biztosítja a 4.§ (6) bekezdés első mondata szerinti információkat, feliratokat és hirdetőanyagokat saját hatáskörében,

g) kérésre nem biztosítja a tájékoztatást az általánosan kötelező jogszabályokról kisebbségi nyelven is (4.§ (8) bekezdés),

h) nem nyújt információkat és írásbeli anyagokat a kormányalelnöknek a 7.a§ (3) bekezdés szerint.

(2) A kisebbségi nyelvhasználat területén közigazgatási szabálysértést követ el az a jogi személy vagy egyéni vállalkozó, aki a 4.§ (6) bekezdés szerinti feliratot vagy hirdetőanyagot nem tünteti fel a kisebbség nyelvén is, amennyiben a Szlovák Köztársaság állampolgárainak életének, egészségének, biztonságának vagy vagyonának fenyegettségét érintő információkat tartalmazó feliratról vagy hirdetőanyagról van szó.

(3) Az (1) és (2) bekezdések szerinti szabálysértéseket a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala (a továbbiakban „hivatal“) tárgyalja meg, amelynek nevében ezt a hatáskört a kormányalelnök hajtja végre.

(4) Amennyiben a hivatal olyan kötelezőszegést állapít meg, amely az (1) és (2) bekezdések szerinti közigazgatási szabálysértés és az írásbeli figyelmeztetésben meghatározott határidő leteltét követően sem történik meg a megállapított hiányosságok kijavítása, a hivatal 50 eurótól 2500 euróig terjedő bírságot szabhat ki. A bírságot kiszabó eljárásra a közigazgatási eljárásról szóló általános jogszabály vonatkozik.9)

Horony Ákos, jogász

„Az egészséges nemzetiség ... egy főkísérője a nemzeti nyelv, mert míg az fennmarad, a nemzet is él, bármi sínylődve is sokszor ... , de ha az egyszer elnémul, akkor csak gyászfűzt terem a hon, mely a volta-kért szomorúan eregeti földre ... lombjait.” Talán nem mindenki ismeri gróf Széchenyi István a Hitel című alkotásában megfogalmazott vallomását, azt viszont gyakran idézik tőle tájainkon is, hogy „nyelvében él a nemzet”. Még a szabadelvűek sem vitatják e tétel igazságtartalmát, azok, akik vallják, „mindenki olyan nemzetiségű, amilyenek vallja magát”. Hiszen a két igazság megfér egymás mellett.

Konzervatív és szabadelvű gondolkodó nyilván abban is egyet tud érteni, hogy a nyelv akkor él és fejlődik, ha használatának feltételei adottak, ha jogilag biztosított funkcióinak érvényesítése, érvényesíthetősége. Meg talán abban is, hogy a nyelvhasználat alapvető emberi és szabadságjog.

Mégis ...

A szlovák-magyar vitákat – hazai szintéren – az utóbbi években a kétnyelvűség biztosítása, azon belül a magyar nyelv szabad használata váltja ki, olykor olyan hullámveréssel, hogy szinte belefulladunk. S mert szó szerint mégsem, hát elbizonytalanodunk magunk is: tényleg annyira fontos anyanyelvünk használata, kisebbségi jogaink biztosítása e tárgyiasult világban, hogy állandóan vitáznunk kell többségi polgártársainkkal?

Kár a tépelődésért. Azok a követelések ugyanis, melyeket Szlovákiában egyesek megengedhetetlen többletjognak tartanak, és Szlovákia területi egységének szétverésével vádolnak bennünket megfogalmazásuk okán, Európa más részein hosszú évtizedek óta természetesen. És nemcsak Nyugaton, Keleten is...

Az együttélés kétféle dimenziója Dél-Tirolban

Dél-Tirolban nincs nyelvtörvény, az autonóm olasz tartományban valamennyi nemzetiség helyzetének az egységes szabályozásával rendezték a viszonyokat, amolyan „jogi személyiséget” biztosítva mindháromnak (olasz, német, ladin), s a nagyobb létszámú német és olasz közösség nyelvének tanulása kölcsönösen kötelező. Francesco Palermo olasz jogász rövid összefoglalója a fennálló helyzetet ismerteti vázlatosan.

Olaszországban a legnagyobb nyelvi kisebbség három körzetben él: az Aosta-völgyben, Friaul-Juli Veneziában és legnagyobb számban Trentino-Dél-Tirolban. A többségitől eltérő kultúra és nyelv támogatására Olaszországban egységes törvény nem áll rendelkezésre. A legjobban kidolgozott kisebbségvédelem ellenben már sok évtizede eredményesen működik az autonómia-rendelettel szabályozott Dél-Tirolban. A rendelet lényege a területi autonómia, amely kollektív jogokat foglal magába, amelyek az egyes nyelvcsoportok identitásának védelmét szolgálják. Az autonómia és a „kollektív jellegű jogok” kapcsolata különös jelentőséget nyert azt követően, hogy „a dél-tiroli modellt” több közép- és kelet-európai ország „importálni” kívánja. A modell átvétele azonban kockázatos, Dél-Tirol sajátos helyzete, a törvény és az autonómia sajátos tartalma komoly előzetes vizsgálatot igényel. A kétségkívül sikeres modell három évtized alatt némiképp „megkopott”, vagyis bizonyos területeken reformokra szorult.

Az etnikai konfliktus jogi megoldása Dél-Tirolban elsősorban alkotmá-

nyos szabályozást jelent. Olaszország regionális felosztása már az 1947-es alkotmánnyal lehetővé vált, amelyet aztán az 1972-es autonómiaszabályozás követett. Mindkettőnek a célja a kisebbségvédelem és az etnikumok együttélésének a rendezése volt. Az autonómia-elképzelés célja a területileg kompakt kisebbség olyan jogi helyzetbe hozása volt, amellyel képes a saját területét irányítani és igazgatni. A követett elv a következőképpen hangzott: minél nagyobb a decentralizáció az illetékességben, annál valószínűbb a kisebbség törekvése az elszakadásra (szubszidiaritás). A körzet, később az autonóm tartomány egyre több primer és szekunder illetékességet nyert. Az Ausztriával folyamatosan végzett egyeztetés eredményeként Dél-Tirol a „dinamikus autonómia” fázisába került. Az (olasz) állam kezében csak a klaszszikus kompetenciák maradtak meg: a védelem, a rendőrség, a bíróság és az adóbehajtás, de ezeket is (részben) helybeli, illetve kétnyelvű személyzet látják el.

A dél-tiroli autonómiában kifejeződő „kollektív ügyek” közül a legfontosabb

a nyelvcsoportonként történő felosztás. Az egyes nyelvcsoportokat „kvázi jogi személyeknek” tekinti az autonómiahatározat. Dél-Tirolban arra is lehetőség van, hogy a tartományi parlamentet (Landtag) a nyelvcsoporthoz tartozás – olasz, német, ladin – figyelembevételével válasszák meg (ráadásul a háztartások számának megfelelően). Az aktív és passzív választói (választhatósági) jog alapja a legalább négyéves helyben lakás. A rendelet továbbá szabályozza a nyelvek használatát a közszolgáltatásban, az iskolarendszerben és a közigazgatásban. Az egyes nyelvek „erejét a nyelvcsoportok között” a népszámláláskor történő nyelvmegjelölés alapján állapítják meg. Tízévenként, a népszámláláskor ismételten nyilatkozni kell a nyelvi hovatartozásról.

Dél-Tirolban az iskolarendszer is három részre tagozódik, mindhárom csoport részére garantált az anyanyelvi oktatás, de az olasz és a német nyelvcsoporthoz tartozók kölcsönösen egymás nyelvét is tanulják, a ladin nyelvű iskolákban mindkét másik nyelv tanulása kötelező. A közigazgatásban, illetve az igazságszolgáltatásban mind az olasz, mind a

német nyelv teljes joggal és teljes értékkel használható (a latin korlátozott mértékben), a törvény előtt bárki a két nyelv bármelyikén válaszolhat. A pereket is bármelyik nyelven levezethetik anélkül, hogy tolmácsot alkalmaznának.

A helységnevekre is a kétnyelvűség (illetve háromnyelvűség) érvényes, amelynek az alapjait még 1946-ban dolgozták ki. A kommunikációs eszközök és a média területén is számos kedvezményezés szolgálja a német és a ladin kisebbség érdekeit.

A területi autonómia és a nyelvcsoporthoz tartozásról helyzetének komplex jogi szabályozása „szigorú normatív megoldást” talált az együttélés problémáira. Az autonómiát történelmi-politikai legitimitáció tette szükségessé: „a fasizmus felszámolását követő történelmi jóvátétel”, az autonómia tehát „a kisebbség önszabályozása”, amely megóv mindenféle külső beszürodéstől, hogy az etnikai és kulturális sajátosságot, mint a csoportidentitás alapját érintetlenül

hagyja.

A törvény szelleme a „védelem” elemét hangsúlyozza, a jóvátétel és a kártalanítás értelmében is. Ez a szemlélet nyilatkozik meg az abszolút többséget élvező Dél-tiroli Néppárt, a német nyelvű lakosságot tömörítő gyűjtőpárt jellegében is, amely csak másodsorban tölti be a tartományi kormányzó párt szerepét.

Az autonómiatörvény a saját politikai és szociális jellegét domborítja ki, amikor a nyelvcsoporthoz tartozásról szóló nyilatkozatban az objektív valóság tartalmát hangsúlyozza. Hasonló megközelítés és hasonló viták övezik az oktatási modellt is, illetve annak a második nyelvvel kapcsolatos részét. Az olasz polgárok szívesen tanulnak meg németül, de a törvény szigora csak a modellben előírtak szerint teszi lehetővé a második nyelv tanulását. Az autonómiarendelet elsősorban a jelenkorra megteremtett jólétet hangsúlyozza, a korábbi pathhelyzet megszüntetését és az együttélés tényét. A „területi autonómia” felfogása – hangsúlyozzák olasz

jogászok – azt jelenti, hogy meghatározott területen (Dél-Tirol) a kormányzás és a közigazgatás ügyeit intézik autonóm módon. A szigorú jogi szemlélet a nyelvi aspektust helyezi előtérbe az etnikaival szemben (az előbbi szabad, független kötődést jelent a zárt és objektív utóbbival szemben), mivel ez akadálytalanul illeszkedik a nemzet fogalmába (ismét csak az olasz törvények szerint).

Az újjáalakult Szabad Egyetemen (Bolzano-Bozen) a pedagógiát és a gazdaságtudományt mindkét nyelven oktatják, de minden tanulónak kötelező tantárgy az „Integráció – a területi autonómia modellje” elnevezésű stúdium, amelyet harmadikként angolul is tanítanak.

(Palermo, Francesco: Die zwei Dimensionen des Zusammenlebens in Südtirol. Europa Ethnica, 1999, Fordította: Lukács János; Forrás: Kisebbségkutatás)

Az oroszországi kisebbségek helyzete

Az orosz kisebbségi jog több kifejezést is használ kisebbségei megnevezésére. A legáltalánosabb, leggyakrabban előforduló szó a nép, illetve a nemzet, ami nem szorul bővebb magyarázatra. Ide sorolhatjuk például az ukránokat. Két másik kifejezés, az őshonos és kisszámú őshonos nép viszont már sokkal specifikusabb. Az első az olyan népeket jelöli, melyek Oroszország mai területén élnek már ősidők óta, gyarmatosították őket, és nem létezik saját államuk. A kisszámú őshonos népekre ugyanez érvényes, azzal a különbséggel, hogy számuk 50 ezer alatt van, ezért különleges jogok illetik meg őket. Oroszország őshonos népei közé tartoznak például Jakutföld lakói, a jakutok és nyelvrokaink, az udmurtok, míg a kisszámú őshonos népek közt tartják számon a szintén nyelvrokainkként ismert hanti és manyisi közös-

séget (vogul és osztják néven is szoktuk őket emlegetni). Bár a nemzeti kisebbségek kifejezést az orosz jogrend nem használja, én a továbbiakban többször is így fogok utalni rájuk a könnyebb érthetőség kedvéért.

Történelmi áttekintés

Az Orosz Birodalom a több évszázadon át tartó kolonizáció következtében nemcsak területileg, hanem a különféle népek számát tekintve is növekedett. A hivatalos, e népeket érintő állami politika rengeteget változott az idők során, általában a be nem avatkozás, a hagyományos életmód megőrzésének elve és a teljes beolvadás, az élet minden területének modernizálása között ingadozott.

Az egyik első, a nem orosz népek életét szabályozó rendelet 1822-ből származik, amely „a más születésűek igazgatásáról” szóló cári határozat volt és az **őshonos népek gazdasági, adminisztrációs, kulturális, jogi stb. életét szabályozta**. A határozat több kategóriába sorolta őket, érdekessége, hogy néhány pontja szinte teljesen megfelel a mai nemzetközi jognak is, amely a kisebbségvédelem területén érvényben van. A határozat értelmében például a korábban nomád életmódot folytató, de már letelepedett népek „minden jogukban és kötelezettségükben” egyenjogúak voltak az orosz néppel, így ugyanazok a törvények vonatkoztak rájuk is, mint a többségi nemzetre. Hozzá kell tenni, hogy ez **vallástól függetlenül vonatkozott az összes népre**, nemcsak a már megtérítettekre. A még nomád életmódot folytató népek jogai az orosz parasztokéval voltak egyenlők (Oroszországban a jobbágyfelszabadítás csak 1861-ben ment végbe, II. Sándor uralkodása idején), viszont például fel voltak mentve a hadkötelezettség alól, szabadon gyakorolhatták saját hitüket, gyermekeiket taníttathatták állami iskolákban.

A gyakorlat azonban, mint sok más esetben, elütött az elmélettől és a törvény szabta keretektől, főleg a központtól távol eső területeken, ahol a kereskedőknek olykor nagyobb hatalmuk volt, mint a hivataloknak. Gyakran szinte kifosztották az őslakosokat:

Az egyik első, a nem orosz népek életét szabályozó rendelet 1822-ből származik, amely „a más születésűek igazgatásáról” szóló cári határozat volt és az **őshonos népek gazdasági, adminisztrációs, kulturális, jogi stb. életét szabályozta**. A határozat több kategóriába sorolta őket, érdekessége, hogy néhány pontja szinte teljesen megfelel a mai nemzetközi jognak is, amely a kisebbségvédelem területén érvényben van. A határozat értelmében például a korábban nomád életmódot folytató népek jogai az orosz parasztokéval voltak egyenlők (Oroszországban a jobbágyfelszabadítás csak 1861-ben ment végbe, II. Sándor uralkodása idején), viszont például fel voltak mentve a hadkötelezettség alól, szabadon gyakorolhatták saját hitüket, gyermekeiket taníttathatták állami iskolákban.

jelentéktelen összegekért vásárolták fel a prémet, szörmét, kisajátították a leggazdagabb földeket és folyószakaszokat. Viszont bőven „ellátták” őket olcsó alkohollal, ami a legkevésbé sem járult hozzá az említett népek fejlődéséhez. A cárizmus végén pedig – akkor már államilag is – erősen elnyomták a még nagyobb nemzeteket is, mint például az ukránokat. Ebben az időszakban erős ruszifikáció figyelhető meg, betiltották a kisebbségi nyelvhasználatot, sajtót, könyvnyomtatást. Ezáltal számukra, már ami a kisebbségi jogokat illeti, a 19. század kitolódott egészen az 1917-es évig, illetve a húszas évek újfajta politikai irányvonalának megjelenéséig.

Mint ismeretes, az 1917-es év óriási változásokat hozott az ország életében. Főleg a második, októberi forradalom forgatta fel fenekestül az addigi rendszert. Az új kormányzat a forradalom első napjaiban elfogadta az „**Oroszországi nemzetek jogainak deklarációját**”, mely szerint az ország minden népe egyenlő és szuverén. Megadta nekik a teljes önrendelkezési jogot, beleértve a saját állam létrehozásának jogát is (a bolsevikok a létrejövő új államot egy, a kötelékébe önként belépő nemzetek szövetségeként képzelték el), továbbá eltörölt mindennemű nemzeti és vallási előjogot, illetve egyként biztosította azokat az ország területén élő összes nemzeti kisebbség és népcsoport számára. A forradalmat követően azonban véres polgárháború tört ki, így a kisebbségek jogainak érvényesítése még váratott magára néhány évig.

A polgárháború lezárása után a hatalmi szervek rájöttek, hogy elkerülhetetlen foglalkozni a kisebbségek védelmével. A forradalom idején megkezdett munka nagy részben a fent említett 1822-es határozat szellemében folyt tovább. 1924-ben megalakult az „**Északi kerületek népeinek nyújtandó segítség bizottsága**”, rövidebb nevén Északi Bizottság. A bizottság munkájának célja a kisszámú nemzetek kultúrájának, életének, tradícióinak feltérképezése volt, és kulturális központok létrehozása védelmük, fejlesztésük érdekében. Az ÉB különböztette meg a kisszámú őshonos népeket a nagyobb nemzeti kisebbségektől, s vezette be ezt a fogalmat jogi szakszóként is. Olyan ismert személyiségek is közreműködtek benne, mint például az ismert művelődéspolitikus, Anatolij Vasziljevics Lunacsarszkij, közoktatásügyi népbiztos. Működése során **a bizottság több mint ötven, a**

kisszámú nemzetek életének szinte minden területét szabályozó törvényt alkotott, melyekkel arra törekedtek, hogy megőrizzék ezen népek sajátos életformáját, és biztosítsák a többségi társadalommal megegyező jogait. Ebben az időszakban figyelhető meg az ún. korenizácija, egy olyan bolsevik politikai irányvonal, amely a helyi „káderekre” helyezte a hangsúlyt: lojalitásukat biztosítandó támogatták a kisebbségi nyelvek fejlődését, biztosították a szabad nyelvhasználat jogát, még a hivatalokban is bevezették a helyi nyelveket. A helyi nyelv ismerete gyakran feltételévé vált a munkában való elhelyezkedésnek. Ukrajnában például a gyári munkásoknak (nagy számban voltak közöttük oroszok) nyelvkurzusokat szerveztek, szakköröket hoztak létre, melyen megismerkedhettek az ukrán kultúrával. Nagy sikere volt például az iskolarendszer ukránosításának is. Több nép számára, melyek addig nem rendelkeztek olyan, irodalmi nyelvet és a latin ábécén (!) alapuló írást hoztak létre.

A bizottság azonban nem dolgozhatott sokáig, a **kemény sztálini, elnemzetietlenítő kisebbségpolitika** következtében 1935-ben likvidálták. Erős asszimilációs folyamatok indultak be, egyetlen állami és hivatali nyelvként bevezették az oroszot mint **a nemzetek közötti kommunikációs eszközt**, több népnél egyszerűen likvidálták az értelmiséget: jobb esetben csak megfigyelés alatt tartották őket és akadályozták aktivitásaikban, rosszabb esetben likvidálták őket, sokan egyszerűen „eltűntek” a gulagokban, valahol Szibéria mélyén. A latin betűkön alapuló írásmódot alig 10 év elteltével lecserélték cirill betűsre – mindegy, milyen nyelvről volt szó. Teljesen átalakították a korábbi iskolarendszert, ahol a nebulók kis csoportokban, az adott nép szokásaihoz igazítva tanultak: bentlakásos, központosított iskolákat hoztak létre, ahova a szülőknek kötelezően be kellett adniuk a gyermekeiket. Az ebben az időben bevezetett államosítás is komoly károkat okozott, mivel a kisszámú népek részére létrehozott, nemzetiségi alapokon nyugvó körzetek a hivatalos vélemény szerint „**gazdaságilag nem hatékonyak, csak növelik egy nép zárkózottságát**”. Az említett körzetek felszámolása és kollektívizációval való átalakítása gyakran járt tragikus következményekkel, nem egy esetben még a Vörös Hadsereget is bevetették a fegyveres ellenállás fel-

számolására, mint például 1933-ban a Hanti-Manysi Nemzetiségi Körzetben. Nem volt mellékes az sem, hogy például a sámánizmus gyakorlását gyakran halállal büntették. Sok szibériai kisebbség életében komoly károkat okozott az iparosítás is, minek következtében rengeteg orosz telepes érkezett, így gyakran kisebbségbe szorultak a saját területeiken, erősítve az asszimilációs folyamatokat. A második világháború után sem változott sok minden, csak Nyikita Szergejevics Hruscsov alatt következett be némi enyhülés. Hruscsov elítélte ugyanis Sztálin politikáját, benne a kisebbségek elnemzetietlenítésére irányuló szándékokat is. Ez az idő sem tartott azonban sokáig, 1964-ben Hruscsovot félreállított a kommunista rendszer, a hatalmat Leonid Iljics Brezsnyev ragadta magához, aki azonnal meghirdette a „normalizációs” folyamatot: leállította a hruscsovi reformokat, bolsevik konzervatív politikát vette kezdetét, vagyis újra **felderősödött az élet minden területét érintő egyéni és a közösségi kulturális szabadság korlátozása**.

Bár a Szovjetunió továbbra is szabad népek önkéntes szövetségeként működött (az alkotmány szerint), ez közelről sem volt így (csak mellékesen jegyzem meg, hogy ezt az alkotmányos elvet használta ki sok tagköztársaság, mikor a széteső Szovjetunióból kiváltak és önállósodtak, a balti államoktól Ukrajnán keresztül a kaukázusi, illetve közép-ázsiai államokig). Változást azonban már csak az államalakulat szétesését megelőző, illetve követő egy-két év hozott. 1989-ben a szovjet kormány elfogadta, bár nem ratifikálta a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO – az ENSZ szakosodott szerve, fő célja: a munkavállalók alapvető munkaügyi és szociális jogainak védelme) 169. számú, a bennszülött és törzsi életmódot folytató népekről szóló határozatot, mely kötelezi az aláíró államot, hogy az említett népek által használt földterületet nem sajátíthatja ki saját gazdasági céljaira. Továbbá az 1990-ben elfogadott, a Szovjetunió polgárainak szabad nemzetiségi fejlődéséről szóló **törvény biztosította a nemzetiségi alapon létrehozható területi egységek (autonómiák) kialakításának jogát**. Ezen, és az ehhez hasonló törvények alkották a későbbiekben létrehozott, kisebbségek jogaival foglalkozó törvénycsomagot.

A Szovjetunió szétesését követő első években azonnal nekifogtak

az orosz Duma felsőházában a kisebbségi törvények kidolgozásának, bár ezek közül sok még a kukában kötött ki. 1992 elején Jelcin elnök a kisszámú népek életterének és gazdasági tevékenységének védelméről szóló rendeletet adott ki, melyben **kijelölték azon területeket, amelyekhez elidegeníthetetlen joga van az említett népeknek**, és beleegyezésük nélkül nem használható fel semmilyen ipari vagy más célra. Az 1996-os, a nemzeti és kulturális autonómiáról szóló törvény megalapozta az állam és a nemzetiségi közösségek érdekvédelmének kapcsolatát. Szintén ebben az évben fogadták el az Orosz Föderáció északi területeinek szociális és gazdasági fejlesztése szabályozásának alapjairól szóló törvényt, amely nagyobb összegeket különített el az állami költségvetésből a tradicionális népi mesterségek, földművelés, tanítás támogatására, a kisszámú népek egészségügyi ellátásának fejlesztésére, illetve kultúrájuk további fejlődésére, nyelvük gyakorlására. Ez a törvény ugyan mára már megszűnt, viszont nagy hatással volt egy sor másik, ma is érvényben lévő jogszabályra.

A kisebbségek jogai ma

Oroszországban a kisebbségek jogait több törvény is garantálja, különféle szinteken – alkotmány, törvénykönyvek (erdőgazdálkodási, földhasználati, vízgazdálkodási, stb.), szövetségi törvények, a föderáció tagjainak saját törvényei.

Legfontosabb, természetesen az 1993-as év végén elfogadott alkotmány, mely több pontban is foglalkozik a kisebbségekkel. A 26. cikkely szerint mindenkinek joga van meghatározni a nemzetiségi hovatartozását, használni anyanyelvét. Bár a 68. cikkely első pontja szerint az Orosz Föderáció teljes területén az orosz az állami nyelv, a második pont kimondja, hogy **a tagköztársaságok (összesen huszonegy) a saját területükön hivatalossá tehetnek más nyelvet is, amelyek azután egyszerre használhatók az oroszral az állami hivatalokban, szervezetekben és helyi önkormányzatokban**. Egy tagköztársaságban több nyelv is hivatalos lehet, például a kaukázusi Karacsáj-Cserkesz Köztársaságban az orosz mellett hivatalos az abaza, a karacsáj, a nogaj és a cserkesz nyelv is. Ez főleg annak a fényében érdekes, hogy a tagköztársaságokban az orosz lakosság száma gyakran magasabb, mint az úgyneve-

zett tituláris, vagyis névadó nemzeté (jó példa erre az Udmurt Köztársaság, ahol a tituláris udmurt nép aránya a 2002-es népszámlálási adatok szerint nem éri el a 30 százalékot sem). A 68. cikkely harmadik pontja biztosítja az összes nép nyelve megőrzésének, tanulmányozásának és fejlesztésének feltételeit és annak jogát.

Külön cikkely foglalkozik a kisszámú őshonos népek alapjogainak lefektetésével: az Orosz Föderáció kötelezettséget vállal, hogy a nemzetközi normákkal és szerződésekkel összhangban biztosítja különleges jogait (a többi, nagyszámú nemzet tagjait az oroszokéval egyenlő jogok illetik meg). Minden népnek önrendelkezési joga van, de csak az Orosz Föderáción belül (2000-ben eltávolították a szövetség kötelékéből való kilépés jogát).

A kisszámú népek védelmének alapját három szövetségi törvény képezi, mégpedig **az 1999-es, az Orosz Föderáció kisszámú népei jogainak biztosításáról szóló, a 2000-es, az Orosz Föderáció északi, szibériai és távol-keleti kisszámú népei közösségei létrehozásának általános elveiről szóló és a 2001-es, az Orosz Föderáció északi, szibériai és távol-keleti kisszámú népei hagyományos földhasználatának területeiről szóló törvények**. Az elsőként említett törvény létrehozza és szabályozza e népek szociális, gazdasági és kulturális fejlődésének, életterük és hagyományos életmódjuk védelmének jogi alapjait. E törvény alapján **közösségeik jogot formálhatnak bizonyos földterületekre, az ott található ásványkincsekre, a belőlük származó haszonra**, illetve a fejlődésüket és kultúrájukat támogató állami támogatásra. A másodikként említett törvény szabályozza a kisszámú népek közösségeinek létrehozását és működését. Bizonyos keretek között ezek a közösségek akár még vállalkozásként is működhetnek, kereskedve az általuk készített termékekkel, a hagyományos földművelés során előállított terményekkel. A harmadik említett törvény a kisszámú népek földhasználati területeinek létrehozásával, védelmével és használatával foglalkozik. Az ilyen területek fokozottan védettek, ezt megerősíti a Földhasználati törvénykönyv, mely rendelkezik arról is, hogy az ilyen földek esetleges kisajátítása esetén vele egyenértékű területeket és egyéb kompenzációt kell biztosítani az érintett közösség részére.

A kisszámú népek különleges jogait a fent említetteken kívül még egy sor másik törvény is biztosítja. Például a halászatról szóló törvény alapján e népek tagjainak nincs szükségük halászengedélyre, amennyiben a hagyományos életmódjuk biztosításának érdekében halásznak; az Adótörvénykönyv 395. cikkelye szerint nem kötelesek adót fizetni az olyan földterületek után, melyeken hagyományos földművelést végeznek. Vagy az alternatív civilszolgáltatásról szóló törvény kimondja, a kisszámú népek (férfi) tagjainak joguk van a kötelező sorkatonai szolgálat helyett civilszolgálatot végezni. További törvények, melyek foglalkoznak a kisebbségek jogaival: a különösen védett területekről szóló törvény, a föld mélyéről (földfelszín alatról) szóló törvény, az élővilágról szóló törvény stb. Az Orosz Föderáció kisszámú népei jogainak biztosításáról szóló törvényt kiegészíti **az Orosz Föderáció kisszámú népeinek egységes listája**, amely azon népek névsorát tartalmazza, amelyek a fenn említett törvényekre jogosultak. **A lista jelenleg 47 nép nevét tartalmazza**. Megemlíteném még, hogy a kormány az utóbbi években három nagy, szövetségi programot is megvalósított, hogy biztosítsa a kisszámú népek folyamatos fejlődését. Ennek a célnak az érdekében nagy összegeket szabadítottak fel az állami költségvetésből. A programoknak köszönhetően többek között kulturális és oktatási központok jöttek létre, fejlődött az egészségügyi és szociális ellátás az érintett régiókban. **Ami a jogi védelmet illeti, további törvények léteznek még az egyes, úgynevezett szubjektumok (az Orosz Föderáció tagjai – köztársaságok, kerületek, területek, autonóm területek, autonóm körzetek) szintjén is**, a helyi viszonyoknak megfelelően kialakítva. Mint az a fentiekből kiténik, Oroszországban a kisebbségek jogai alapos kidolgozásra kerültek, bár ez a folyamat még korántsem ért véget. Mivel e hatalmas ország népességét több, mint 160 különféle nemzet alkotja, nincs könnyű helyzetben a kormány, hogy minden nemzetközi elvárásnak megfeleljen. Kemény munka folyik azonban nemcsak az állami, hanem a civil és az akadémiai szférában is, hogy e népek kultúrája fennmaradjon az utókor számára.

Kállay András

Európai Területi Társulás

Az ETT/EGTC határ menti együttműködési forma, a térségi gazdaságfejlesztés új iránya

Az Európai Unió 2006-ban létrehozott együttműködési formája, az ETT/EGTC, avagy Európai Területi Társulás új perspektívákat kínál a határ menti területek felzárkózására. A határon átnyúló, nemzetek és régiók közötti együttműködést is lehetővé tevő forma az önkormányzatok számára is kitűnő lehetőségeket biztosít.

Európában rendkívül magas a határtérsegek száma, melyek többnyire történelmi-politikai, gazdasági-társadalmi vagy etnikai problémákkal terhelt területek. A határon átnyúló együttműködések támogatása, népszerűsítése, a fejlődés előtt álló intézményi, jogi és finanszírozási akadályok leküzdése szükséges e térségek helyzetének javításához. A közép-európai régióban több ez irányú kezdeményezés is született az elmúlt évtizedekben, azonban ezek többnyire csak átmeneti megoldást jelentettek. Ezen együttműködési formák közül a legismertebb az Eurorégió intézménye, mely szintén nem bizonyult kellően hatékony keretnek az Európai Unió stratégiai céljainak megvalósítására, mint a fejlettségbeli különbségek csökkentése, a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése, a határterületek kohéziója és Európa egységesülése.

Ezért született meg 2006-ban az Európai Területi Társulás (angol elnevezéssel EGTC, European Grouping for Territorial Cooperation), mint új társulási forma, amely a határ menti, elszigetelt területek összekapcsolását, az együttműködésben rejlő társadalmi, gazdasági, kulturális potenciál kiaknázását hivatott elősegíteni (1082/2006/EK Rendelet, a továbbiakban: EK

Rendelet). Célja a **megkülönböztetésmentesség**: a helyi szereplők a határon belül és a határ két oldalán ugyanazon lehetőségekkel bírjanak. Az együttműködés a fejlesztések széles spektrumán valósítható meg – az uniós forrásokhoz kapcsolódóan, vagy azok nélkül –, többek között a közlekedés, az infrastruktúra, a turizmus, a kultúra, az egészségügy, az oktatás és a környezetvédelem területén.

Az Európai Területi Társulások - szemben a korábbi együttműködési formákkal - **jogi személyiséggel és jogképességgel** bíró szervezetek. Ez lehetővé teszi, hogy a különböző tagállamok hatóságai a nemzeti parlamentek által ratifikált nemzetközi szerződések nélkül működjenek együtt. Korábban egyes közös célok, fejlesztések eléréséhez a határ két oldalán lévő együttműködő partnerek formális megállapodást, vagy konkrét fejlesztések esetén nemzetközi szerződést kötöttek egymással. A formális megállapodások gyakran nem voltak kikényszeríthetőek, a nemzetközi szerződések megkötése pedig éveket vett igénybe, mialatt a szándék és a résztvevői kör megváltozott, érdektelenné vált.

Hazánk elsőként élt az új jogi eszköz adta lehetőségekkel, hiszen „Magyarországon írták alá először egy olyan csoportosulás alapszabályát (Ister-Granum EGTC), mely – köszönhetően az elkészült nemzeti szabályozásnak – elsőként szerezhet jogi személyiséget az Európai Unióban” (Luc van den Brande, a Régiók Bizottsága volt elnöke).

A már említett euroregionális együttműködési forma szervezett, konkrét formába öntött határon átnyúló struktúrát jelent, amely magába foglalja a

helyi és regionális szint képviselőit, és ha szükséges, a gazdasági és társadalmi partnereket (például az Európai Bizottság). Az euroregionális együttműködés formális megállapodások mentén, jogi személyiség nélkül nehézkesen mutatott fel valós eredményeket. A működésével kapcsolatos tapasztalatok mind azt bizonyítják, hogy nem kellően hatékony a határon átnyúló fejlesztések megvalósítására. Többnyire kisléptékű gazdaságfejlesztési, környezetvédelmi, szociális és intézményi problémák megoldásával tudtak foglalkozni.

Az eurorégiók közül csak azok mondhatók sikeresnek, melyek területe nem túlságosan nagy ahhoz, hogy közös stratégiai célokat tüzzenek ki és közös érdekeltség mentén tevékenykedjenek. A szélesebb, nagytérségi keretek között működni kívánó kezdeményezések mind csak átmeneti megoldásokat tudtak elérni. Közös problémájuk volt, hogy nem tudtak önálló menedzsmentstruktúrát kialakítani, így nem rendelkeztek tényleges területfejlesztő hatással, és az esetek többségében a lakosság életére nem tudtak lényegi befolyással bírni. Az ETT nemcsak a határon átnyúló együttműködések esetében tud valós együttműködések teremtenei, hanem az Európában egyre elterjedtebb makroregionális struktúra fenntartására is alkalmas. Ezt bizonyítja, hogy kezdeményezések indultak közös infrastruktúra fejlesztés (CETC – Road 65), vagy városfejlesztési tapasztalatok átadására (EUKN). **A makroregionális együttműködés egyik legismertebb példája a Duna-stratégia**, melynek keretében szintén megvalósíthatóak a közös érdekeken nyugvó fejlesztések ETT formában.

Az 1990-es évektől folyamatosan szaporodó kisebb eurorégiók számára a megvalósított projektek eredményeinek fenntartása okozott gondot. Ezeknek a szervezeteknek az erőforrásai a legtöbb esetben olyan gyengék, hogy saját elemi egységeik megfelelő működtetésére sem képesek. Mindezek révén az eurorégiós tevékenységek a térség legtöbb államában fokozatosan elhaltak a finanszírozási és intézményi hiányosságok miatt.

Az immár öt éve életre hívott Európai Területi Társulás (továbbiakban: ETT) célja ezen hiányosságok kiküszöbölése. Jogi keretet biztosít a hatékonyabb határon átnyúló együttműködésekhez, továbbá egyszerűsíti az együttműködést a tagállamok helyi és regionális hatóságai számára.

Az ETT keretében a területi együttműködés mindhárom formája megvalósítható, így határon átnyúló, transznacionális és régiók közötti kapcsolatok is ápolhatóak (horizontális alkalmazás). Az ETT vertikális alkalmazása szintén széles körű: programmenedzsmenti, projektmenedzserei, uniós és hazai forráson alapuló együttműködést is megvalósíthat. Az elsősorban az uniós források hatékonyabb felhasználását célzó szabályozás lehetővé teszi a más források mentén történő együttműködést is. Míg az EK Rendelet szerint a társulások feladatai elsődlegesen az EU társfinanszírozásában megvalósuló programok végrehajtására irányulnak, területi együttműködésben lehetőséget biztosít hazai vagy saját forrás használatára. A hazai forrás mellett – melyet később tárgyalunk – kedvelt megoldás az ETT-kenél, hogy lakosságszám arányában meghatározott hozzájárulást adnak (leginkább működési célra) a résztvevő települések, pl. 0,5-1 euró összegben.

A csoportosulás tagjai a vagyoni és tulajdoni viszonyokról egymás között állapodnak meg. A csoportosulás az **Egyezményben** meghatározott cél érdekében önállóan gazdálkodik, és **Alapszabályban** rögzített vállalkozási tevékenységet is végezhet. Fontos kiemelni, hogy az ETT non-profit szervezet, elsődlegesen nem gazdasági cél elérésére jön létre.

Jogi háttér

Az uniós szabályozás alapját az **1082/2006/EK Rendelet** képezi, amelyet az Európai Parlament és a Tanács

2006. július 5-én fogadott el. A szabályozás rendelkezik a társulások természetéről, létrehozásáról, összetételéről, az alkalmazandó jogról, alapszabályról és egyezményről, illetve további működést érintő kérdésekről.

A Rendelet a határon átnyúló együttműködések fokozatos intézményesülési folyamatának fontos állomása. Megalkotása szükséges volt, mert az együttműködések igényelték a stabilitáshoz szükséges jogszabályi háttérrel.

A Rendelet az uniós összes tagállamában kötelező erejű jogszabályként biztosítja – önkéntes csatlakozás mellett – a határon átnyúló, transznacionális és/vagy interregionális együttműködések menedzselő szervezetének jogi személyiségét, létrehozva egyúttal ezen együttműködések egységes európai struktúráját is.

A Rendeletben megjelenik az együttműködési formát érintő új elem, a jogi személyiség:

„A csoportosulás minden tagállamban az adott tagállam jogában a jogi személyeknek biztosított legteljesebb jogképességgel rendelkezik. Így különösen ingó és ingatlan vagyont szerezhethet, vagy azzal rendelkezhet és személyzetet foglalkoztathat, valamint bíróság előtt eljárhat.” (AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1082/2006/EK RENDELETE (2006. július 5.) az európai területi együttműködési csoportosulásokról)

Magyarországon az **önkormányzatok önként vállalt és kötelezően előírt feladat- és hatáskört is átruházhatnak** az ETT-re, kivéve a hatóságként gyakorolt jogköröket. Így a korábbi eurorégiós formához képest egy magasabb intézményi szintet képvisel az együttműködés. Jó példa erre a **közös intézményfenntartás**, melyre a spanyol-francia határon már működik együttműködés (Cerdanya EGTC – közös kórházüzemeltetés). Legalább ekkora igény van a közös tűzoltóságok, oktatási intézmények, szociális ellátás, stb. közös működtetésére. Az együttműködés talán legsikeresebb formája az, amikor a határra való tekintet nélkül, a felmerült emberi és piaci igények kielégítése céljából összekapcsolódnak a szolgáltatások.

A társulások kimondott célja a gazdasági és társadalmi kohézió megerősítése a tagok között. Új elem, hogy a Lisszaboni Szerződés és az EU 2020 Stratégia bevezeti a **területi kohézió** fogalmát. A területi kohézió támogatja a terüle-

tek integrált fejlődését, melynek révén elérhető teret biztosít a polgárok számára. A szakpolitikák közötti koordináció megerősíti a helyi térség-specifikus politikákat. Az együttműködés várható hatásaként esély van a határ két oldalán lévő kistérségek szerves, egybefüggő fejlesztésére a határon átnyúló közös fejlesztési programok megvalósításával. A területi kohézió pedig egyértelmű alappillére az európai integráció megvalósításának.

A területi együttműködések (köztük a határmenti együttműködések) szerepének erősödését jól mutatja, hogy a tervek szerint a 2014-2020 között területi együttműködésre fordítható kohéziós források 2,52%-ról 3,48%-ra növekednek, ami 11,7 milliárd eurót jelent. Az összeg közel 75%-a a határmenti együttműködések keretén belül kerülhet felhasználásra.

A csoportosulás jogviszonyaira a **székhely szerinti állam joga** alkalmazandó. ETT létrehozásánál elsősorban a Rendelet előírásaira, majd a nemzeti jogszabályra kell figyelemmel lenni.

A Rendelet végrehajthatósága nem függ a tagállami jogi normáktól, nemzeti szinten azonban szabályozni kell azokat az eljárásokat (alapítás, nyilvántartásba vétel/regisztráció, megszűnés, törvényességi-ellenőrzési szabályok stb.), amelyeknek az adott tagállam szervei illetékesek.

A Rendeletet a tagállamok meglehetősen változó ütemben vették át és ültették a nemzeti jogrendszerekbe. Magyarország elsőként, az európai területi együttműködési csoportosulásról szóló **2007. évi XCIX. törvénnyel** teremtette meg a hazai szabályozás kereteit, amely a többi tagállam nemzeti szabályozásához képest rugalmas, kerettörvény jellegű. Az európai területi együttműködési csoportosulásról szóló 2007. évi XCIX. törvény a Magyar Közlöny 91. számában jelent meg, és az uniós Rendelettel összhangban 2007. augusztus 1-jén lépett hatályba. 2011 elejére valamennyi tagállam áttűtette a Rendelet vonatkozó intézkedéseit hazai jogrendjére.

A szabályozás során a hazai jogalkotó az intézmény legkönnyebb, leggyorsabb és legszélesebb körű alkalmazását kívánta lehetővé tenni, figyelemmel arra, hogy Magyarországnak kiemelkedő érdeke a jogintézmény hatékony használata. Hazánk olyan egyedülálló helyzetben van az európai országok sorában, hogy mind földrajzi elhelyezkedése és mind történelmi múltja okán

különös haszonélvezője az ETT-nek. Hét határral rendelkezvén, a határ menti programokból, az uniós finanszírozásból eredő támogatások révén a határ menti elszigetelt térségeink kiemelten juthatnak fejlesztési forrásokhoz.

A társulások tagjai **két tagállam helyi-, vagy regionális hatóságai lehetnek**. Emellett tagként vehet részt az állam, valamint a közbeszerzési irányelv hatálya alá tartozó közigazgatási szervek és fentiek társulásai. Magyarországon a határ menti együttműködések kialakításában kiemelkedő szerepet játszanak a helyi önkormányzatok. A velük szemben támasztott alapkövetelményeket uniós szinten a Helyi Önkormányzatok Európai Chartája határozza meg, melynek rendelkezései beépültek a magyar Alkotmányba. A szabályozás értelmében „a helyi önkormányzat szabadon társulhat más helyi önkormányzattal, érdekei képviselője és védelme céljából területi, valamint országos érdekképviselői szervezetbe tömörülhet, feladat- és hatáskörében együttműködhet külföldi helyi önkormányzattal, beléphet nemzetközi önkormányzati szervezetekbe. A külföldi önkormányzattal való együttműködésről, nemzetközi önkormányzati szervezethez való csatlakozásról a képviselő-testület minősített többséggel dönt, mely döntés az Ötv. 10. § (1) bekezdés f) pontja értelmében a képviselő-testület át nem ruházható hatáskörébe tartozik”.

A társulásokban részt vehetnek a nem uniós államok jogalanyai is, amennyiben a székhely szerinti tagállammal nemzetközi szerződést kötöttek területi együttműködés témában.

2010 decemberében módosításra került a hazai jogszabály, melynek célja a bejegyzési eljárás rövidítése, a határidők betarthatóságának elérése volt. **A 2010. évi CXXVI. törvény 2010. december 4-i hatálybalépésével módosult a korábbi európai területi együttműködési csoportosulás elnevezés, ETT-re, vagyis Európai Területi Társulásra.** A névváltozás nem befolyásolja a bejegyzett csoportosulások korábbi névhasználatát (pl.: Ister-Granum EGTC). **További változás, hogy a társulások jóváhagyás iránti kérelmének elbírálásáért 2010. december 16-tól a Fővárosi Bíróság helyett a mindenkori közigazgatás-fejlesztésért felelős miniszter felel.**

A jóváhagyott ETT tagokról a **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium** vezet nyilvántartást, melynek adatai

- beleértve az Alapszabály és Egyezmény-tervezeteket – nyilvánosak, azok az interneten korlátozás nélkül megismerhetők. A nyilvántartásba vett ETT-kről pedig a **Fővárosi Bíróság** honlapján találhatóak részletes adatok.

Az Európai Területi Társulások előnyei

Magyarországon az önkormányzatok 2007 óta jellemzően határ menti együttműködésre használják az Európai Területi Társulást. Más jogi személyekkel szemben az Unió az ETT-t, kimondottan a területi együttműködési források fogadására és menedzselésére alkotta meg.

Az ETT szervezet előnye a **határ menti programoknál**, hogy voltaképpen önállóan teljesít több határon átnyúló projekttel szemben elvárt feltételt, úgy mint a közös fejlesztést, a közös végrehajtást, a közös költségvetést és a közös menedzsmenetet. Az ETT egyszerre alkalmas program- és projektmenedzselésre, így mind az előkészítés, mind a megvalósítás szakaszában hatékonyan képes befolyásolni vagy akár koordinálni a tervezési és vezérlési feladatok ellátását. Az ETT keretében hatékonyabb lehet a forráslelő és szervezettebb az együttműködési keret, mivel az ETT a forrásokra önállóan pályázhat. Nem érvényesül tehát a programoknál jól ismert „Vezető Partner” elv, az ETT egy személyben felelős.

Az ETT képes biztosítani a bottom-up (helyi, regionális, nemzeti és uniós stakeholderok), a top-down (brüsszeli igények, helyi megvalósítók), valamint a horizontális (stakeholderok preferenciarendezéseinek integrálása) kommunikáció zökkenőmentes működését. Bár hazánkban a testvérvárosi és a régiók közötti együttműködéseknek is komoly hagyománya van, a határ menti együttműködés előnyeinek kiaknázása nemcsak az uniós fejlesztési források eredményes lehívása érdekében fontos, hanem a határ menti térségek kulturális, turisztikai, valamint fejlesztési terveinek összekapcsolásában is kiemelt szerephez jut.

Ezen új eszköz előnye az is, hogy nem a nemzetközi, hanem az uniós jog hatálya alá tartozik. Az uniós szabályozás szerint 3 hónap áll a tagállamok rendelkezésére az ETT-k jóváhagyására. A gyakorlatban előfordult, hogy ez az időszak jóval hosszabbra nyúlt, a tagállamok eltérő rendelkezései miatt. Az

EU-s Rendelet felülvizsgálata során emiatt a határidőt 6 hónapra változtatná a Javaslat, azzal, hogy ha a jóváhagyás kiadására ezen időtartamon belül nem kerül sor, akkor az adott ETT automatikusan bejegyzésre kerül.

Az ETT manapság az egyetlen olyan közösségi eszköz, amely lehetővé teszi a résztvevők egyenlő és arányos képviselőit, a közös feladatfinanszírozást és a hatáskörök átruházását. Az egyenlő képviselőt a **kötelezően létrehozandó szervek** biztosítják. Az ETT igazgatót nevez ki, aki a társulás képviselőjében eljár. A közgyűlés hozza a társulást érintő érdemi döntéseket, így annak tagjai az ETT-ben résztvevő felek által delegált személyek. Az ETT hatékonyan képes képviselni a tagok közös érdekeit külső szereplők, köztük az Unió intézményei irányában.

Az ETT előnyeként említendő, hogy **lobbi szereplőként** léphet fel az EU-nál – európai jogi személyként lép fel a regionális és kohéziós politikában. A Régiók Bizottsága – mint a helyi és regionális érdekek képviselője – külön honlapon foglalkozik az ETT-ekkel (<http://portal.cor.europa.eu/egtc/en-US/Pages/welcome.aspx>).

Adatbázisban szerepelteti a tagállami jóváhagyó hatóságokat a könnyebb beazonosíthatóság érdekében, honlapján feltünteti az újonnan alakult és az alakulóban lévő ETT-eket, a különböző tagállami szabályozásokat, jó gyakorlatokat.

„A Régiók Bizottsága felkéri valamennyi tagállamot, hogy hajtsa végre az EGTC-vel kapcsolatos nemzeti rendelkezéseket, hogy minden európai régió és város részt vehessen a rendszerben. Az EGTC segítséget jelent majd a bürokrácia leépítésében, lehetővé téve a partnerek számára olyan közös projekteket, amelyek a köz érdekeit szolgálják.”

Európában kevesebb mint négy év alatt huszonöt csoportosulás jött létre; ezek 15 tagállamban több mint 550 helyi és regionális önkormányzatot tömörítenek, és több mint 22 millió európai polgárt érintenek.

Az ETT-k **gazdaságfejlesztő szerepe** az utóbbi években kapott hangsúlyt. Kezdetekben a cél azon régóta fennálló együttműködések segítése volt, melyek valamely közös célt kívántak megvalósítani, de nem rendelkeztek a megfelelő jogi kerettel, feltételekkel. Az utóbbi években a brüsszeli és a hazai jogalkotók egyaránt felismerték an-

nak lehetőségét, hogy ETT-k keretében olyan versenyképes régiók jöhetnek létre, amelyek adott terület fejlesztéséhez fenntartható módon tudnak alapot nyújtani.

Fentiekre figyelemmel az ETT hosszú távú, közös stratégiai fejlesztések megvalósításához is keretet biztosít.

Az együttműködés területei

A társulások nagy előnye, hogy rendkívül széleskörű együttműködési területeket ölelhetnek fel tevékenységükkel. Ezek közül a legfontosabbak a következők:

- Közlekedés,
- Egészségügy, elsősegély,
- Oktatás, nevelés,
- Környezetvédelem,
- Energia-felhasználás, innovációs eszközök, K+F
- Kultúra,
- Munkahelyteremtés és fejlesztés,
- Szociális szolgáltatások és politika,
- Turizmus, Sport,
- Mezőgazdaság

A magyar részvétellel működő ETT-k esetében a turisztikai és infrastruktúra-fejlesztés témájú projektek a legjellemzőbbek napjainkig.

Magyarországi és magyar részvételű társulások

Az Európai Területi Társulásokról szóló 1082/2006/EK rendeletet az EU-s tagállamok közül Magyarország fogadta el először. A korai elfogadás segítette abban, hogy Közép-Európa első ETT-jét Esztergom központtal hozták létre, valamint az is, hogy Magyarországon létezik és alakul a legtöbb ilyen társulás az Európai Unióban.

2007 óta **Magyarországon** az alábbi ETT kerültek nyilvántartásba vételre (hazai székhely):

1. Abaúj- Abaújban ETT
2. RRABONA Korlátolt Felelősségű ETT
3. Banat-Triplex Confinium Korlátolt Felelősségű ETT
4. Ister-Granum ETT
5. Rába-Duna-Vág ETT
6. Ung-Tisza-Túr-Sajó ETT

Az alábbi ETT-k kerültek **magyar részvétellel**, szlovák székhellyel bejegyzésre:

1. Pons Danubii Korlátolt Felelősségű EGTC
2. Bódva-Karszt EGTC

A Közigazgatási és Igazságügyi Mi-

nisztérium több alakuló ETT leendő tagjának adta már meg a **jóváhagyást** a létrehozáshoz:

1. Békés-Arad ETT (Békés megyei önkormányzat) 2011. május 18.
2. Pannon ETT (Pécs, Kaposvár, Nagykanizsa, Szekszárd, Zalaegerszeg, stb.) 2011. június 4.
3. Bodrogi ETT (Alsóberecki, Felsőberecki, Karos, Karcsa, Tiszacsermely, stb.) 2011. június 29.
4. Gömör-Tornai ETT (Alsószuha, Aggtelek, Gömörzölös, Hídvérgárdó, stb.) 2011. szeptember 19.

Az Európai Területi Társulások alapításában és a kapcsolódó tanácsadásban a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Határon Átnyúló Területi Közigazgatási Kapcsolatok Főosztálya mellett nagy szerepe van a társadalmi szervezeteknek is.

A Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-Európai Segítő Szolgálatát (angol elnevezésének rövidítésével, a CESC-t) 2009 júniusában magánszemélyek alapították azzal a céllal, hogy a francia MOT-hoz hasonló, koordináló szerepet lásson el a közép- és délkelet-európai határ menti együttműködések irányában. Tagjainak nagy része ma határmenti megye, de alapító tagja maga a MOT is. A CESC célja a magyar határok mentén, valamint Közép- és Délkelet-Európa többi államában a határon átnyúló együttműködések szakmai támogatása; az európai régiók, ETT-k és a határ menti együttműködésekben részt vevő helyi és regionális hatóságok hálózatba tömörítése a nyugat-európai jó példák elterjesztésével. Fontos célkitűzése a stratégiai együttműködés kialakítása az Unió illetékes döntéshozó és döntés-előkészítő intézményeivel és az azonos céllal létrehozott észak- és nyugat-európai hálózatokkal. A közép- és délkelet-európai nemzetek közötti partneri viszonyok kialakításával a térség belső kohéziójának, a kölcsönös közeledésnek az erősítése válik lehetővé.

A Magyarország – Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program

A Program a határtérség gazdasági és társadalmi integrációjának erősítését kívánja elérni. A határtérség kapacitásának és infrastruktúrájának közös, haték-

konyabb használatán keresztül nőhet a térség versenyképessége. **A jogosult területek** Magyarországon Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Pest, Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék, Budapest, Szlovákiában pedig a Pozsonyi, Nagyszombati, Nyitrai, Besztercebányai, Kassai kerületek.

A 2007-2013 között rendelkezésre álló Községi Támogatás **összege 176.496.479 €**. A gazdaság és társadalom, valamint környezet- és természetvédelem, elérhetőség témakörökben megvalósítandó közös projektek nyerhetnek forrásokat a Programban. A Program támogatja a meglévő közlekedési és kommunikációs infrastruktúra fejlesztését, emellett lehetőség nyílik az infrastrukturális elemek bővítésére is.

A Programban eddig négy kiírás jelent meg és még várható egy utolsó ebben a programozási időszakban.

Az első kiírásban 106 projekt nyert, közel 42 millió euró összegben történt szerződéskötés. A második kiírásban a nyertes projektek száma 107 volt, 45 millió eurós szerződéskötéssel. A harmadik kiírásban 30 nyertes projekt volt, a negyedik kiírás értékelése folyamatban van.

Európai Unió támogatással készült el a magyarországi és szlovákiai tájakat összekötő Hollókő-Murány kerékpárút terv. Nógrád megye és Besztercebánya kerület közös pályázatát, a Magyar-Szlovák Határon Átnyúló Együttműködési Program támogatta. A világörökségi palóc faluból induló új kerékpárút a tervezet szerint a magyar oldalon 15, míg a szlovákon 25 települést köt össze – érintve egyebek közt az ipolytarnóci öslábnymos területet, a füleki várat vagy a nyáron is népszerű kokavai sítereget is. A kerékpárút tervezőinek egyebek közt a Fertő-tavi magyar-osztrák kerékpárút szolgált mintaként.

Rendelet-felülvizsgálat

Az EK Rendelet a szabályozás felülvizsgálatára tesz javaslatot, mely folyamat már a spanyol-belga-magyar elnökségi trió alatt megkezdődött. A három ország élen jár ETT-k alapításában, így a tapasztalatok és a javasolt fejlesztési irányok is markánsan meg tudtak jelenni a felülvizsgálathoz kapcsolódó dokumentumokban.

A Rendelet és a tagállamok jogszabályai alkalmazásának tapasztalatait a Régiók Bizottsága (továbbiakban:

RB) gyűjtötte össze, melyből jelentést készített, és egyben javaslatot tett az esetleges módosításokra. 2011. január 27-én az RB plenáris ülésén elfogadták az „Új szempontok az EGTC-rendelet felülvizsgálatához” című saját kezdeményezésű véleményt, melyben több olyan javaslatot tartalmaz, mely a jövőben további előnyökhöz juttatná a társulásokat:

- olyan közösségi programok létrehozását, melyeket az ERFA finanszírozza, és amelyek új ETT-k létrehozását, illetve már létező, hagyományos módszerekkel irányított együttműködési projektek átalakítását segítenék elő; Bresso vélemény (CDR 308/2007 fin): „az európai bizottsági kiírásokban jeleznek, hogy az értékelés során előnyt jelent, ha a projekthez kötődik a projekt lezárultát követően is fennmaradó európai területi együttműködési csoportosulás létrehozása. Ezáltal olyan közép- és hosszú távú együttműködési kultúra intézményesülését erősítene, amely a közösségi forrásokon kívüli finanszírozási lehetőségek után kutat.”

- olyan pályázati rendszer kidolgozását, ahol a projektértékeléseknél komparatív előnyben részesítenék azon projekteket, amelyek ETT felállítását tartalmazzák;

A felülvizsgálati folyamatban kiemelt érdekünk, hogy érvényesíteni tudjuk a határ menti térségben élők által jelzett szabályozási és gyakorlati problémákra adott megoldási javaslatok kidolgozását. A Rendelet módosítására irányuló magyar javaslatok jó része a fenti RB véleményben már megjelenik:

- A harmadik államok jogalanyai részvételének egységes szabályozása a rendeletben
- A Rendelet 12. cikk (2) bekezdése szerint a tagállamok megtilthatják a korlátolt felelősségű tagokból álló csoportosulás területükön történő bejegyzését. Egységes szabályozás szükséges a tagállamokban a korlátolt felelősség kérdésében.
- ETT-hez történő csatlakozási eljárás egyszerűsítése - új tag csatlakozásánál a jóváhagyási és nyilvántartásba vételi eljárás minden egyes esetben megismétlődik. Ez szerencsés esetben pár hónapot, rosszabb esetben több mint egy évet is igénybe vehet. Ennek érdekében javasolt a már megalakult ETT-hez való tagi csatlakozás szabályait egyszerűsíteni.
- A civil szféra részvétele az

együttműködésben - kritériumrendszer rögzítése. Sok esetben – különösen gazdaságfejlesztés – indokolt magán-szereplők bevonása is a közös célok megvalósításába. A bevonás feltételeit és az együttműködés mélységét uniós szinten javasoljuk rögzíteni.

- Tagállami szabályozások felülvizsgálatának közelítése. Az EK Rendelet felülvizsgálatával párhuzamosan szükség van a tagállami szabályozások különbözőségéből fakadó problémák kezelésére, az eltérések enyhítésére.

A Regionális Politikáért felelős biztos, Dr. Johannes Hahn átadta Mercedes Bressonak, a Régiók Bizottsága elnökének a módosított EGTC Rendelet javaslatát az 2011. októberi Open Days (Régiók és városok európai hete) során, Brüsszelben. Az Európai Bizottság október 6-án fogadta el az EGTC-ről szóló 2006/1082/EK Rendelet módosító javaslatát, melynek célja a szabályzás egyszerűsítése, a társulások alapításának megkönnyítése. A jelenlegi dokumentum kiegészíti a már említett, az EGTC Rendelet használatáról szóló július 29-én elfogadott jelentést. A módosító javaslatban több változás is megjelenik a társulásokkal kapcsolatban, melyek közül a legfontosabbak:

- harmadik országok és tengerentúli területek részvétele,
- magánjogi intézmények csatlakozásának lehetősége,
- az alapidokumentumok lehatárolása - jóváhagyás az alapszabály vizsgálata alapján,
- a jóváhagyás idejének meghosszabbítása 6 hónapra és az automatikus jóváhagyás lehetősége ezen időkorláton felül,
- továbbá napirenden van egy speciális biztosító rendszer létrehozása is.

Összefoglaló, az ETT jövője

Korábban számtalan Eurorégió jött létre a határ mentén, amelyeket a határon átvívelő együttműködés keretében az országhatár mindkét oldaláról települések, kistérségek vagy pl. a Kárpátok Eurorégió esetében 4 ország nagytérsége hozott létre. Az Eurorégiók tevékenységét főleg kulturális, települések és emberek közötti kapcsolatok jellemezték. 2007-ben létrejött a régen megfogalmazott igény arra, hogy létrehozzák az európai térségek magasabb szintű

kapcsolatainak jogi keretét. A legfontosabb minőségi változás, hogy az ETT-k gazdasági hatáskörökkel ruházhatók fel, akár vállalkozásokat hozhatnak létre, így fontos pillérei lehetnek a gazdaságfejlesztésnek. **Fontos megemlíteni, hogy Közép-Európa minden országában a határ menti térségek többsége hátrányos helyzetű.** Ennek az az oka, hogy a 20. században megrajzolt új országhatárok az addigi egységes, természetes gazdasági térségeket szeltek ketté, létrehozva ezzel zsákrégiókat, fejlődésképtelen, leszakadó térségeket. A szomszédos térségek gazdasági együttműködésének újjáélesztését szolgálják e társulások, általuk felélénkíthet a kereskedelem, a szolgáltatások és a turisztika. Több előnyt élveznek az EU-alapokhoz benyújtott pályázatok elbírálásánál, a jövőbeni a szerepük hatványozottan felerősödik, és ezzel az európai fejlesztések tengelyévé válhatnak. A jogszabályok értelmében vállalkozásokat, oktatási, egészségügyi és szociális intézményeket alapíthatnak, kamarákat tarthatnak fenn. Erőteljesen befolyásolhatják tehát a szomszédos térségek gazdaság- és vállalkozásfejlesztését, intézményes területfejlesztést hajthatnak végre.

Az ETT ma az Európai Unió egyik leginnovatívabb intézményi kezdeményezése. Az Unió döntéshozói és szakértői is együttműködnek ezen innovatív szervezetekkel. Az uniós tagság a térségben valamennyi határ folyamatos lebontásával járt, amelynek gazdasági, társadalmi és kulturális értelemben vett megszüntetése hosszú távon valósul meg.

Bár a schengeni határok a gyakorlatban már nem jelentenek valós határellenőrzést és kerítéseket, hosszú éveknél kell még ahhoz eltelni, hogy az emberek gondolkodásában a határok ne korlátokként, hanem összekötő kapocsként jelenjenek meg. A határmenti együttműködések sikerességét mindenesetre nagyban előmozdítja a helyi döntéshozók tenni akarása, a pályázatok elkészítéséhez szükséges ismeretek bővítése, a nyertes projektek fenntartása és a jó kapcsolatok ápolása.

/Az EGTC-k alapításával, jóváhagyásával és működésével kapcsolatos kérdéseivel Magyarországon a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Határon Átnyúló Területi Közigazgatási Kapcsolatok Főosztályát keresheti meg. +36 1 795 3336; katalin.fekete@kem.gov.hu/

Dr. Fekete Katalin, főosztályvezető

Abaúj – Abaújban EGTC

2007. december 20-án a Schengeni egyezmény életbelépésének éjszakáján, 9 magyar (Hejce, Boldogkőváralja, Boldogkőújfalu, Hernádcéce, Fony, Mogyoróska, Arka, Korlát, Regéc) és 9 szlovák önkormányzat (Debrőd, Reste, Kamáróc, Alsólánc, Perény-Hím-Felsőlánc, Buzita, Reste, Szeszta, Nagyida) és egy magyar közhasznú alapítvány megalakította az ABAÚJ-ABAÚJBAN FEJLESZTÉSI PARTNERSÉGET.

Papp Adrianna
Debrőd polgármestere

Az együttműködés, a Fejlesztési Partnerség azért jött létre, hogy tagjai egymást segítve együtt, de a Partnerségen belül külön – külön is, különböző forrásokra pályázzanak a térség gazdasági és turisztikai fellendítése érdekében, történelmi gyökereinkre építve és a jelenlegi körülményeket figyelembe véve.

A partnerek vállalták, hogy a Megállapodásban megfogalmazottakat, a közös célokat együttműködve valósítják meg, segítve egymást az előkészületekben és a végrehajtásban egyaránt.

A elkövetkező években havonta találkoztunk, mivel egy nagyszabású, határon átnyúló projekt előkészítésén dolgoztunk, melyet az Európai Területi Együttműködés keretében kiírt pályázat I. fordulójába adtunk be „ABAÚJ TURISZTIKA HATÁROK NÉLKÜL” néven.

Pályázatunk 1 300 000 eurós támogatást nyert, melyben 5 támogatott partnernél egy – egy, már meglévő kulturális célra szolgáló épület felújítása, bővítése valósult meg. Ezáltal az épület alkalmassá vált helytörténeti kiállítások kialakítására, turisztikai-információs elektronikus pont létrehozására szociális helyiségekkel. Debrődön is egy turisztikai információs központ valósult meg, mivel a falut turisztikai ösvények kötik össze a közelben lévő természeti látványosságokkal, és az évente június-

ban megrendezendő Szent László búcsú is egyre több látogatót vonz. Hét nem támogatott partner is részese volt a projektnek, de náluk nem valósult meg építési jellegű fejlesztés.

A pályázat része volt két közúton közlekedő kisvonal beszerzése, mellyel az idelátogató vendégeink mozgását tudjuk biztosítani.

Miután tudomást szereztünk a határon átnyúló együttműködés új formájáról, az EGTC-ről, melynek szerkezete és európai elfogadottsága újabb előnyökhöz juttathatja a partnerség falvait, 2008 szeptemberében elhatároztuk, hogy a VITEA Alapítvány segítségével megalakítjuk az ABAÚJ-ABAÚJBAN EGTC-t, melynek következtében jóval nagyobb teret kaphatnak a közös határon átnyúló fejlesztések.

Az volt a célunk, hogy a helyi lakosságot felkészítsük az elkövetkezendő évek kihívásaira, és aktív részeseivé tegyük a határon átnyúló együttműködés fellendítésében és a vidékfejlesztésben, amely elősegíti a különböző gazdasági kapcsolatok építését. További fontos szempont volt a teljes nyilvánosság biztosítása, amely ráirányítja a figyelmet a kevésbé ismert területekre, valamint felfedi a térség problémáit.

Lelkesedésünknek és a jó együttműködésnek köszönhetően céljaink elérésé-

től, az EGTC bejegyeztetésétől az sem tántorított el bennünket, hogy a szlovák hatóságok többször is visszautasították kérelmünket arra hivatkozva, hogy az általunk megfogalmazott célok nem feltétlenül képviselik Szlovákia érdekeit. Az akkori elnök, Szaniszló Sándor a VITEA Alapítvány képviselőjével együtt egésznapos tárgyalásokat folytatott a minisztériummal azért, hogy pontosítsák a kifogásaikat.

Végül 2010 júniusában bejegyezték az Abaúj - Abaújban EGTC-t. Ezt követően többször is megkerestek bennünket brüsszeli és más európai szerveződések együttműködés céljából. Ekkor lettem én az EGTC új elnöke.

Az Abaúj – Abaújban EGTC területén magas a munkanélküliségi ráta, esetenként többszörösen meghaladja a vizsgált országos átlagértékeket, néhol eléri az 50 százalékot is. Ezért minden segítséget meg kell adni a térség gazdasági átalakításához, amelybe természetesen nemcsak a helyi polgármesterek kapcsolódnak be, hanem a helyi civil szervezetek is.

Az abaúji határmenti területek integrációs szintje meglehetősen alacsony, az elszigetelt részek között csupán szórványosnak mondhatók a kapcsolatok.

Az Abaúj - Abaújban EGTC körzetébe

közel 28 ezer hektáros terület fejlesztése tartozik, melytől több tízezer lakos élete és megélhetése függ, ezért igen komoly feladat nehezedik partnerségünkre.

Az EGTC megalakulását megelőzően az Abaúj – Abaújban Partnerség már többször is pályázott sikeresen az EU-ban. Közülük egyik legemlékezetesebb az öt országos, Ezeréves kötelék nevű pályázat volt, mely két évig tartott, és részt vett benne Magyarországról Hejce, Horvátországból Dájhegy, Szlovéniából Hodos, Erdélyből Tordaszentlászló és Szlovákiából Debrőd. Minden résztvevő községet háromszor látogattunk meg három különböző rendezvény alkalmával. Megismerkedhettünk az ottani önkormányzatok működésével, előnyeivel, hátrányaival, és nem utolsósorban értékes kapcsolatok, barátságok köttettek.

EGTC-ként sikeresen pályáztunk a fenntartási költségekre, mely lehetővé teszi egy iroda működtetését. Amellett, hogy folyamatosan figyelemmel kísérjük a pályázati kiírásokat, nagyon fontosnak tartjuk a Partnerség önkormányzatai között kialakult kapcsolatok ápolását. A felmerülő nehézségek főleg az elnyert pályázatok finanszírozásában

rejlnek. Mivel minden beruházási jellegű pályázat utófinanszírozásos alapú, komoly gondot jelent egy kis községnek áthidaló kölcsön felvétele és a kamatok fizetése. Hiszem, hogy a pályázat meghirdetőinek és elbírálóinak sem érdeke, hogy egy sikeresen pályázó szervezet vagy önkormányzat visszalépjen az említett okok miatt.

Mióta megalakultak az első EGTC-k, sokan egyetértenek abban, hogy túlságosan összetett a bejegyzetési folyamat, és mintha a két szomszédos országra, jelen esetben Magyarországra és Szlovákiára más-más EU-s törvények vonatkoznának. Bírálát érte magát az EU-t is, hogy nem igazán tud mit kezdeni ezekkel a szerveződésekkel, és nem gondolta végig a fejleményeket. Én amellett, hogy látom a nehézségeket, és némiképp egyet

tudok érteni a kritikákkal, úgy vélem, hogy elsősorban meg kell tanulnunk elszakadni az eddig berögződött, sok esetben hátramozdító gyakorlattól. Meggyőződésem, hogy ha az Európai Unió intézményének jogrendszere lehetővé teszi az ilyen jellegű területi együttműködést, nemcsak ajánlott számunkra, hogy megpróbáljunk ezzel a lehetőséggel élni, hanem kötelességünk is. Mint ahogy az is, hogy egy polgármester elkövessen mindent annak érdekében, hogy felvirágoztassa községét.

Szent László növénytemplom

Gyerekcipőben a mikrorégiók Gömörben

Nem mondhatnánk, hogy túlságosan élnek a mikrorégiók adta előnyökkel Gömörben, bár papíron (25 mikrorégiót jegyez a világháló) van belőlük elég. Van olyan község, amely két társulásnak is a tagja, de gyakorlati előnyöket nem igen látott az alig-alig működő együttműködésből. Igaz, maguk az érintett falvak közötti együttműködés is igencsak akadozik.

Persze, akad példa az ellenkezőjére is, a Sajó Menti Mikrorégió, amelynek 12 falu és Tornaalja városa a tagja, az üdítő kivételek közé tartozik. A társulást jelenleg Marián Habovčík, Lenke ambiciózus polgármestere vezeti, aki Dubovský Lászlótól, Tornaalja néhai polgármesterétől vette át a stafétát. Mint Habovčík mondja, az, hogy egy város is tagja a mikrorégióknak, sok-sok előnyt

jelent a számukra. Hiszen a környék lakóinak jelentős része a kisvárosban talált munkát, s az úgynevezett közös hivatal is Tornaalján található. S az sem elhanyagolandó tény, hogy Tornaalja jelenlegi polgármestere, Szögedi Anna (MKP) is gazdag kapcsolatrendszerrel bír, amit ki tudnak használni a társulás többi tagjai is.

A Sajó Menti Mikrorégió szorosan

együttműködik a szomszédos magyarországi községekkel, s a határon átnyúló együttműködés keretében több közös projektet is benyújtottak már. Ezek közül az egyik és legnagyobb - immár sikeres - pályázatot a Sajó Menti Mikrorégió a magyarországi Hét községe által vezetett kistérséggel (amelyhez további nyolc község tartozik) közösen nyújtotta be és valósítja

meg, nevezetesen: optikai gerinchálózat épül ki, amely által interneten és telefonon is elérhetővé válnak egymás számára. Eddig több olyan határ menti település is volt – mint Naprágy vagy Sajókeszi -, ahol nem volt internet, így most ez is megoldódik. Emellett két új pályázatot is benyújtottak, az egyik egy, a 2011-2020-as időszakra szóló stratégiai együttműködést tartalmazó terv kidolgozására, a másik egy közös, láncszervezéses rendezvény lebonyolítására vonatkozik. A minap készült el az új weboldaluk is, amely a www.prislanej.sk címen lesz elérhető.

Abban is megegyeztek a mikrorégió tagjai, hogy egyes nagyobb rendezvényeik időpontját (falunap és hasonlók) egyeztetik, így a közösen vásárolt sátrakat, trambulint és sörpadokat kölcsönözni tudják egymásnak. Keszi Norbert, Kövecses polgármestere hozzát teszi még, hogy közösen a megyei önkormányzat

pályázatain is könnyebb sikert elérni, mivel azok eleve a mikrorégiós elképzeléseket részesítik előnyben.

Megkerestük a Medves Mikrorégiót is, amelyhez 11 község tartozik. Mint Varga Sándor, Hidegkút polgármestere mondja, márciusban vette át a mikrorégió vezetését, de azt tetszhalott állapotából kellett felébreszteni. Az eltelt években nem történt semmi különös – jellemzi az elmúlt éveket finom iróniával, s hozzát teszi még, hogy nem könnyű haladást elérniük, ugyanis ezek a községek a közelmúltban alig-alig működtek együtt. Pályázati pénzekből a Nógrád-Novohrad Geopark segítségével információs táblákat helyeznek ki az érintett településeken, amely elsősorban az ide, a Cseres Tájvédelmi Körzetbe érkező turisták tájékoztatására szolgál majd.

Varga szerint mindent el kell követni, hogy a következő években javuljon az

összhang a települések között, hiszen gyakorlatilag azonos gondokkal küszködnek (nagy mértékű munkanélküliség, a roma lakosság egyre nagyobb létszáma), s közösen, összehangolva bizonyos aktivitásokban egyszerűbb lenne eredményt elérni. Az eddigi közös munka, együttműködés a negyedévenkénti találkozókban merült ki, bár Varga megemlíti például az évente megrendezésre kerülő Medves Kupát, ahol öt falu focicsapatai csapnak össze, s egy-két falunapon is kölcsönösen szerepeltették egymás kulturális csoportjait.

„Ha nem fogunk össze, nem érünk el semmit” – zárja gondolatait Varga Sándor, s ez nemcsak a Medves Mikrorégióra, hanem Gömör összes településére vonatkozik.

Juhász Dósa János

Hangzatos, nagy tervek helyett a mindennapi, gyakorlati problémák megoldását választották

A kistérségi önszerveződés diszkrét bája

Anélkül, hogy különösebb készítményt éreznék jól hangzó közterek megfogalmazására, azért ide jegyzem: pénzügyi szempontból „alutáplált” városainknak, falvainknak persze jót tett, hogy Szlovákiának az Európai Unióhoz történt csatlakozását követően új lehetőségekhez jutottak – s jutnak ma is. Nem tudom, létezik-e pontos kimutatás arról, pályázati támogatás formájában mekkora pénzösszeg áramlott az utóbbi fél évtizedben az országba, de feltételezhető, hogy eurók milliárdjairól van szó. Olyan fejlesztések valósulhattak így meg, melyekről a települések vezetői évtizedeken át legfeljebb álmodni mertek, s melyekre az önkormányzatainknak önerőből sosem futotta volna. Ugyanakkor valljuk be: láthattunk számos „mondvacsinnált” projektet is – olyanokat, melyek csak papíron mutattak jól, gyakorlati hozadékuk viszont valahol a zéró táján mozog; sok önkormányzati társulás pedig oda jutott, hogy a tagsági díj beszedésén és/vagy az éves egy összejövetelen kívül semmilyen tevékenységet nem fejt ki.

Az ország nyugati szegletében akadt tíz olyan település, melyek a másik végé-

Miután az Édentől keletre fekvő országok számára is elérhetővé vált az európai uniós alapoknak nevezett, tejjel-mézzel folyó bőségszaru, mint eső után a gomba, szaporodtak országszerte a legelképesztőbb igényeket megjelenítő önkormányzati társulások. Ezen a csodán is túl vagyunk; napjainkban a hangsúly fokozatosan az ésszerűség felé tolódik el. Tegyük hozzá: szerencsére.

EÓRY ANDRÁS

ről ragadták meg a dolgot – felmérték a közös, természetes igényt, majd munkához láttak. „Véd- és dacsövetségük” évek óta működik, sőt, új partnerekkel gyarapodik.

Banális történet?

A csallóközcsütörtöki székhelyű Kis-Duna Mikrorégió számos furcsaságot mondhat magáénak. Ezek egyike, hogy bár központjaként Csallóközcsütörtököt jelölik meg, elnöke a szomszédos település, Fél polgármestere. A helyzetet tovább bonyolítja, hogy a társult falvak – Csallóközcsütörtök (Štvrtok na Ostrove), Csákány (Čakany), Dunaújfalú (Nová Dedinka), Éberhard (Malinovo), Fél (Tomášov), Jányok (Janiky), Magyarbél (Veľký

Biel), Pozsonyboldogfa (Boldog), Pozsonyivánka (Ivánka pri Dunaji), Réte (Reca), Tökés (Zálesie), Vök (Vlky) és Zonctorony (Tureň) – két járás, a Dunaszerdahelyi és a Szenci, illetve két megye, Pozsony és Nagyszombat területén fekszenek. Szalay József elnök szerint „minden banálisan kezdődött”...

„Úgy nyolc éve, az ünnepek között az az ötletem támadt, hogy nem formális találkozót, amolyan évzárót szervezek a környező falvak polgármesterei számára – meséli a kezdetekről. – Zömében magyarok lakta településekről van szó, ám valamilyen ügyintézés kapcsán közben keveredett Boldogfa polgármestere. Egy ideig figyelt, milyen témákat boncolgatunk, majd megkérdezte: maradhat-e? Hogyne, válaszoltam; a

találkozó végül estébe nyúlt, és valamelyikünk felvetette: alapítsunk kistérségi társulást. Ebben maradtunk; a jogi rész intézése a megboldogult Kolláth Kornéliára, Csallóközcsütörtök egykori polgármesterére hárult, ám tragikus halálát követően többé egyikünk sem foglalkozott a társulás hivatalos bejegyztetésével. Ettől függetlenül nyugodtan ki merem jelenteni, hogy sokkal célravezetőbben dolgozunk, mint a hivatalosan létező, ám gyakorlati munkát nem végző társulások többsége. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a tíz, úgymond alapító településhez időközben továbbiak csapódtak. A közös gondok megoldásának szükségessége, valamint az egymásrautaltság hozta így.”

Másképp is lehet...

Itt jegyzem meg: a felsorolt falvak mindegyike tagja legalább két-három országos vagy térségi társulásnak – így feltételezhető, hogy a polgármestereket nem a hiányérzet vezérelte, amikor szövetségre léptek. Fél első emberének ide vonatkozó véleménye sommás.

„A napokban írtam alá, hogy felmondjuk a tagságot az egyik, Nyugat-Szlovákia déli régiójának településeit tömörítő társulásban, mivel tevékenysége évek hosszú sora óta abban merül ki, hogy beszedi a tagdíjakat, s évente egy-két találkozót szervez – mondja. – Annak idején nagy reményekkel vállaltuk a tagságot, mivel logikusan hangzott, hogy a négy járás területén működő társulás országos viszonylatban is komoly erőt képviselhet. Egykori elnöke úgy fogalmazott: ekkora tömeg hegyeket fog mozgatni! Hát nem mozgatott – s erre a sorsra jutott a Szenci járás, valamint a Dunaszerdahelyi járás hatnyolc települését tömörítő Duna Mente (Podunajsko) Régió is. A közeljövőben szerintem több társulás megszűnik majd; egész egyszerűen azért, mert a jelenlegi gazdasági helyzetben a falvak számára az egy lakosra eső ötven eurócentes tagsági díj befizetése is komoly teherterhelés. Az, hogy tagjai vagyunk a Felső-Csallóközi Városok és Falvak Társulásának, például 420 eurónkba kerül évente, gyakorlati hozadéka viszont nincs. S ez csak egyike azon szövetségeknek, melyekben tagságot vállaltunk.”

Lehet másképp is csinálni, vallja Szalay József.

„Míg a Szlovákiai Városok és Falvak Társulásának vezetésében helyet fog-

laló Jaroslav Mrva Csölle község polgármestere volt, napirenden hozta az új törvényjavaslatokat, miáltal első kézből értesültünk a várható változásokról. A Kis-Duna Mikrorégió ezen a nyomon próbál haladni.”

Valami mindig megoldásra vár

A társulás legutóbbi, november 7-én zajlott ülésének témája a helyi adók és illetékek összehangolása volt, tudom meg Félben tett látogatásom alkalmával.

„Teljesen gyakorlati okokból volt erre szükség – közli a község első embere. – Lakosaink mozognak, utaznak, közben meg megvitatják, mekkora terheket ró rájuk egyik-másik községi hivatal. Azt mondja például az éberhardi lakos: nálunk ennyi és ennyi a szemétdíj, a féli meg rákontráz: nálunk azért jóval kevesebb – vagy fordítva. Egy másik példa: sok mezőgazdasági vállalkozó több település kataszterében bérel földeket, s megesik, hogy nem azonos nagyságú adót rónak ki rá. Mi úgy éreztük, hogy az említett területeken egységre kell törekednünk, hát leültünk, s megvitatuk.”

Következő, mára már orvoslást nyert téma volt az e tájon elharapódzott vagy elleni bűnözés.

„A járási rendőr-kapitányságok hatáskörét tekintve Fél határtelepülésnek számít. A tolvajok azt csinálták, hogy nálunk összeszedték a csatornafedeleket, s Csallóközcsütörtökön vagy a Dunaszerdahelyi járás más településén tették pénzzé, ahol a Félben illetékes rendőrség hatásköre megszűnt. Polgármester kollégáim kezdeményezésére egy alkalommal összehívtam a szenci, a dénesdi, a somorjai, valamint a diószegi rendőrigazgatókat, s tárgyalóasztalhoz ültettem őket. A megbeszélés nagy médiavisszhangot kapott, s mindez együtt azt eredményezte, hogy egy idő után teljesen megszűntek a lopások” – sorolja az együttműködésből fakadó további előnyöket Szalay József.

Ami a Kis-Duna Mikrorégióba tömörült települések mindegyikén megoldásra vár: az idős, magukra maradt személyekről való gondoskodás. „Az egyedül élő kisnyugdíjasok többsége számára gondot okoz az ingatlan fenntartása – válaszolja fél a falvak elnéptelenedése okán országszerte tapasztalható problémát a társulás elnöke –, ezért kis alapterületű lakásegységeket tartalmazó lakótömbök építését fontolgatjuk.”

A Nagy Testvér árnyékában

A Csallóközben élők jól tudják: néha áldás, néha meg átok Pozsony közelsége. Jó, hogy itt van a szomszédban a „Nagy Testvér”, mivel munka – legyen szó legálisról vagy feketéről – akkor is lesz, amikor az ország más vidékein leáll a gazdaság. Szalay József ide vágó meglátása az, hogy „aki dolgozni akar, Pozsonyban és környékén talál munkát – s ez annak ellenére is igaz, hogy napjainkban tájainkon is magasabb a munkanélküliségi ráta, mint négy-öt éve volt; ha ebbe mélyebben belemennék, felszínre kerülne, hogy egyre többen élnek vissza a segélyezési rendszerrel”. Fél lakosságának mintegy tíz százalékát ma olyan személyek teszik ki, akik a településen nem rendelkeznek állandó lakhellyel – s ez a pozsonyi agglomeráció gyors növekedésének további problémája, mely nem egyszer abszurd helyzeteket teremt.

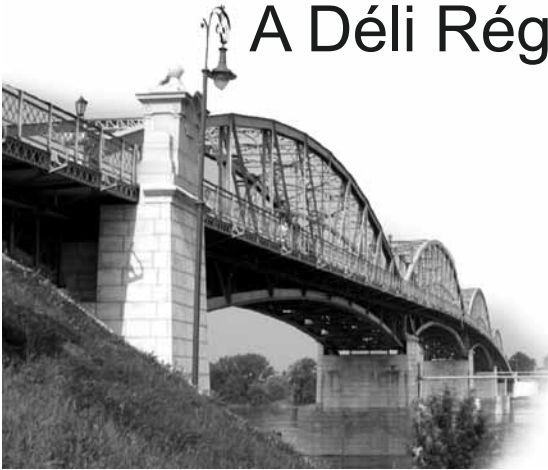
„Egyik lakosunkról tizenöt év után tudtam meg, hogy valójában nem féli illetőségű – mondja a polgármester. – Mindezt azok után, hogy a hivatalban számtalanszor kifogást emelt; aztán egyszer csak jött a meglepetés. Úgy két hónapja azzal a javaslattal állított be hozzám, hogy legyen kétnyelvű a helyi önkormányzati újság. Hiszen kétnyelvű, vettem ellen, mire ő: csak részben, mert a magyar tannyelvű iskoláról szóló cikkeket nem találja benne szlovákul, és viszont. A magyarok könnyű helyzetben vannak, mondta, mert beszélnek és olvasnak szlovákul, de mi van a Félbe települt szlovákokkal? Azóta minden cikk két nyelven jelenik meg, s örülök, hogy ennek a természetes igény adott impulzust.”

Végezetül álljon itt néhány mondat a (lehetséges) jövőről.

A Kis-Duna Mikrorégió vélhetően sosem fog az EU által „agyondotált” kistérségi társulások közé tartozni, mivel tagtelepüléseinek egy része Pozsony megye területén fekszik, ahol az egy főre eső bruttó hazai össztermék állítólag nagyobb, mint Brüsszel térségében. Attól sem kell tartani, hogy túlnő önmaga lehetőségein és az ésszerűség határain, mivel tagjainak érdekei más kívánnak. Elnöke szerint marad azon a szinten, hogy a jövőben is létfontosságú, valós problémák megvitatásának fórumául szolgál – elvégre ezzel a céllal hívták életre.

Lőrincz Adrián

A Déli Régió sikere a Mária Valéria híd

A közép-európai térség európai uniós csatlakozását megelőző időszakban merült fel az a gondolat, hogy a Párkány környéki régió – sok más régióhoz hasonlóan – saját társulást hozzon létre, melynek egyik elsődleges célja az európai integrációs folyamat elősegítése, a társuláshoz csatlakozó települések érdekvédelme, az önkormányzati munka sokoldalú összehangolása, nem utolsósorban pedig a szomszédos, Esztergommal történő minél szorosabb együttműködés, és a Mária Valéria híd újjáépítésének szorgalmazása.

Nem véletlen tehát, hogy a Párkány környéki regionális együttműködés a kezdetektől fogva (2000-től) párhuzamosan haladt az Esztergom székhelyű és a magyarországi oldal településeit összefogó regionális együttműködéssel. Elsőként a Párkány központú, eredetileg 22 települést magába foglaló Déli Régió jött létre 2000 tavaszán, majd az Esztergom és Nyergesújfalu Kistérségi Területfejlesztési Társulás megalapítására került sor ugyanabban az évben. A két szerveződés szoros együttműködésének köszönhetően 2001. május 31-én létrejött az Ister-Granum Határ Menti Kistérség, és ugyancsak 2001-ben, egészen pontosan október 11-én pedig az újjáépített Mária Valéria híd átadására is sor került. Ezzel egy – igen jelentős – fejezet zárult le a párkányi regionális együttműködés, ezzel együtt a Déli Régió történetében.

A határon átnyúló régió megalakulása és az eredetileg egyik fő célként kitűzött, a határon átnyúló szoros együttműködés megvalósítása után a Déli Régió is egyfajta átalakuláson ment keresztül: tagjainak létszáma időközben a már említett 22-ről 45-re nőtt, és egy átfogó alapszabály elfogadására is sor került 2003. november 17-én. A Párkány város honlapján is olvasható alapszabály szerint a szerveződés magyar elnevezése ekkortól „Déli Régió Községeinek Társulása“. Maga a társulás földrajzilag viszonylag nagy kiterjedésű, legészakibb települése Zseliz, legnyugatibb községe Csúz, a legkeletebbre fekvő faluja pedig Ipolypásztó. A társulás elnöke Párkány polgármestere, Ján Oravec, bejegyzett székhelye a Párkányi Városi Hivatal.

Megalakulásakor a Déli Régió Községeinek Társulása számos célt tűzött ki

mag elé, ezek közül a legfontosabbak a következők:

- ~ a régióban felmerülő és a települések életét közvetlenül érintő problémák megoldása,
- ~ a települési jogok és kompetenciák összehangolása
- ~ a műszaki fejlődés és az infrastruktúra területén,
- ~ a társadalmi, gazdasági, ökológiai, szociális, sport és egyéb más aktivitások ösztönzése és támogatása,
- ~ a természet- és a környezetvédelem fontossága,
- ~ az idegenforgalom fejlesztése, különös tekintettel a falusi turizmusra,
- ~ a határon átnyúló együttműködés fejlesztése,
- ~ együttműködés az egészségügy és a közlekedés-fejlesztés területén.

A Társulás szervei közé tartozik az évente kétszer megrendezésre kerülő közgyűlés, a végrehajtó bizottság, az ellenőrző bizottság, továbbá az elnök és a titkár, valamint az alelnök. Az alapszabály szerint a Társulás legfőbb szerve a már említett közgyűlés, melyre minden tagtelepülésnek joga van saját küldöttet delegálni. A közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik többek közt az alapszabály esetleges módosítása, az elnök és az alelnök megválasztása, más társulásokkal történő együttműködési szerződés jóváhagyása, a költségvetés jóváhagyása, továbbá új tagok felvétele vagy éppen a tagkizárás.

Fontos dátumként és egyúttal mérföldkőként kell megemlíteni a Déli Régió Községeinek Társulása történetében 2004. április 15-ét, ugyanis ekkor jött

létre – a társulás, továbbá hat másik alapító szerv kezdeményezésére – a Déli Régió Regionális Fejlesztési Ügynökség, párkányi székhellyel. „A pár évvel ezelőtti lépés sikerességét bizonyítja, hogy a régiófejlesztési ügynökség alapítása óta számos sikeres projektet tudhat maga mögött” - tudtuk meg Jenei Saroltától, az ügynökség projektmenedzserétől. Szerinte a sikerrel zárult projektek közül feltétlenül meg kell említeni a köbölküti Stampay János Alapiskola felújítását, a köbölküti Szlovák Tanítási Nyelvű Alapiskola hőszigetelését, projektmenedzserek képzését a párkányi régióban vagy a számítógépes tanfolyamok szervezését szépkorúaknak, az Ister-Granum Euro régió borászainak adatbázisát, a zalabai Csontos Vilmos-emlékház felújítását. Fontos munka volt az „Ister-Granum Kerékpárút“ megvalósíthatósági tanulmányának elkészítése, a „Gyümölcs-út“ projekt kidolgozása, az európai turisztikai projektjeinek elkészítése. Ugyancsak jelentős aktivitást fejt ki az ügynökség a határon átnyúló projektek terén és az együttműködés különböző formáit illetően.

A Déli Régió Községeinek Társulása a régiófejlesztési ügynökség megalapítása óta azonban egyre inkább csak egyfajta háttérintézményként, ernyőszerzetként működik, a konkrét feladatok, célkitűzések megvalósítását elsősorban az általa (is) alapított ügynökségre bízta, és ahogy az előbb leírtakból is kitűnik – sikerrel. Csak remélni lehet, hogy ez a pozitív irány folytatódik, esetleges ösztönzést adva magának a társulásnak is a további tevékenységhez.

Tátyi Tibor

Kistérségi társulások a Bodroghözben

A „Bodroghközi Városok és Falvak Társulása” nem tudja betölteni szerepét. A 2010-es helyhatósági választások óta nem sikerült újraszervezni a társulást. Ezt a hiányt némileg pótolják a kistérségi társulások (mikrorégiók). A Bodroghközben négy kistérségi társulás működik.

A „Tarbucka” társulás a Bodrog két partján lévő településeket tömöríti; nyolc község: Bodrogszerdahely, Bodrogszög, Kiskövesd, Nagykövesd, Szomotor, Szőlöske, Ladmóc és Zemplén a tagja. Szoros kapcsolatokat ápolnak a szomszédos magyarországi kistérséggel.

Több közös kiadványt adtak már ki, jelenleg a kistérségi csatornahálózat kiépítésén dolgoznak, kulturális rendezvényeket szerveznek. A társulás központja Nagykövesd.

A Bodroghköz déli részén jött létre a „Buród” társulás, melynek tagjai

Örös, Nagygyéres, Kisgyéres, Szentés és Perbenyik községek. A társulás központja Nagygyéres. Ez a társulás szintén kapcsolatokat tart fenn a magyarországi falvakkal. Megpróbálták a csatornázás kiépítésére közösen pályázni, sajnos sikertelenül. Felújították viszont a Magyarországra átvezető utat Perbenyiknél.

A harmadik társulásba a „Ticce”, amelybe a Bodroghköz északi részén lévő falvak társultak: Boly, Véke, Zétény, Szentmária, Pólyány, Szolnocska, Rad, Szinyér. Központja Szinyér. Ez a társulás közösen pályázott a Ticce rendbetételére, csatornázás kiépítésére.

A negyedik társulás a „Hármashatár Menti Falvak” társulása: Lelesz, Bacska, Battyány, Ágcsernyő, Tiszacsernyő, Dobra, Bély, Kistárkány, Nagytárkány. A társulás központja Nagytárkány. Ahogy a neve is utal rá, ez a kistérség kapcsolatot tart fenn az észak-kelet-magyarországi és kárpát-

aljai régiók településeivel. Jelenleg a kistérség stratégiai

fejlődésének kidolgozásán fáradoznak, amelyet a Norvég Alap (projekt) támogat, és a Kassai Régió Fejlesztési Ügynökség közreműködésével készülnek a tervek. Szintén megépült az összekötő út Nagytárkány és az országhatár között. Pályázatot nyújtottak be a magyar-szlovák határon átnyúló együttműködést támogató alaphoz egy tanulmány elkészítésére a magyarországi M3-as autópálya és a szlovákiai D1-es autópálya összekapcsolásának lehetőségéről és annak várható gazdasági hatásáról.

Jelenleg úgy néz ki, hogy nagy, egész járást felölelő városok és falvak társulásával szemben a kistérségi tömörülések hatékonyabban és sikeresebben tudnak dolgozni és együttműködni a határ menti régiókkal is. A pályázatoknál az önrészt is könnyebben össze tudják adni.

A.M.

A Dudvág Kistérségi Társulás akciócsoport

Igen, mert a Leader-program előírásainak megfelelően nevezhetjük Dudvág Helyi Akciócsoportnak is, hiszen mindkét szerveződés tagjai ugyanazok a települések.

A társulást – maradjunk mégis inkább ennél a kifejezésnél - a jelenlegi Nagyszombat megye Dudvág menti falvai alapították 2008-ban. A 10 magyar többségű település mellett – Kismácséd, Nagymácséd, Vága, Kajal, Tósnýarasd, Taksony, Hidaskürt, Vízkelet, Kosút, Feketenyék – két szlovák település is tagja: Gány és Alsószerdahely. A mintegy 16 500 hektárnyi területen közel 18 000 lakos él.

A társulás (egyben az akciócsoport megbízott elnöke) Lancz István mérnök, Nagymácséd polgármestere, aki a gondokkal, sok munkával járó kezdetekről és a gyarapodó eredményekről is tájékoztatott.

„Célunk olyan tervek, elképzelések megvalósítása, amely vidékünk lakosságának életminőségét javítja. A Leader-programból nekünk jutott

2.504.000 eurós összeget például úgy osztottuk el arányosan, hogy a települések legfontosabb, legegésztőbb gondjai megoldódjanak. A program első szakaszában 9 projektet hagytunk jóvá. Az első, amely már megvalósult, a kismácsédi ravatalozó felújítása volt. A további 8 tervezet is középületek, közutak, közterületek, parkok, közvilágítás felújítását, kialakítását tartalmazza.

Az évekig tartó előkészítő munka eredményeit lakosaink most tapasztalhatják meg.

A következő szakaszban oktatási és tájékoztató programok, a vidéki turizmus fejlődését elősegítő tevékenységek támogatása szerepel. Felhívásaink az akciócsoport honlapján már megtalálhatók.

Terveink között szerepel a kulturális és szellemi értékeink ápolása és fejlesztése. Regionális kulturális fesztiválok, sportrendezvények szervezésével szeretnénk vidékünk lakosságát a patriotizmus, az egymásrataltság tudatosítására ösztönözni.”

A Dudvág Kistérségi Társulás legköze-

lebbi partnere az Öreg Feketevíz Társulás, amelynek a Galántai járás délebbre fekvő települései és Pozsonyepérszei a tagjai. Mátyusföld két meghatározó szerveződéséről van szó, kulturális-történelmi hagyományait és nemzetiségi összetételét tekintve is hasonló falvak szövetkezéséről.

Igyekezettük eredményeit, megyei képviselőnk jó munkáját a távrolról érkező is azonnal megtapasztalhatja.

Szabó Frigyes

Az „elcsángáló kisvasút” társulása

A fővonaltól (Bécs – Pozsony – Érsekújvár – Budapest) elcsángáló, leágazó kisvasútról, a Csángóról nevezte el társulását a túlnyomórészt magyarok lakta öt település: Deáki, Pered, Zsigárd, Farkasd és Negyed. E mátyusföldi vidék Európa kisvadban leggazdagabb területe. Halastavak, folyóparti erdők, termálfürdők, történelmi emlékek – templomok, kastélyok, tájházak – várják a látogatókat, bizonyítva népünk ezeréves ittlétét.

A Csángó Kistérségi Társulás alapító tagja Baranyay Alajos, Zsigárd polgármestere, ő válaszolt kérdéseinkre.

- Ilyen gazdagok vagyunk?

– Igen, gazdagok vagyunk, csak ezt nem tudatosítjuk. Sokszor nem becsüljük egymást, s ezáltal magunkat sem! Pedig olyan értékeink, hagyományaink vannak, amelyekre anyagiakban gazdagabb népek csak áhítoznak. Sok-sok oldalnyi adatot, tárgyi, szellemi értéket lehetne felsorolni, összeírni csak a társulást alkotó öt falu gazdagságából.

- Vagyis: mi jellemzi leginkább a társulást?

– **Ahogy** máshol is, a mi vidékünkön is minden falu más és más. A gyökerek ugyan azonosak, de a fejlődés hatásai, a történelem eseményei különbözőképpen érintették a településeket. Olyan vidék ez, amelyhez hasonló talán nincs is a Felvidéken. Kulturális-történelmi emlékei, természeti gazdagsága egyedülálló.

Az összefogásra, a társulás megalapítására, terveink, elképzeléseink megvalósításának lehetősége ösztönzött. 2004-ben alakultunk. Alkalmazkodva a változásokhoz, az EU-s alapok kihasználása érdekében jött létre ez az együttműködés, amely mindig is megvolt, csak új kereteket, új formát kapott.

- Mit hozott a konyhára az új forma?

– Közös dolgaink közül elsőként az optikai kábel bevezetésének teljes dokumentációja kidolgozását és betervezését említem. A Vágsellye–Negyed vonalon a földbe helyezett vezeték a legjobb minőségben szolgálja a tv-, telefon-, internet-kapcsolatot. Jelenleg az ígért pályázat kiírására várunk, minden

kellő dokumentumot tökéletesen előkészítettünk.

Másodikként a Leader-program aktuális, megyei szintű lehetőségeinek kihasználását említem. Koronában számolva 1 millió értékű pénzüsszeget tudunk majd már a következő év tavaszán az önkormányzatok által jóváhagyott dolgokra fordítani. A Leader-program régiókat érintő akciótervét elkészítettük. Az ebből adódó feladatok és elvárások teljesítése szintén a következő év teendői közé tartozik. Ez lassú, időigényes folyamat, falvaink polgárai csak évek múltán tapasztalhatják meg ennek értelmét, eredményét, előnyeit.

- Mit takarnak ezek a fejlesztési tervek?

– A kezdetekkor, a 90-es évek elején megfogalmazott terveinket szeretnénk végre a Leader-program keretében megvalósítani. Elsőként a Vágsellye – Deáki - Pered - Zsigárd - Farkasd – Sók – Vágsellye kerékpárutat említem, amely kapocs lenne településeink között, turisztikai szempontból sem elhanyagolható jelentőséggel bírna. Terveink közé tartozik történelmi emlékeink és természeti kincseink ápolása, felújítása: a deáki templom, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc peredi emlékműve, a zsigárdi tavak, a farkasdi komp, a negyedi faluközpont ... De terveink közé tartozik halastavaink, erdeink, ligeteink tisztántartása, természetes állapotuk visszaállítása is.

- A Csángóra visszatérve: mi lesz a vasúttal?

– 2009-ben ünnepséget szerveztünk a Csángó vonat, vonal átadásának centenáriuma alkalmából. Egy évvel ezelőtt a szlovák vasúttársaság megszüntette a személyszállítást. Összefogással sikerült megakadályoznunk a zsigárdi vasútállomás épületének lebontását, amelyet a centenárium alkalmából összegyűjtött kiállítási, múzeumi anyag állandó helyszínéül tervezünk kiépíteni. Zsigárd község kész megvenni az épületet, de a vasutak ennek a kérdésnek nem szentelnek kellő figyelmet. Ahogy a vidék számos történelmi, kulturális, természeti értéke, ez a vasút-múzeum is a környék látványosságai közé tarthatna.

- A szellemi hagyaték ápolására is vannak tervek?

– Mindig máshol, más-más településen szeretnénk megszervezni egy-egy nagyobb, átfogó regionális rendezvényt: kulturális fesztivált, sportrendezvényt, ifjúsági napokat, kiállítást, vásárt stb. Közös rendezéssel, olcsóbban, hatásosabban lehetne mindezeket megvalósítani.

Reméljük lesz időnk és erőnk ilyen jellegű dolgok megszervezésére is. Véleményem szerint minden csak rajtunk múlik! – kevés pénzből, akarással, átgondolt, jó szervezéssel a Csángó-régióban sok mindent megvalósíthatunk. Ehhez azonban a minket követő generáció munkájára, segítségére is szükség van!

Szabó Frigyes

A Kanyapta mente legyen megtartó erő

Kanyapta-medencének azt a nagyjából 100 négyzetkilométernyi területet nevezzük, amelyet északról Szepsi és Kassa városa határol, délről a magyar határ, keletről Nagyida, nyugatról pedig Torna csodaszép vára. Alakját, földrajzi jellegzetességét földszüllyedés következtében kapta, aminek eredményeként a víz nem tudott kellő mértékben elfolyni, ezért a térség elmocsarasodott. Az itt élő emberek azonban megtanultak alkalmazkodni ehhez a körülményhez, sőt, idővel javukra fordították: vadászatból, halászatból, piócázásból éltek. A XIX. század végén a Kanyapta folyót - amelyet Ida patak néven is emlegettek a régióban -, átárkolták, új mederbe terelve vezették a Bódvába, lecsapolva ezzel a mocsarakat is. A helyiek kezdetben örültek a változásnak, a földművelés lehetősége új távlatokkal kecsegtette őket, de később rádöbentek, nemcsak a mocsár tűnt el a térségből, hanem az ivóvíz is, ami egy évszázadon át keserítette a térségbe tartozó falvak - Reste, Komárom, Szeszta, Buzita, Alsólánc, Perény-Hím, Felsőlánc, Gombos, Nagyida, Makranc és Csécs – lakosságának az életét.

De a baj nem jár egyedül – a Kanyapta mentén sem -, az említett vízhiányos évszázadnak a közepén, egészen pontosan 1960-ban Nagyida mellett megépítették a Kelet-szlovákiai Vasművet, amit ma már US Steelként ismerünk. S a történelem megismételte önmagát: kezdetben ennek is örültek az emberek, hiszen több ezer új munkahely jött létre a szocialista nagyberuházás következtében, de idővel rá kellett döbenniük a létesítmény rendkívüli természetromboló hatására, amely nemcsak a csodálatos Kanyapta menti természetet tette tönkre, hanem a növénytermesztést is ellehetetlenítette a rendkívül szennyezett levegő, nem is beszélve az emberi egészségről ...

Ezeknek a „történelmi” tényezőknek a hatására döntöttek úgy a falvak vezetői, polgármesterei és önkormányzatai, hogy összefognak a tarthatatlan helyzet javítása érdekében, bízva abban, hogy igaz a mondás: egységben az erő. Előbb – a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének regionális tisztségviselői

hathatós segítségével és ösztönzésére - 1995-ben fogtak össze a környékbeli falvak és alapították meg a Bódva-völgyi Városok és Falvak Társulását, majd ennek „kebelén” és szerves részeként kezdtek együttműködni a Kanyapta mente települései, hogy végül 2000. július 12-én bejegyeztessék az önálló Kanyapta Menti Községek Társulását. Ehhez a társuláshoz tartozott Komárom, Szeszta, Buzita, Reste, Alsólánc és Perény-Hím. A társulás székhelye Komárom lett, elnökévé pedig Szaniszló Sándort választották meg.

Céljaik egyszerűen hangzanak, de nem kis feladatokat tartalmaznak. Megszeretnék őrizni a térség kulturális és természeti kincseit, könnyebbé és élvezhetőbbé akarják tenni az emberek hétköznapijait. Lehet, kezdetben sokan azt hitték, mondták, hogy „megint itt van egy szervezet, ami azért jött létre, hogy minél több pénzt zsebre tudjanak tenni vezetői, közben pedig csak szónokolnak és semmit nem csinálnak a köz érdekében”, de ez esetben alaptalanok voltak az esetleges pesszimista gondolatok. Sok mindent sikerült ugyanis létrehozni az elmúlt évtizedben, és amit tettek, a jövő generációjáért tették.

Hogy mi mindent? Nos:

- pályázaton nyert forrás segítségével kidolgozták a Kanyapta menti községek fejlesztési prioritásait, ami megalapozta a mikrorégió fejlesztési tervét,
- megtervezték, és felépítettek egy 27 kilométer hosszú gerinc-vízvezeték a térségben és elkészítették a további vezetékrendszer tervdokumentációját,
- megtervezték a térség szennyvízhálózatának kiépítési tervét, leveleznyelték az engedélyeztetés folyamatát, s immár a Kassai Vízművek kezeli kivitelezését,
- felépítették a Kanyapta menti társulás vállalkozói házat Komáromon (az Abaúj Területi Önkormányzatok Szövetségének segítségével),
- létrehozták a társulás vállalkozói honlapját,
- a Kassa megyei önkormányzattal karöltve szorgalmazták és segítették a Szemere és Buzita községek közti határátkelőhely megnyitását és az útépitést,
- megkezdték a térség élővilágának feltérképezését, a teljes dokumentáció elkészítését (amely a közeljövőben egy

kétnyelvű atlasz formájában jelenik majd meg).

Hogy mindez miért sikerülhetett? Miért volt ilyen eredményes az együttműködés? „Mert mindent közösen döntöttünk el és közös akarattal fogtunk a célok megvalósításához” - mondja **Szaniszló Sándor elnök** nemes és tömör egyszerűséggel látogatásom alkalmával, aztán kissé bővebben így értékeli az eltelt tizenegy esztendő.

- Nehéz, olykor rögös volt az út. Sajnos nem mindenkinek tetszett, hogy egy ilyen kicsi térség – valóban mikrorégió! – oly sokat akar, ráadásul gyorsan produkálja az eredményeket is. Viszont minket ez nem gátolt meg a további munkában, sőt, további tettekre ösztönzött. Persze, olykor köztünk is vannak nézeteltérések, még a szövetségen belül is alakulnak ki viták, de hát emberek vagyunk. Ezeken tovább kell lépniük.

- Gondolom, ebben segítenek az eddigi eredmények is. De milyen irányú lesz a továbblépés?

- Elsősorban: nagy eredmények tartom, hogy tagja lettünk az Abaúj-Abaújban Európai Területi Társulásnak (EGTC), amelyet a Budapesti Fővárosi Bíróság jegyzett be. Ennek köszönhetően pályázataink egyenesen az Európa Unióhoz kerülnek, amivel kivédtük annak a lehetőségét, hogy esetleg elakadjanak tervezeteink valahol, valamely minisztériumi asztalnál. Ez nagyon fontos! Továbbá terveziünk még egy-egy biogázüzem létrehozását Buzitán és Komáromon, céljaink között szerepel egy halgazdaság kialakítása, valamint bor- és vadászút megépítése is. És végül, de nem utolsó sorban: hozzáfogtunk a környék termálvízforrásainak feltérképezéséhez is, merthogy próbáljuk felismerni és kihasználni a környék adottságait.

- Ön szerint meddig lesz szükség az önökéhez hasonló társulásokra?

- Mindaddig, amíg van olyan térség - jelen esetben a Kanyapta menti -, amely érdekvédelemre szorul fejlődése érdekében. Hogy ez az örökkévalóságig fog tartani? Lehet, de mi most azon fáradozunk, az a feladatunk, hogy biztosítsuk az emberek igényeit, mindennapi szükségleteit, hogy megtartó otthon legyen szülőföldünk!

Iván Tamás

Csilizköz – a természetes kistérség

A Csilizköz az Alsó-Csallóközben található mikrorégió. Elnevezése történelmi vízrajzi viszonyokra utal. A középkori értelemben vett Csallóköz több Duna-ág és belső ér, patak, folyó (később csatorna) által közrefogott területből tevődött össze. Ennek a területi egységnek volt szerves része hasonló természetes adottságokkal a Csilizköz is, hiszen az Öreg-Duna medre és a Csiliz-patak közti területet nevezte így már a középkori krónika is. Ez a megnevezés maradt fenn napjainkig. A Csiliz patak Bős nagyközségtől egészen Kulcsod községig kanyarítja ki azt a területet a mai értelemben vett Csallóközökből, amelyet az Alsó-Csallóköz hét meghatározó falva: **Csilizradvány, Balony, Kulcsod, Medve, Szap, Csiliznyárad és Csilizpatas** község foglal el, amelyek egykoron Győr vármegyéhez tartoztak, ma pedig a Dunaszerdahelyi járás részét képezik. A hét községben többségében magyar nemzetiségű emberek élnek, akikre jellemző, hogy a térség jövőjét a becsületes munka és a helyi kultúra megőrzésének jegyében képzik el. A Csilizközi Mikrorégió az 1990-es években jött létre annak érdekében, hogy a falvak közös ügyeit egységes erővel, hatékonyabban tudjuk kezelni, megoldani.

Az önkormányzatokra háruló hatáskörök a 2002-es választások után hatványozottan megnövekedtek, és a Nagymenyeri Közös Hivatal megalakítása kapcsán megszületett a Csilizközi Mikrorégió kiterjesztésének gondolata. Az „Egységben az erő” jelszava alatt a regionális egyesülethez csatlakozott Nagymenyer városa, valamint még 11 alsó-csallóközi település. Így alakult meg 2003-ban a Csilizközi Községek Társulása 19 község részvételével. Tehát a hét alapító csilizközi faluhoz társult **Nagymenyer városa, továbbá Ekecs, Alistál, Böggellő, Padány, valamint Lakszakállas, Szilas, Bogya, Gellér, Komáromfüss, Csicsó és Koloznéma** községek a Komáromi járás területéről. Ez a régió tehát nemcsak a falvak és városok érdekeit próbálja összehangolni, de régiókat, járásokat és megyéket is összeköt. Ahogy egykoron. Hiszen a valamikori Győr vármegye, Komárom vármegye és Pozsony vármegye települései alkotnak egy régiót a jelenlegi Nagyszombat megye és Nyitra megye összekapcsolásával.

A Csilizközi Községek Társulása mindig igyekezett az aktuális lehetőségeket kihasználni a térség fejlesztésére. A 2000-es évek elején közös csatornázási tervek készültek az egész Csilizköz területére. Az akkori politikai viharok, sajnos, nem tették lehetővé, hogy ez a Csallóköz ivóvízkészletét is nagyban meghatározó, jövőbemutató beruházás megvalósuljon.

2003-ban létrejött a **Nagymenyeri Közös Hivatal**, ahol az építési osztály és a szociális gondozószolgálat működik. Az uniós csatlakozás után megalakult a helyi **Leader Akciócsoport**, a **MAS**, majd közös pályázat útján jelentős fejlesztésen ment keresztül a csilizközi térség hulladékgazdálkodása. Hulladékosztályozó udvarok épültek több tagközségben, amelyek a mai napig példamutató hulladékgazdálkodást végeznek.

Sikeres pályázat eredményeképpen elkészült a **Tőkési-Ág Kistérséggel karöltve, valamint az Ister Régiófejlesztési Iroda segítségével** a csallóközi kerékpárutak tervezete. Nagymenyer városával a régió jelentős turisztikai terület, hiszen évente több mint félmillió látogató érkezik a városba és környéke. A turisztika fejlesztésének érdekében fontos, hogy az ide látogató, de az itt élő emberek is tudjanak az egyes települések között biztonságosan közlekedni. A kerékpárutak kijelölése és megépítése a veszélyes közúti szakaszokon ezt jelentősen elősegítené.

A jövőbe tekintve a Csilizközi Községek Társulásának fő célja a tagközségek érdekeinek összehangolt képviselete. A tagközségek szeretnék a térség infrastrukturális, turisztikai és környezetvédelmi fejlesztéseit pályázatok segítségével a lehető legnagyobb mértékben megvalósítani. Továbbra is prioritásként lehet tekinteni a csatornahálózatok kiépítésére, hiszen a térségben csupán Nagymenyeren működik a csatornarendszer. Fontos lenne, ha az egyes települések között megépítendő kerékpárutat, amely a Csallóköz régióit összekötné Pozsony környékével és a Szigetközzel, velünk együtt közös ügyként kezelnék az említett régiók is. Vannak elképzeléseink alternatív energiák felhasználására is. Ebben úttörő Kulcsod község, ahol napelemes erőmű üzemel. Fontos megőrizni a csilizközi és a csallóközi régió pótolhatatlan természeti értékeit, amelyekben ez a 19 községet felölelő kistérségi gazdagnak tekinthető. **A nagymenyeri termálfürdő és az azt körülölelő parkerdő, a revitalizációra váró Csiliz-patak, a Csicsónál található Lion Természetvédelmi Terület, az Ekecs községet körülölelő tanyavilág és a Kis-Duna mente - mind-mind az utókor számára megfelelően gondozandó természeti értékek közé tartozik.** A nemes célok mellett minden társulásnak fő célja az egymással való kapcsolatok építése és megtartása, azok továbbfejlesztése a tapasztalatok kölcsönös megosztásának jegyében. A jelen időben ez kiváltképpen fontos, hiszen csak úgy lehet erős érdekvédelmi szervezetet kialakítani, ha egységet mutatunk, és a térségünkben élők, valamint az ide látogató emberek érdekeit közösen képviseljük.

Csilizradvány

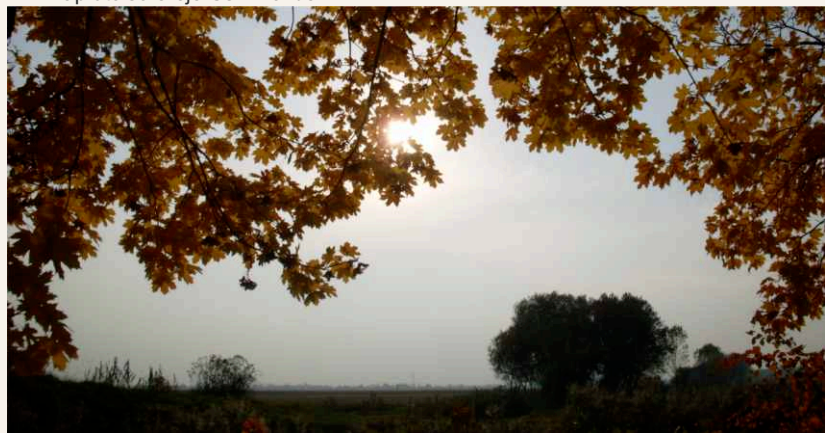
Fotó: Balogh László

Polák László,
a Csilizközi Községek Társulásának alelnöke
Ekecs község polgármestere

Alsó csallóközi ős

A nap utolsó ereje Csilizközben

SZAUNA

WELLNESS

MASSZÁZS

THERMALPARK DUNASZERDAHELY

 WWW.THERMALPARK.SK